

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra muzikologie

Anna Nebeská

**Populární hudba v olomouckém provozu divadel malých scén
v rozmezí let 1960 až 1989**

Život a dílo Richarda Pogody

Popular music of small theatres in Olomouc since 1960 to 1989

Richard Pogoda's life and work

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne 7. května 2014

.....

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Janu Blümlovi za ochotu a pomoc při zpracování diplomové práce. Poděkování patří dále umělci Richardu Pogodovi, o němž je diplomována práce z velké části sepsána, za poskytnutí cenných informací, rozhovorů a materiálů z osobního archivu, pracovníkům Státního okresního archivu v Olomouci, Doc. PhDr. Tatjaně Lazorčákové Ph.D. i MgA. Janu Sulovskému za zvukové nahrávky a PaedDr. Jaroslavu Vraštilovi, PhD. za hodnotné připomínky. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině a svým blízkým za podporu a trpělivost při studiu.

Obsah

1	Úvod	5
2	Stav bádání	7
3	Klasifikace moderní populární hudby	9
3.1	Vznik a vývoj moderní populární hudby	10
4	Klasifikace divadel v kontextu doby	19
4.1	Profesionální scéna vs. hnutí malých jevištních forem	21
4.1.1	Amatérské studio při Divadle Oldřicha Stibora	23
4.1.2	Význam divadelní skupiny „SKUMAFKA“	26
4.1.3	Význam Divadla Experimentu neboli DEX klubu	29
4.1.4	Pražská scéna vs. olomoucká scéna - SEMAFOR po Olomoucku	32
4.1.5	Ostatní malé jevištní formy – dozvuky divadelní reformy	37
5	ŽIVOT A DÍLO RICHARDA POGODY	39
5.1	Průřez životními peripetemi	39
5.2	Spolupráce s Pavlem Dostálem	48
5.3	Vlivy	52
5.4	Hudba	54
5.4.1	Muzikálová tvorba	56
5.4.2	Nejvýznamnější muzikály	62
5.4.2.1	Rozbor hry „Výtečníci“	62
5.4.2.2	Rozbor hry „Princ a chud’as“	65
5.4.2.3	Rozbor hry „Festival“	69
5.4.3	Úspěchy kabaretu a reprezentace v zahraničí	72
5.4.4	Ohlasy a význam hudební tvorby	74

6	Závěr.....	76
7	Resumé	78
8	Summary.....	79
9	Zusammenfassung	80
10	Anotace	81
11	Soupis pramenů a literatury	82
12	Přílohy.....	87

1 Úvod

Předkládaná diplomová práce s názvem *Populární hudba v olomouckém provozu divadel malých scén v rozmezí let 1960 až 1989* (podtitulem *Život a dílo Richarda Pogody*) si klade za cíl reflektovat historii (relevantní data, jména, místa) pomocí dobových materiálů a očima vybraných pamětníků. Předmětem bádání jsou samotné malé jevištní formy, ve kterých se generovali význačné hudební osobnosti a skupiny a ve kterých vznikaly jednotlivé hudební počiny. K vytyčenému cíli – zpopularizovat hudební činnost malých olomouckých divadel od šedesátých let - jsme došli na základě heuristického výzkumu hudebních osobností a těles, které se v malých divadlech daných let rodili, dále na základě komparativní metody a metody orální historie. V rámci množství divadel malých forem, které v šedesátých letech vznikaly a množství osobností, které se kolem nich tvořili (prolínali), není záměrem práce zohlednit všechny tyto soubory, jejich umělce a hudební tělesa.

Práce, historiografického charakteru, je rozčleněna do tří stěžejních oddílů, které se dále větví a mapují nejvýznamnější malé divadelní scény spolu s jejich nejvýznamnějšími osobnostmi a tvůrčími díly. Vzhledem k velkému časovému rozptýlu, se práce neubírá všemi uměleckými směry a její časový charakter slouží k pouhé orientační hranici. Pokusí se však vyhodnotit přínos divadelních těles a s odstupem kriticky zhodnotit jejich společenskou hodnotu. V práci je věnována do značné míry pozornost hudebníkovi a umělci Richardu Pogodovi, kterému nemůže být odprávně kulturní dobový význam, proto je i práci přidělen dotyčný podtitul. Rozsáhlejší kapitola o Richardu Pogodovi si klade za cíl zrcadlit důležité mezníky v jeho životě v kontrastu doby, přátel a muzikálové tvorby.

První kapitola (oddíl) obecně klasifikuje moderní populární hudbu (její vznik a vývoj) a dále deduktivní metodou mapuje konkrétní hudební světové i olomoucké případy. Druhá kapitola obecně klasifikuje divadelnictví na Olomoucku a opět vyvozuje konkrétní případy, které v souvislosti s divadelní reformou přicházely, přičemž klade důraz na tři vybrané projekty, které s sebou doba netradičního divadla a netradičních společenských poměrů nesla. Poslední podkapitola tohoto oddílu je jakýmsi předělem mezi hudebními, divadelními prvky a životem Richarda Pogody.

Třetí oddíl nese název samotného podtitulu - Život a dílo Richarda Pogody. Stejně jako v celé diplomové práci se vyskytují názory Richarda Pogody na tehdejší kulturní a politický stav, samotná třetí kapitola je širším zobrazením jeho osobnosti. Jednotlivé podkapitoly nesoucí názvy: *Průřez životními peripetemi*, *Spolupráce s Pavlem Dostálem*, *Vlivy* či *Hudba* tvoří pestrou mozaiku jeho života. Poslední zmiňovaná podkapitola o hudbě se dále dělí na muzikálovou tvorbu – nejzvučnější muzikály, včetně jejich rozborů, úspěchů, ohlasů a celkového významu.

2 Stav bádání

Základna materiálů mapující Olomouc od šedesátých let je značně nedostatečná. O tom svědčí i fakt, že Olomouc jako okresní univerzitní město nemělo v šedesátých letech dostatek publikačního prostoru pro názory, které by vycházely v rámci vlastního kulturního časopisu či deníku, po vzoru například ostravského *Červeného květu*. Snahy o jakoukoli publikační činnost navíc zhoršovaly cenzurní zásahy. Roku 1964 se divadelnímu souboru Zápalka poštěstilo vydávání univerzitního kulturního časopisu *FLP revue*. Jeho životnost ovšem smetla léta normalizační, a tak byl ještě roku 1969 zastaven. Olomouci chybělo též vlastní nakladatelství či rozhlas¹. Studio Československého rozhlasu spadalo organizačně pod Ostravu. Potýkáme se tudíž s již neexistujícími (či nikdy nezaznamenanými) nahrávkami. Z toho důvodu bylo zapotřebí, pokusit se pečlivě shromáždit velké množství jednotlivých pramenů, popisujících činnost olomouckých malých divadelních scén.

Z divadelního pohledu bylo již k malým scénám, i těm olomouckým, napsáno několik uchopitelných zdrojů. Jmenujme osobnost Doc. Tatjany Lazorčákové, působící na Katedře teorie a dějin dramatických umění UP, jejíž dlouhodobá práce směřuje svými studii a publikacemi ke zkoumání fenoménu malých jevištních forem (nejvýznamnější odborné práce: *Čas malých divadel*², *K netradičnímu divadlu*³), nebo jmenujme příklady diplomových prací, které zohledňují v čase vývoj divadelnictví v Olomouckém kraji (Cásek Adolf. *Vývoj ochotnického divadla v Olomouci a okolí /1975/*, pozdější práce mj.: Piskač Jan. *Umělecká situace olomoucké činohry v osmdesátých a devadesátých letech 20. století*, 2004⁴). Z hudebního hlediska se však souvisle tomuto námětu dosud nikdo nevěnoval. Většina diplomových prací spadá do trochu jiné kategorie (např. Pogodová Tereza. *Divadlo hudby jako prostor pro uměleckou alternativu - třicet let olomouckého Divadla hudby*, 2002⁵), hudební zmínky

¹ HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 23

² LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel (O divadlech malých forem v šedesátých letech)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1996.

³ LAZORČÁKOVÁ, T. *K netradičnímu divadlu (ve spolupráci s Janem Roubalem)*. Praha: Pražská scéna, 2003.

⁴ Uloženo v archivu Filozofické fakulty UP.

⁵ Uloženo v archivu diplomových prací v Uměleckém centru na Konviktu UP.

v rámci olomouckých malých scén se objevují v dobových materiálech pouze sporadicky, i dokonce materiály vykreslující počátky moderní populární hudby jsou značně nesourodé (z uchopitelných jmenujme: Matzner, Poledňák a kol. - *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby* /1983/, Dorůžka Lubomír – *Panoráma populární hudby 1918/1978*, 1981 nebo Covach John – *What's that sound?*⁶). Obecně lze tedy konstatovat, že práci limituje značně omezená pramenná základna. Za jednu ze světlých stránek dané situace považují osobnost Mgr. Jana Blümla, působícího na Katedře muzikologie UP, který se kontinuálně věnuje nonartificiální hudbě a poskytl pro inspiraci podklady k moderní populární hudbě – swingu, jazzu i rocku.

Diplomová práce se opírá o prameny a archivní zdroje získané: z Vědecké knihovny Olomouc (dobový tisk), ze Státního okresního archivu Olomouc (statutární a organizační směrnice, dramaturgické plány, ročenky, almanachy, korespondence) z Dokumentačního centra Univerzity Palackého (recenze, programové brožury) a z Muzea umění Olomouc (spis *Oznámení o Ikarově letu*⁷). Vzhledem k tomu, že olomoucké divadlo nemá vlastní archiv, pouze spisovnu, materiály nejsou systematicky zpracovány a řazeny. Největším přínosem jsou proto materiály získané z osobního archivu umělce Richarda Pogody⁸ (více jak pět hodin rozhovorů, programové brožury, CD, notové podklady, plakáty, fotky aj.), z archivu hudebníka Jaroslava Vraštila (rozhovor, recenze) a z nahrávek pořadu „Takový jsme byli“ Českého rozhlasu Olomouc, který vznikl roku 2005 dramaturgem MgA. Janem Sulovským.

Kromě dostupné literatury, archivních materiálů a vlastních získaných zdrojů (zvukové nahrávky, fotografie ad.) se velmi užitečnými v průběhu samotného bádání a psaní staly též internetové slovníky (*Český hudební slovník osob a institucí*), databáze (*Databáze českého amatérského divadla*), seriály České televize (*Bigbít, Příběh pop music*), Encyklopedie (*Wikipedia, Britannica*) a další portály sloužící k nahlédnutí do profilů jednotlivých osobností.

⁶ Vydána jako třetí edice roku 2012.

⁷ Kol. autorů. *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998.

⁸ O osobnosti Richardu Pogodovi dosud nevyšla kompletní monografie zohledňující jeho život a kariéru. Nalezneme pouze pár časopiseckých článků, v souvislosti s jeho otcem Rudolfem Pogodou a v souvislosti tvorby nejslavnějších muzikálových čísel. In *Rozhovor s R. Pogodou* ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

3 Klasifikace moderní populární hudby

Populární hudba neboli hudba *nonartificiální* je výdobytkem dvacátého století. Vznikla jako protiváha hudby *vážné (artificiální)*. Jejími parametry jsou ústní tradice (má kvality, které nejdou popsat zápisem), heterogenost (nevystačí si sama, je tvořena dalšími přidruženými efekty), neúčelovost či improvizovanost. Populární hudbu charakterizuje dominantní význam interpreta, silné zastoupení psychických funkcí, zastoupení estetických přístupů (sféra estetického zájmu), široká společenská spotřební základna či zbožní charakter produkce. Formuje sociálně a pohybově stimulační funkci – prostor pro taneční hudbu, prostor pro společenské utužování. – „*Za příhodné konstelace vnějších podmínek bývají jednotlivé stylově žánrové druhy schopny podchytit živelné, podvědomě cítěné sociální a vkusové tendence, tím nebo oním směrem je rozvíjet a stát se tak pro jistou dobu ohniskem, kolem něhož se sdružují skupiny názorově, generačně nebo sociálně si blízkých konzumentů [...]*“⁹ Kotek se zde zmiňuje o stylově žánrových druzích. Nonartificiální hudba má několik stylově žánrových druhů (SŽD), do kterých spadá mj. blues, jazz, country, folk, rock. Stylově žánrové druhy dále štěpí stylově žánrové typy např. rock – *hard rock, art rock, jazz rock* atp. Jazz se v českých zemích těšil svému znovuoobjevení zejména v padesátých letech. Šedesátá léta jsou pro změnu znakem *beatu*, rockové vlny, která se přivalila ze západní Evropy.

Moderní populární hudbu popisují i jí vlastní hudebně-vyjadřovací prostředky, z nichž nejzřetelnější je oblast *metrorytmiky* (metrum je buď pravidelné, nebo nepravidelné, v rytmu se střídají delší a kratší rytmické hodnoty), *zvukovosti* (usiluje o zvukovou barevnost ať už akusticky či elektroakusticky) a *výrazovosti* (líčení realistických prvků, naléhavost, citovost). Anglická encyklopedie *Britannica* mluví o „*expresi v hudbě*“ jako o: „*Element of musical performance which is something more than mere notes. Dynamics are expressed more simply and directly.*“¹⁰ Strukturálně je tedy stavěna na přehlednější formě. Typickou formou populární hudby je vycházení z bluesové tonality – obsahově třídílné (*a-zvolání, b-opakování, c-odpověď*)

⁹ KOTEK, Josef. *Nonartificiální (populární) hudba a sociologické aspekty jejího osvojování*. In: ZENKL, L. - CHYBA, M.(eds.) *Sborník Hudební sociologie a hudební výchova*. Praha: Česká hudební společnost, 1982, s. 80

¹⁰ Heslo *Hudební výrazovost*. In *Encyclopædia Britannica Online* [online]. Cit. 2. 5. 2014. Dostupné na [www: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/399165/musical-expression>](http://www.britannica.com/EBchecked/topic/399165/musical-expression)

dvanáctitaktové schéma, bluesové melodiky (*blue tone, dirty tone*) a nezaměnitelného harmonického schématu (základní akordy: *tónika-subdominanta-dominanta*) Blues, z kterého vychází i jazz, se stal základem pro rockovou hudbu.

Definice populární hudby osciluje mezi rozpačitými interpretacemi, které řeší, co jí vlastně tvoří a co do ní již nepatří, nebo co je umělecké a co se za umělecké již nepovažuje. Každá doba je určitým procesem cyklického vývoje, technického vývoje, dobových poměrů a společenského paradigma, který vyvolává nástup nového stylově žánrového druhu. Šedesátá léta položila základní kameny moderní populární písní. Lubomír Dorůžka hovoří o rozdílnostech mezi lidovým uměním a populární hudbou: „Populární hudba vzniká za zcela jiných podmínek než folklór. Místo vybrušování a krystalizování, dovršujícího se v rozmezí celých generací předáváním od úst k ústům, tu pracuje blesková technologie masových komunikací a průmyslového zpracování, jakož i nepochybný a citelný vliv ekonomických popudů a zájmů. Ale něco populární hudba po lidovém umění vskutku zdělila: Je dnes hlavním protipólem hudby, které říkáme vážná – tím, čím byla lidová hudba ve smyslu folklórním ještě před sto padesáti lety.“¹¹ Spolu s ní přichází důležitý nový hudební směr (SŽD) – rocková hudba, kterou současná postmoderní doba pouze rozbila na další hudební směry.

3.1 Vznik a vývoj moderní populární hudby

Populární hudba má kořeny v 19. století a k jejímu vzniku přispělo mísení židovské kultury s kulturními etniky v USA, kam milióny židů emigrovaly z Ruska. Mezi emigranty byli i rodiče pozdějších slavných hudebníků – George Gershwin a Irvinga Berlina. V Americe dochází k symbióze černochoů s židy a kolem roku 1910 přichází obrovský boom v podobě příchodu *ragtime* (Scott Joplin), který je jakýmsi mezistupněm mezi lidovou černošskou hudbou a jazzem. Už v té době hovoříme o heteronomním charakteru hudby (hudba spjatá s určitým prostředím barů a kabaretů, s určitou image, médiem – mikrofon, rozhlas). Původní rasové problémy přerůstají ve stmelení společnosti a společné práci na prvních muzikálových číslech (Jerome Kern a

¹¹ DORŮŽKA, Lubomír. *Panoráma populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. Praha: Mladá Fronta, 1981. s. 15

Oscar Hammerstein – *The Showboat*). K obdobné spolupráci dochází i v nadcházejícím století. Ve dvacátých letech minulého století se v Chicagu setkávají trumpetista Louis Armstrong a bělošský zpěvák Bing Crosby (poprvé použil mikrofon) a nejen jejich tvorba přináší hudební událost tohoto století – vznik *jazzu*. Poté už se světové populární hudbě jen a jen dařilo: Louis Amrstrong (vynálezce *scat* zpěvu), Benny Goodman („král swingu“), Billy Holliday, Ella Fitzgerald (výrazné pěvecké hlasy), Frank Sinatra (jeden z nejslavnějších zpěváků 40. let 20. století – písně o lásce, herecký projev, velká základna fanoušků = předznamenával hvězdu Elvise Presleyho), Johnny Cash (moderní country), Muddy Waters (*rhythm and blues*), Elvis Presley (styl *rockabilly*, položil základní kámen rockové hudbě) atd.¹²

V padesátých letech minulého století se přesouváme z americké základny do Velké Británie. Zde se díky newyorskému vydavatelství *Tin Pan Alley* rodí komerční píseň a s ní i druhá hudební událost dvacátého století – příchod vlny anglického *beatu* (rokenrolu), který spouští smršť britských kapel v čele s legendárními The Beatles, označovanou též jako „Britská invaze“. Nejslavnější kapela dvacátého století – The Beatles nejprve dobyla Británii a posléze dobyla i celou Ameriku. Sláva kapely vyrostla do neskonalých výšek, a tak je často jejich hudební kariéra označována jako *Beatlemanie*. Americkým časopisem *Billboard* je řazena mezi špičku v poslechu převážné části obyvatelstva. Kapela si prochází několika fázemi vývoje, až se stává nepřekonatelnou raritou ve svém oboru. V repertoáru se čtveřice John Lennon (zpěv, kytara, foukací harmonika, klávesy), Paul McCartney (zpěv, baskytara, kytara, klávesy), George Harrison (zpěv, kytara, sitár, housle) a Ringo Star (zpěv, bicí, perkuse)¹³ snaží o opravdovou zvukovou barevnost. Mísí rockovou hudbu s hudbou klasickou, využívají zvukových efektů, koláží, střihu, studiových smyček, inspirují se velikány klasické hudby v podobě experimentů s hudbou elektronickou (K. Stockhausen), inspirují se filmem (*Take it off* – M. Forman), bourají hranice (rockové prvky v kombinaci se zvukem indických nástrojů, smyčcového orchestru) atd. K Beatles se přidávají i další umělecky výrazná uskupení – *Kinks*, *Animals*, *Rolling Stones* a jako odpověď na britskou vlnu i američtí hudebníci Bob Dylan (fúze rocku s folkem), Aretha Franklin ad.

¹² Informace získány z dokumentárního seriálu BBC o populární hudbě – *Příběh popmusic* (série 1-3), kterou odvysílala i Česká televize. Poznámky v osobním archivu.

¹³ Heslo *The Beatles, nástrojové obsazení*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/The_Beatles>](http://cs.wikipedia.org/wiki/The_Beatles)

Sedmdesátá a nastupující léta osmdesátá s sebou přináší rockové odnože – *punk-rock* v podobě *The Police*, *Sex Pistols*, *Nivany* a kytarových velikánů (Jimi Hendrix).

Na poli domácí scény zasáhla do populární hudby, jako jedna z prvních vlaštovek, osobnost Emila Františka Buriana (+1959), který se věnoval jazzu a do české kultury přispěl již ve dvacátých letech svým *voice-bandem* (formou sborové recitace)¹⁴. V sezóně 1930/1931 byl dokonce angažován do funkce režiséra olomouckého divadla a zároveň jazzového zpěváka tehdejším ředitelem Antonínem Drašarem¹⁵. Dalším přínosem do českého fondu populární hudby přispěly v meziválečném období divadelní písně. Nejvíce se o ně zasloužilo *Osvobozené divadlo* s tvorbou Jaroslava Ježka (+1942)¹⁶. V historii české populární písně bych zmínila i některé orchestry. Do konce druhé světové války se o melodickou českou píseň zasloužila skladatelská osobnost R. A. Dvorského (+1966) a jeho čtyřčlenný orchestr *Melody Makers*, který jako první nahrával na gramofonové desky. Dvorský byl též prvním zpěvákem, který zvládl techniku zpěvu na mikrofon.¹⁷ Jako druhý příklad nemožno opomenout významný swingový *Orchestr Karla Vlacha*, který se po druhé světové válce a nástupu komunistického režimu stále více přimyká k divadlu a svou tvorbou působí dodnes. Poválečné období a nástup komunistické éry v našem státě výrazně zbrzdilo tok kvalitní hudební tvorby. Na řadu přišly písně pseudolidové, budovatelské, hudba estrádní a salónní.

Zlom přichází až v letech šedesátých, který značí výrazný kvas umělců moderní poezie, moderního šansonu i rocku. Na scénu přichází autorská dvojice Jiří Suchý a Jiří Šlitr, kteří tvoří osobité písně pro nejzvučnější pražské divadlo SEMAFOR (Sedm malých forem) a poprvé, skrze jejich písně, u nás zaznívá *rock*.¹⁸ O první legální platformu rockové kapely se přičiňuje Petr Janda, který dodnes koncertuje s již legendární kapelou *Olympic*, která oslavila padesát let své existence. Kapela vznikla roku 1962 (do roku 1964 působila na prknech Semaforu) a původně nesla název

¹⁴ DORUŽKA, Lubomír. *Panoráma populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. Praha: Mladá Fronta, 1981. s. 210

¹⁵ Heslo *Antonín Drašar*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Dra%C5%A1ar>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Dra%C5%A1ar)

¹⁶ DORUŽKA, Lubomír. *Panoráma populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. Praha: Mladá Fronta, 1981. s. 214

¹⁷ Tamtéž, s. 212-213

¹⁸ Tamtéž, s. 218

Karkulka (Karlínský Kulturní Kabaret).¹⁹ Petr Janda do kapely vstupuje o rok později. Zasloužilými umělci, kteří odstartovali kariéru v šedesátých letech a působí do dnešní doby nutno uvést Karla Gotta (v 60. letech obdoba Elvise Presleyho), který získal nesčetněkrát ocenění akademiky populární hudby nebo šansoniérku Hanu Hegerovou. Z velkých hlasů dále jmenujme Waldemara Matušku, Evu Pilarovou, Václava Neckáře, Helenu Vodráčkovou, Martu Kubišovou (tato trojice tvořila od roku 1968-1970 skupinu *Golden Kids*, kterou režim roztrhl na základě pěveckého zákazu M. Kubišové)²⁰, Hanu Zagorovou, Evu Špinarovou (česká obdoba Janis Joplin), Karla Kryla (přezdívaného „básník s kytarou“, dle protestních písní obdoba Boba Dylana) ad.

Nešťastná doba normalizační zviditelnila i některé hodnotné undergroundově laděné rockové kapely. Tak například kapela *Blue effect* Radima Hladíka, s kterou na samotných začátcích zpíval i do síně slávy uvedený Vladimír Mišík (proslulá píseň *Sluneční hrob*), uskupení *Plastic people of the Universe*, které bylo do let osmdesátých režimem opakovaně perzekuováno. Hlavním manažerem, ikonou kapely byl již zesnulý Ivan „Magor“ Jirous (+2011). Proti režimu se stavěla i některá neoficiální sdružení, která se v této době utvářela. Folkový *Šafrán* sdružoval písničkáře jmenovitě mj.: Jaroslav Hutka (olomoucký rodák), Vladimír Merta, Vlasta Třešňák, Dáša Andrtová-Voňková, Jiří Dědeček.²¹ Počátek osmdesátých let zrodil zajímavé kapely současnosti: v šlépějích undergroundu jdoucí *Psí vojáky* představitele, instrumentalisty Filipa Topola, který se bohužel dlouhodobě potýkal se zdravotními problémy a minulý rok zesnul (kapel jeho odchod neustála), nebo extravagantní skupina *Pražský výběr* Michala Kocába, která své koncertování plně uplatila až s příchodem sametové revoluce.

I v historické metropoli Olomouce se populární hudba těšila velkému zájmu. Padesátá léta svižně reagují v prezentaci swingových big bandů, léta šedesátá značí hudební houževnatost rockového proudu. Olomouc se stala ostrůvkem beatové generace celé Hané a po vzoru západního kapitalismu se pod českým názvem *bigbít* rozvíjí vlna beatových kapel, elektrifikace nástrojů. Ovšem ani swingová ani tradiční jazzová hudba vedle té posluchačsky oblíbenější rockové neupadla. Nejúspěšnějším se stal

¹⁹ *Oficiální stránky kapely Olympic*. [online] Cit. 25. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html>](http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html)

²⁰ Heslo *Golden Kids*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. Cit. 25. 3. 2014 [online] Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Golden_Kids>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Golden_Kids)

²¹ Heslo *Šafrán (sdružení)*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 24. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0afr%C3%A1n_%28sdr%C5%BEen%C3%AD%29>](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0afr%C3%A1n_%28sdr%C5%BEen%C3%AD%29)

Olomoucký Dixieland Jazz Band, který vznikl pod vedením Ladislava Vrby roku 1965. Nástrojové složení souboru, orientovaném například na Louise Armstronga, odpovídá klasickému dixielandovému obsazení: s trubkou, klarinetem a trombonem v melodické sekci a banjem, tubou v sekci doprovodné.²² Tradiční jazz představovali i jednotlivci. Olomoucký jazzman, hudební skladatel, klavírista a hudební pedagog **Petr Junk** (narozen r. 1944 v Táboře) byl klíčovou osobou šedesátých let ve sféře interpretace náročnější jazzové hudby, hudebně též doprovázel divadélko *Abeceda*²³. Junk se již odebral do ústraní, ale v době kdy byl aktivně činný (vystudoval obor Hudební výchova na Univerzitě Palackého a kompozici na Janáčkově Akademii Múzických Umění)²⁴ ovlivnil řadu jazzových kolegů. Jedním z těch kolegů byl **Emil Viklický** (narozen r. 1948 v Olomouci), který po studiích matematiky na olomoucké univerzitě absolvoval studium jazzu v USA. Jazzový klavírista dlouhodobě reprezentuje a obohacuje kulturní život v našem státě, i díky tomu získal prezidentem Václavem Klausem státní vyznamenání.²⁵

S příchodem malých divadelních scén a kabaretů se na jejich pódiích začínají objevovat rozličné hudební olomoucké skupiny. Počátky těchto kapel jsou spojeny s vůbec první veřejnou přehlídkou beatových uskupení v Osvětové besedě na Kollárově náměstí v dubnu 1964.²⁶ Zde sídlila i scéna divadélka malých forem SKUMAFKA (Skupina Malých Forem Kabaretu) pod vedením Pavla Dostála, kolem něhož se tato hudební seskupení formovala – např. základ pozdějších věhlasných *The Bluesmen*. Na první přehlídce vystoupily kapely: *The Teenagers*, *Menuet* a *The Refugees*. Sál praskal ve švech, jaký byl o koncert zájem. Koncert moderoval Petr Novotný (známý bavič, představitel divadélka HEJ RUP = *Hejčínští Rušitelé Pořádku*). Hvězdnou sestavu představila skupina **The Refugees**: Jaromír Löffler (zpěv), Ladislav Utíkal (elektrická kytara, zpěv), Tonda Zajíček (elektrická kytara), Jaroslav Smutný (taktéž elektrická kytara a zpěv), Miroslav Ryška (basová kytara, zpěv) a Jan Novák (bicí nástroje).

²² *Oficiální stránky kapely Olomoucký Dixieland Jazz Band* [online] Cit. 24. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://www.olomouckydixieland.cz/>](http://www.olomouckydixieland.cz/)

²³ LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU na Moravě a ve Slezsku 60. – 80. let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003, s. 79

²⁴ *Petr Junk – ukázky skladeb*. In *Bandzone.cz* [online] Cit. 22. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://bandzone.cz/petrjunk?at=info>](http://bandzone.cz/petrjunk?at=info)

²⁵ *Oficiální stránky České jazzové společnosti*. In čl. red.: *Emil Viklický získal státní vyznamenání*. 10-31-2011. [online] Dostupné na [www: <http://www.czechjazz.org/en/news/s/1444-news-emil-viklicky-ziskal-statni-vyznamenani>](http://www.czechjazz.org/en/news/s/1444-news-emil-viklicky-ziskal-statni-vyznamenani)

²⁶ VRAŠTIL, Jaroslav. *Olomoucká beatová scéna šedesátých let*. Materiál získán dopisem 28. 4. 2014, v archivu autora.

Určitou kuriozitu přinesla bicí souprava Jana Nováka, sestavená pouze z jednoho pionýrského bubínku, která sklídila velký aplaus. Druhá skupina **Menuet** se odlišovala instrumentálními skladbami často převzatými od anglických *The Shadows*. Poslední vystupující kapelou byli **The Teenagers**, z kterých bylo taktéž cítit zacílení na náročnější muziku. Tehdejší sestavu tvořili: Petr Fiedler (zpěv, elektrická kytara, foukací harmonika), Zdeněk Prachař (kapelník hrající na kontrabas), Hobza (doprovodná kytara), Zdeněk Křivák (bicí nástroje) a Jaroslav Vraštil (klavír). The Teenagers byli doprovodnou kapelou divadla Skumafka. Na klarinet a soprán-saxofon s nimi v té době hrál talent Bohouš Budík. Přehlídku s úžasem sledovali i hráči *Moravské filharmonie*.²⁷

Velmi známou skupinou stojící za zmínku byla i skupina **Six Friends** ve složení: Antonín Lukavský (zpěv), Honza Habáň (baskytara), „Fred“ Hrazdil (sólová kytara), Radek Kolísko (doprovodná kytara), Honza Trojan (bicí), Pavel Paulíček (sólová kytara – střídal se s Hrazdilem) a Karel Holý (klavír). V repertoáru měla tato kapela písně od *Rolling Stones*, *Yardbirds*, *Manfreda Manna* či *Zombies*. Skupina také hrála doprovod k filmovým groteskám v Geislerově sále *Parku kultury a oddechu* ve Slovenské ulici.²⁸ Doba neskýtala ještě klasické ozvučení filmů, které známe z dneška. Kapely stály schované za filmovým plátnem. Kolem roku 1965 vznikla oblíbení **The Chickens**. Dvakrát týdně hráli v Polské ulici blízko centra ve svém *Chicken's Clubu*. Jejich repertoár a vizáž tvořili po vzoru The Beatles. Dvojhlasy a čtyřhlasy byly pro tuto kapelu ve složení: Vladek Nechyba (kapelník hrající na sólovou kytaru, foukací harmoniku a obstarávající vokály), Luboš Coufal (zpěv, doprovodná kytara), Franta Blaštík (zpěv, baskytara) a Honza Molík (bicí nástroje) známé. Kapela krátce spolupracovala s Jaroslavem Hutkou, ale jejich odlišný styl se vylučoval. Současně vznikli **The Angels**, kvalitní kapela v obsazení: Honza Nevěřil (zpěv, kytara), Vojtěch Sanetrník (baskytara), Ladislav Polák (bicí) a Zdeněk Šindelář (zpěv a foukací harmonika).²⁹ Nesporně nejvýznamnější však byla kapela **The Bluesmen**, které předcházela skupina The Teenagers a kterou si v následujících odstavcích více rozebereme.

²⁷ Tamtéž

²⁸ Tamtéž

²⁹ Tamtéž

Bluesmeni získávali v mase beatových kapel řadu úspěchů: na prvním *Pražském beatovém festivalu* (1967) byla tehdy mladičká osmnáctiletá zpěvačka Hana Ulrychová oceněna za nejlepší vokální projev a Jaroslav Vraštil za nejlepšího hudebníka roku, na *Jazz-univerziádě* v Českých Budějovicích byli vyhlášeni Petr Fiedler s Jaromírem Löfflerem za nejlepší zpěváky ve své kategorii a Josef Karpaty nejlepším instrumentalistou celé přehlídky.³⁰ Vše začalo roku 1963, kdy se snahy Pavla Dostála, Richarda Pogody a Reného Gabzdyla zhmotnily do kabaretu, jehož nezbytnou součástí musela být hudební kapela. Z nadšených muzikantů se nakonec kolem Skumafky zformovala skupina pod tehdejšími názvem The Teenagers, ve které hráli: Petr Fiedler (zpěv), Jaroslav Vraštil (piáno), Josef Karpaty (kytara), Petr Havlíček (saxofon), Zdeněk Křivák (bicí) a Zdeněk Prachař (kontrabas) skladby od *Little Richarda*, *Raye Charlese* nebo *The Animals*. Záhy se změnilo obsazení, které obměnilo zpěv (Jaromír Löffler), bicí (Theodor Prima) a na soprán-saxofon Bohouš Budík. Publikum si The Teenagers žádalo a ti dokonce vyjeli na své první zahraniční vystoupení do německého Nordhasemu roku 1965.³¹ Nejen pro kapelu zásadní se stala událost založení **Divadla experimentu** neboli **DEX klubu** (na počátku října 1966 v prostorách Domu armády). Klub sloužil jako domovská základna kapely. Ze Zdeňka Prachaře se stává manažer kapely a baskytaru nahrazuje Zdeněk Kramář.

The Bluesmen obměňují jazz s rhythm and blues a soulem. Přínosnou kapitolou v jejich existenci ztvárnilo setkání s Karlem Krylem, který se po úspěchu v DEX klubu roku 1966 přesunul do Olomouce a nějakou dobu s Petrem Fiedlerem bydlel u Josefa Karpatyho. Z tohoto období pochází i slavná Krylova píseň *Nevidomá dívka*, kterou nazpívala nejprve s Bluesmeny Hana Ulrychová pro firmu Supraphon a až později ji přezpíval na své LP Kryl.³² Před rokem 1970 se rozhodovalo co a jak dál. Většina kapel procházela bilančním obdobím, jestli zůstat v Československu nebo zkusit tvořit za hranicemi. The Bluesmen stále fungovali na bázi studentské kapely, někteří členové dokonce odešli za nabídkou ostravského *Flaminga* a z původní sestavy zůstal pouze Petr Fiedler a Josef Karpaty, kteří již plánovali odchod ze státu. Rozhodnutí navíc

³⁰ OPEKAR, Aleš. *Bigbitové šlápoty – Bluesmen, Beat & blues z Olomouce* (část druhá) In *Rock&Pop*, červenec 1998, s. 64

³¹ VRAŠTIL, Jaroslav. *Olomoucká beatová scéna šedesátých let*. Materiál získán dopisem 28. 4. 2014, v archivu autora.

³² OPEKAR, Aleš. *Bigbitové šlápoty – Bluesmen, Beat & blues z Olomouce* (část druhá) In *Rock&Pop*, červenec 1998, s. 64

utvrdila nabídka z Mnichova, podílet se na muzikálu *Hair*, kterou staří i nový členové využili. V zahraničí spolupracovali se slavnou kapelou *Les Humphries Singers* a natočili LP „Hair“ pro firmu Polydor (vydané roku 1971).³³ Nabyté zkušenosti, po tom co jim byli odebrány pasy a museli se vrátit do normalizace postihnutého Československa, se jim již nepodařilo zužitkovat a kapela upadá.

Pomyslné znovuvzkříšení kapely přineslo až natáčení seriálu *Bigbít*³⁴ pro Českou televizi, kdy se všichni členové opět sešli a která podnítila myšlenku, zkusit to znovu. Ovšem někteří členové se rozhodli zůstat v cizině (Josef Karpaty, Jaromír Löffler). Hlavní iniciátor Fiedler tedy oslovil pražského kytaristu Petra Martínka z kapely *Žlutý pes* a spolu s bubeníkem Vladimírem Gruntem, baskytaristou Leošem Drábkem a Miroslavem Ryškou, saxofonistou Vladimírem Setským a varhaníkem Jaroslavem Vraštillem, působí jako *Bluesmen* v pražských a dalších klubech. Zbylí členové kapely se scházejí dosud. Roku 2005 se uskutečnila velkolepá akce „The Bluesmen 40 let“ v Národním domě pod záštitou tehdejšího ministra kultury Pavla Dostála. Akci konferoval publicista PhDr. Jiří Černý, objevil se i básník a recitátor Miroslav Kovařík.³⁵ Obdobné sešlosti proběhly i v letech následujících. Nynější profese členů kapely The Bluesmen jsou různorodé: Petr Fiedler (MUDr., zubní lékař), Jaromír Löffler (PhDr., šéfredaktor švýcarského měsíčníku), Josef Karpaty (překladač Mnichov, pracuje též v gastronomii), MUDr. Zdeněk Kramář skonal roku 1994, Zdeněk Prachař (MUDr., plicní lékař), Miroslav Ryška (PaedDr., Telecom), Vladimír Grunt (obchodní zástupce pro Prahu), Antonín Nelešovský (RNDr., obchodní zástupce pro Olomouc), PaedDr. Jaroslav Vraštil, Ph.D. (odborný asistent na Katedře hudební výchovy UP v Olomouci) a PaedDr. Michal Vosáhlo (učitel na ZUŠ v Litovli)³⁶.

I přes politické těžkosti byla Olomouc od šedesátých let nejčinnější a nejdynamičtější v oblasti kulturního života. Nejen populární hudba ale i hudba vážná (opera, opereta) se těšila velkému zájmu obecnstva. Publikum působilo konzervativně,

³³ Tamtéž

³⁴ Dokument *Bigbít* vyrobila Česká televize v letech 1998-2000. Seriál ve dvaadvaceti dílech mapuje historii českého rocku v letech 1956-1989. Režiséry seriálu byli Václav Křístek, Václav Kučera, Zdeněk Suchý a Zdeněk Tyc. Odbornými poradci seriálu byli Aleš Opekar a Vojtěch Lindaur. Garantem projektu byl Radim Hladík. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www:<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bigb%C3%ADt_%28dokument%29>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Bigb%C3%ADt_%28dokument%29)

³⁵ VRAŠTIL, Jaroslav. *Olomoucká beatová scéna šedesátých let*. Materiál získán dopisem 28. 4. 2014, v archivu autora.

³⁶ Tamtéž

ale nevynechalo žádné důležité představení. V čele institucí stáli umělci, kteří dokázali hbitě reagovat na pražské kulturní podněty. Mladé umělecké šéfy spojoval generační pocit vstupu do určitého ideologického tání a pozvolného zvedání tzv. železné opony. Nejen obecnost ale i hudební tělesa se začala seznamovat s poválečnými díly (např. se *Schönbergovou* kantátou *Ten, který přežil Varšavu*) i s tvorbou vlny rock'n'rollových britských a amerických hvězd. Moravská filharmonie v Olomouci živě reagovala na soudobé autory a uváděla skladby Jana Klusáka, Iši Krejčího či Václava Trojana.³⁷ Až období tuhé normalizace, nástupu Gustava Husáka k moci roku 1969, rozprášilo úsilí kulturně činných osob a nastolilo direktivní řízení nejen divadel politickými orgány komunistické strany tehdejšího Československa. Ten rok předznamenal několik vrytých událostí. Na začátku září emigroval Karel Kryl, po něm i někteří muzikanti z Bluesmenů, a v prosinci 1969 odešel na onen svět Jiří Šlitr. Šedivá doba normalizace začala³⁸ a trvala až do sametové revoluce roku 1989.

³⁷ HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 28

³⁸ POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 91

4 Klasifikace divadel v kontextu doby

Druhá polovina dvacátého století přináší nejen rozkvět populární hudby, ale i rozvoj divadel malých forem. Toto období je též označováno jako tzv. *druhá divadelní reforma (druhá vlna malých divadel – návrat ke kabaretu)*.³⁹ Divadla malých forem sehrála důležitou roli revoltujícího prvku nejen vůči zaběhlým modelům oficiálních divadel kamenných scén (některá z nich opouští interiérové prostory a slouží jako otevřený prostor více spjatý s publikem), ale také vůči společnosti, což zapříčinilo jejich vznik v době zlatých šedesátých let. Svůj dialog vedly i v letech sedmdesátých, kdy otevřeně bojovaly proti politickým poměrům. Tento dialog ovšem doznívá v následujících letech osmdesátých.

Mezi první vlivy divadla malých forem patří kabaret (z francouzského *cabaret*). Kabarety v 19. století nachází odezvu i v Německu, kde se pódiovým hospodským výstupům říkalo *tingtangly*. Okolo roku 1910 se slovo kabaret přetváří v programově veselé literárně-hudebně-dramatické pásmo. V tomto desetiletí i vzniká nejslavnější královéhradecký kabaret *Červená sedma*, který se dá považovat za předchůdce současných divadel malých forem. Pivní humor a intelektuální satira vyhovuje potřebám nastupující generace Gellnera, Šrámka či bratří Čapků.⁴⁰

Před první světovou válkou se kabaret transformoval do podoby generačního manifestu, kde se jeho tvůrci prvně výrazně snaží o kontakt scény s hledištěm. Druhým důležitým vlivem se stala éra *Osvobozeného divadla* a tvorba Voskovce s Werichem, kteří milovali grotesku a díky nimž se naučil i samotný Jiří Suchý, jak prolnout češtinu s jazzem. Dalším vlivem je vznik formy muzikálu, čemuž předcházela cesta *singspielu*, *opéry comique*, *ballad opery*, *vaudeville* a později *operety*. Avšak za velký vliv na tvorbu divadelních forem považujeme hudební tendence v generačním kyvadlu: dvacátá léta – jazz, čtyřicátá léta – swing, šedesátá léta rokenrol. Nejen hudební vývoj se v Československu opožďoval oproti světu, ale v letech šedesátých jsme byli na úrovni světové špičky v taneční písni.

³⁹ dále viz studie „Druhá divadelní reforma?“ Kazimierze Brauna

⁴⁰ HUVAR, Michal. *Suchý (písničkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 4

Divadla malých scén přináší zcela novou formu komunikace – hlediště a jeviště splývá v jeden ucelený tvar. Na samém přelomu první a druhé poloviny dvacátého století již spatřujeme značný růst divadel malých forem, v jehož čele stálo divadlo SEMAFOR a za ním řada dalších neméně významných (mj. *Divadlo Járy Cimrmana*, *Divadlo Husa na provázku*). Autoři těchto divadel volí menší netradiční prostory, kde jsou více spjati s publikem, sami hrají, využívají též nadsázky, odlišného žánrového vymezení, vtipných dialogů, hudebních tanečních čísel, těžší z jazzových a rockových prvků atp.

Olomouc od padesátých let představovala svou tradicí oblastního divadla dramaturgií konkurenceschopnou a průbojnou mimopražskou scénu. Z průběhu vyhledávání materiálů se vytříbil počet téměř **dvaceti souborů na poli nezávislé scény**. SKUMAFKA, Zápalka a RADIONkabaret jsou bezesporu tři nejvýznačnější malé scény počínajících let šedesátých. Svou koncepčností se tyto soubory staly hnutím vyprofilovaným na základě společenských a politických událostí. Nekonvenčnost olomouckých souborů dokládají např. autorské texty.⁴¹ Autoři, herci a tvůrci malých olomouckých divadel mezi sebou různě spolupracovali a tak se jejich tvorba dosti prolínala. Skumafka odehrála dvě sezóny, poté změnila působiště a nakonec v podstatě vyústila v Divadlo experimentu (již zmiňovaný DEX klub).

„Malé amatérské scény vznikly jako produkt potřeby doby, jako lákavá možnost hovořit veřejně o věcech, o nichž se dříve veřejně nehovořilo. Vznikly jako nutnost, protože tu byla možnost. Měly vždy charakter něčeho přechodného, co nutně odejde tak, jak to přišlo, aby se to v nové chvíli objevilo znovu v jiné podobě.“⁴²

Záměrem klasifikace není vyjmenovat všechna divadla let šedesátých až let osmdesátých včetně jejich případných hudebních počinů. Ne všechna divadla totiž stála v šedesátých letech, a pozdějších vlnách, dozvucích let sedmdesátých či osmdesátých, uvnitř hnutí malých divadelních forem ale spíše přidružená na jejím okraji. Ať už jde o divadlo poezie neboli recitační skupinu *Štafeta* (část lidí se rekrutovala ze Zápalky) vedenou instrumentalistou Richardem Pogodou či řadu studentských divadel, jejichž kariéra skončila dříve, nežli začala (*Theatrum Parvum*). Následující podkapitoly se

⁴¹ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Čas malých divadel*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. s. 10-11

⁴² Tamtéž, s. 76

naopak soustředí na autorské scény, v kterých vynikala osobnost Richarda Pogody a Pavla Dostála a které vyčnívaly svou divadelní a hudební produkcí. Řeč je o divadlech kabaretního typu, v kterých hudba tvoří nepostradatelnou funkci: „*Zcela jinou, ale vždy zásadní roli hraje hudba v inscenacích kabaretního divadla - je totiž jejich obligátní, očekávanou součástí. Kabaret bez hudby, písně, popěvku, šansonu by prostě kabaretem nebyl.*“⁴³

4.1 Profesionální scéna vs. hnutí malých jevištních forem

Divadelně pociťovala Olomouc do šedesátých let určitou monotónnost, kterou tvořila programově hlavní divadelní scéna tehdejšího *Krajského oblastního divadla* (do r. 1949 neslo pouze označení *Městské divadlo*)⁴⁴. Příčina pramení z politické situace, kterou nastolil osudný únor 1948. Velkým skokem jsou léta šedesátá, který přivál nový závan hudebních, divadelních, výtvarných a dalších tendencí a značnou obrodu na poli netradičních jevištních scén. Hudební i divadelní kritikové hovoří o kulturním kvasu, kterým se vyznačoval nový generační proud. V politické sféře nesmlouvavého stalinismu dochází k určitému společenskému uvolnění a na svět se tak rodí mnohá typově zaměřená divadla studentská, kabaretní, divadla poezie ad., která hbitě reagují na současnou situaci, staví se do opozice vůči zaběhlým šablonám a vytváří tak hnutí malých divadel po celém území tehdejšího Československa.

Šedesátá léta měla štěstí na příchod nového ředitele divadla, kterým se stal roku 1957 umění milovný Svetozar Vitek (do roku 1989 po něm dále nastoupili: Josef Srovnal a Miroslav Klimeš) a s ním i první muzikál na prknech divadla. Za vedení Vítka přijala o rok později hlavní olomoucká scéna název *Divadlo Oldřicha Stibora* ve jménu režiséra činohry let čtyřicátých (od roku 1975 přejmenováno na *Státní divadlo Oldřicha Stibora (SDOS)*, jehož název neslo až do roku 1991, kdy získalo současnou podobu – *Moravské divadlo*⁴⁵). Po opakovaných pokusech projektů zaměřených na

⁴³ LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU na Moravě a ve Slezsku 60. – 80. let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003, s. 67

⁴⁴ Heslo *Moravské divadlo*. In *Databáze divadel* [online] Cit. 15. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=36>](http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=36)

⁴⁵ STÝSKAL, Jiří. *Milníky osmdesátí let*. In *Almanach Moravského divadlo Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000, s. 20-21

mládež vzniká při Divadle Oldřicha Stibora roku 1962 *Studio LUT* (Lidové umělecké tvořivosti), které má sloužit k výchově mladých amatérských divadelníků a svou koncepčností a dramaturgií cílit na mladé publikum.⁴⁶ Studio LUT (později *Amatérské studio SDOS*) bylo něčím jedinečným. Vedle studentských divadel a divadel poezie (např. *ABECEDA*, *HEJ RUP*, *Zápalka-kabaret*, od sedmdesátých let *Angažované divadlo 74*, v osmdesátých letech *REVOLVER*, literární orchestr *Bernardýn* ad.) představovalo plynulý přechod mezi profesionální scénou a scénou amatérskou. Obdobně takto fungoval i další projekt – SKUMAFKA, která lehce konkurovala hlavní scéně a měla tak šanci přerůst ve stabilní profesionální scénu. V osmdesátých letech vznikla dokonce studiová aktivita čistě profesionálních herců při SDOS – *Studio Forum*, které prosazovalo svobodu a obrodu divadelnosti.⁴⁷

Následující podkapitoly mapují tři ojedinělé projekty, které se v šedesátých letech zrodily: činnost Amatérského studia při DOS, kabaret SKUMAFKA a divadlo mající v oné době velký význam i jako hudební klub - Divadlo experimentu neboli DEX klub. Výběr právě těchto tří počínů má svůj záměr i logické odůvodnění. Všechny tři scény mají jedno společné, tytéž tvůrčí osobnosti. Amatérské studio zrodilo autorskou dvojici Richard Pogoda – Pavel Dostál, SKUMAFKU nelze vynechat už tím, že v ní měl zásadní postavení Pavel Dostál a Divadlo experimentu v podstatě ukovala stejná dvojice, tedy Pogoda s Dostálem. Předposlední podkapitola se poté věnuje komparaci autorské dvojice Jiří Suchý a Jiří Šlitř nejvýznamnějšího zástupce pražských divadel malých scén - divadla SEMAFOR s autorskou dvojicí Pavla Dostála a Richarda Pogody, jakožto významných představitelů olomoucké amatérské scény. Nutno podotknout, že k tvorbě SEMAFORU lze přirovnat i další olomoucké osobnosti aktivní svou tvorbou v konkrétních divadlech (SKUMAFKA, HEJ RUP). Poslední kapitola se ve zkratce zaměřuje na ostatní vybraná olomoucká divadélka, která svou důležitostí tvořila hnutí divadel malých forem a jejich éru též pomalu uzavírala.

⁴⁶ Tamtéž, s. 20

⁴⁷ *Studio Forum*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=159>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=159)

4.1.1 Amatérské studio při Divadle Oldřicha Stibora

První zmínka o počátcích divadla se datuje na podzim roku 1961, kdy jsou zárodky nového *Studia LUT* při Divadle Oldřicha Stibora a Okresním domě osvěty, později známé jako *Amatérské studio* SDOS (zkráceně *Studio*) zřejmé.⁴⁸ Okresní dům osvěty sloužil jako nástroj ideové osvěty komunistické strany. Nejprve bylo zřízeno Ústředí lidové tvořivosti v Praze a poté osvětová síť v dalších částech státu, tzv. okresní a krajské domy osvěty. V šedesátých letech byly tyto domy nahrazovány kulturně výchovnými zařízeními.⁴⁹ Jak už bylo zmíněno, Studio LUT vzniklo za účelem výchovy mladých amatérských herců se zacílením na výchovu mládeže. Nikdo však v té chvíli ještě netušil, co za revoltu jednotlivé hry můžou způsobit a že s příchodem autorů Dostál-Pogoda začnou vadit stranickému vedení. Divadlo Oldřicha Stibora hrálo na dvou scénách – v městském divadle a v divadle v Hodolanech (později *Hudebním divadle*). Studio tvořilo formu muzikálového divadla, autoři si na výběru herců i osobitostí dost zakládali. Prošlo jím několik výrazných hereckých osobností mj.: Jan Kanyza, Hana Maciuchová, František Řehák, Antonín Jahoda (sólita olomoucké opery), Vlasta Hartlová, Petr Novotný. Marie Spurná ad.⁵⁰

Uměleckou radu tvořili: zakládající člen, teoretik amatérského divadla a propagátor Zdeněk Kokta společně s metodikem Jaroslavem Černým, hercem a režisérem Kamilem Markem a dramaturgem DOS Jiřím Flíčkem.⁵¹ Před každou premiérou Amatérského studia se zkoušelo čtyřikrát i pětkrát do týdne. Studio sice mělo určitá pravidla, řád, ale již od svých počátků se neslo v přátelském duchu. Bylo tvořeno lidmi, kteří se znali a táhli za jeden provaz proti absurditě a nespravedlnosti režimu. Hlavním činitelem, který držel celé Studio nad vodou, byl ředitel Svetozar Vítek, který zemřel po těžké nemoci roku 2008⁵². Svetozar si vážil svých herců, věděl, co v autorské

⁴⁸ *Amatérské studio Divadla Oldřicha Stibora*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 15. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)

⁴⁹ Kolektiv autorů. *Vysvětlivky pro nepamětníky*. In *PÓDIA Z KRABÍČKY*. Praha: Národní informační a poradenské středisko, 2005, s. 184

⁵⁰ *Amatérské studio Divadla Oldřicha Stibora*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 15. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)

⁵¹ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana a kol. *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 31

⁵² KOLÁŘ, Bohumír. *Zemřel emeritní ředitel olomouckého divadla JUDr. Svetozar Vítek*. Vydáno 8. dubna 2008. In zpravodajstvi.olomouc.cz [online] Dostupné na www:

dvojici Pogoda-Dostál má a stál za souborem i v době politických těžkostí. Organizačně mělo Amatérské studio velkou výhodu v profesionálním zázemí, roku 1965 přechází pod správu samotného divadla jako jeho zřizovatele.⁵³ Souboru nechyběl profesionální režisér, výtvarník či kostymér. Tento faktor je totožný i u počínů SKUMAFKA. Cílem Amatérského studia bylo bavit, proto není divu, že o nábor do Studia byl velký zájem.

Již po prvním roce působení nastudoval pětadvacetičlenný tým úspěšnou hru Saši Lichého *Fripiri*, s kterou se roku 1962 zúčastnilo poprvé soutěže *Jiráskův Hronov* a získalo hlavní cenu. Následovalo nastudování další úspěšné inscenace – dramatizaci *Tom Sawyer od řeky Mississippi* na motivy M. Twaina v úpravě Václava Renče a postupné adaptování divadla na poetiku hudebně a komediálně odlehčeného žánru. Byl to právě režisér Kamil Marek (od sedmdesátých let se do režie vkládá i Jiří Kroc), který přizval do souboru Pavla Dostála, autora libret a protagonistu malých jevištních forem (Skumafka, Dex, Radionka) společně s autorem hudby Richardem Pogodou. V jejich spolupráci vznikají první odlišné a výraznější hudební čísla: *Kdyby všichni kluci světa* (1966), *Bílá paní a ti druzí* (1967), *Výtečníci* (1968), *David a Dominika* (1970).⁵⁴ Konkrétně hry *Kdyby všichni kluci světa* a *Výtečníci* se dočkali domácího i zahraničního docenění, *Výtečníci* odehráli dokonce přes sto repríz. Působivost her tkvěla v přirozenosti pěveckého projevu i perfektního zvládnutí jevištní poetiky⁵⁵ neherců, kteří do her vstupovali. Hry opěvovali mládí, svobodu, mezi řádky čteme recesi proti současnému politickému stavu. Tato nejšťastnější etapa, kterou kabaret zažíval, byla nabourána příchodem normalizace.

Po roce 1970 nebyla autorské dvojici Pavlu Dostálovi a Richardu Pogodovi oficiálně uznána činnost, která ovšem i přesto probíhala v tichém souhlasu ředitele Vítka. Režim na základě vykonstruovaných nařknutí namířených proti textovému obsahu a interpretaci her nechtěl tvorbu dále povolovat, neboť měl trochu jiné představy o výchově tehdejší mládeže. Richard Pogoda byl v očích strany brán za spouštěče problémů. „*Jednou mi řekli: Pane Pogodo, vy když napíšete pohádku o Karkulce po*

<<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Zemrel-emeritni-reditel-olomouckeho-divadla-JUDr-Svetozar-Vitek-8763>>

⁵³ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Amatérské studio*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000, s. 133

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž, s. 134

*svém, tak Karkulka bude Československo a vlk Sovětský svaz!*⁵⁶ vykresluje. Autorům bylo jasné, že jsou nasazení stráničtí lidé i při zkouškách divadla a samotných premiérách, i přesto tvořili dál. Dalším muzikálem v zastoupení tichých společníků byl inscenační pokus - *Kdyby všechny holky světa* (1972) a vyvrcholením autorského úsilí nejnáročnější provedení – muzikál *Princ a Chudšas* (1974). Před posledním slavným muzikálem z linie autorské tvorby byl uveden pohádkový příběh *Jak se čerti ženili* (1975) v režii Pavla Soukupa. O rok později vzniká v režii herce činohry Rudolfa Máhrly (ovšem rukopisem Dostála s Pogodou) nejhudebněji zpracovaný muzikál *Festival*, s kterým znovu soubor hlásí úspěch na Jiráskově Hronovu a s kterým se dostává i na světovou přehlídku do Monaka (1977).⁵⁷

S nástupem Josefa Srovnala roku 1976 do funkce ředitele divadla, byla příští spolupráce Pavla Dostála s Richardem Pogodou již totálně znemožněna. Přeneseně řečeno Srovnal to v divadle natolik „srovnal“, až autorská dvojice odchází tvořit do Přerova do amatérského hudebního divadla *Dostavník*.⁵⁸ Zde inscenovali tytéž hry. Po roce osmdesátém byli přizváni i do brněnského Satirického divadla *Večerní Brno*, kde se potýkali s malou účastí publika. Josef Srovnal byl skutečným opakem Svetozara Vítka. Bývalý učitel polních prací a divadelní ochotník byl do funkce dosazen jako symbol machinace komunismu. Do provozu divadla i Amatérského studia zasáhl tak vehementně, že odešla i řada herců.⁵⁹

Dramaturgií se poté divadlo snažilo udržet žánrovou linii hudebního divadla. Vedle pohádek např. *Měsíc v anténách* (1977), *Cínový voják* (1980) se vyskytly i převzaté tituly s písněmi - *Cesta k životu* (1978) a návraty k muzikálu – *Malované na skle* (1981). Koncem osmdesátých let se soubor ještě pokusil navázat na autorský muzikál námětem M. Twaina o Tomu Sawyerovi v úpravě Jaroslava Pochmana: *Tome, ty jsi číslo* (1986), který se probíjval na Jiráskův Hronov a *Kamarád Huckleberry*

⁵⁶ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

⁵⁷ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Amatérské studio*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000, s. 135

⁵⁸ *Dostavník* vznikl roku 1970. O jeho úspěchy se přičinil v osmdesátých letech, než odešel do vysoké politiky v letech devadesátých, svou režii Pavel Dostál. *Dostavník* se přes úspěchy na soutěžích mj. Jiráskův Hronov zařadil mezi elitu amatérské scény. Přežil dobu a tvoří pro diváky i v době současné. Kmenovou režisérkou souboru je od roku 1996 herečka Moravského divadla Olomouc Vlasta Hartlová. In *Divadlo Dostavník – oficiální stránky* [online] Dostupné na [www <http://www.divadlodostavnik.cz/historie>](http://www.divadlodostavnik.cz/historie)

⁵⁹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

(1987). Avšak takového úspěchu, jaký sklízel muzikál kabaretu v době autorské dvojice Pogoda – Dostál již soubor nezaznamenal. Pohádka *Kouzelná dvířka* z roku 1991⁶⁰ uzavírá svými dvířky dva roky po sametové revoluci i tuto kouzelnou etapu Amatérského studia a ohlašuje jeho konec.

4.1.2 Význam divadelní skupiny „SKUMAFKA“

Prvotní snahy tohoto souboru můžeme datovat též kolem roku 1961. V tomto roce bylo totiž založeno *Studio lidové umělecké tvořivosti* při Divadle Oldřicha Stibora a Okresním domě osvěty, později známé jako Amatérské studio (Studio), které podněcovalo vznik „Skumafky“ a představovalo nový model estetické výchovy, jakožto první zkrřížení cest amatérského a profesionálního divadla, v němž participovala celá řada osobností. Téhož roku se do amatérské scény zapojuje nově zvolený režisér Okresního domu osvěty Vratislav Spilka a metodik Okresního domu osvěty Radek Hlavsa známý pod pseudonymem Jan Ratkin a spolu s Pavlem Dostálem (začínajícím režisérem, hercem a osobností spojovanou s olomouckým DEX klubem) a nakonec Václavem Čapkem (zaměstnancem Krajského podniku pro film, koncerty a estrády) zakládají společně divadlo SKUMAFKA (SKUpina MALých Forem KABaretu, dále jen *Skumafka*). Již na počátku se představitelé shodli, že nepůjde o divadlo na tradiční bázi, nýbrž o progresivní proud odkazující na pražské malé scény.⁶¹ Sloužila tedy jako prostředek ke sloučení kabaretní montáže s prvky politické satiry. Dostál nazval šedesátá léta „*spiknutím metodiků*“, neboť řada iniciátorů byla zároveň metodiky různých institucí.⁶² Podobné uskupení nemělo dosud v Olomouci zastoupení, a tak Skumafka zapadala do dlouhodobých cílů města v rozvoji regionu a realizaci malého divadla, které by stálo po boku hlavní kamenné scény, aniž by bylo součástí jejího organizačního celku.

⁶⁰ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Amatérské studio*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000, s. 136

⁶¹ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Čas malých divadel*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996, s. 35-36

⁶² Převzato z rozhlasového pořadu „Taková jsme byli 3“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

Skumafka měla ambice multižánrového divadélka. Jen stěží bychom ho jednoduše zaškatulkovali. Vyrůstalo z *text-appealů*, čerpalo z kulturního, politického a literárně-hudebního dění, bralo na sebe podobu novodobého kabaretu na vysoké úrovni. Do programu zařazovalo tematicky revuální montáže, matiné s hosty, *jam-session* i muzikál. Reagovala pružně na pražská malá divadla a funkčně se zapojovala do jejich hnutí. Od ostatních malých uskupení se lišila způsobem náboru i počtem členů (v průměru pětadvacet), čímž bychom ji lehce mohli zařadit mezi velké ochotnické soubory. Soubor se snažil o profesionální prezentaci, jako tomu bylo například u souboru SEMAFOR (=SEdm MALých FORem). Přísně dodržoval přesný vnitřní řád, což se promítalo do každodenních zkoušek, vysoké reprízovosti pořadů i pravidelného vystupování (okolo dvou vystoupení za týden).⁶³ I struktura souboru umožňující hudební sekci a pracující zvláště s recitační skupinou či skupinou profesionálních herců dotváří dojem propracovaného projektu, který našel smysl pro svou životnost.

Autoři dostali k využití sál s malým komorním pódium na Kollárově náměstí a okamžitě navázali kontakty s olomouckou profesionální scénou. Začíná spolupráce s jednotlivými hudebními skupinami – např. jazzovými **OPUS** (vedl Jiří Krutký), jejíž kytarista Milan Škuca se osvědčil jako pohotový skladatel, umělecký vedoucí i dramaturg⁶⁴, anebo se skupinou *The teenagers*, která odkazovala na The Beatles. Jeden z prvních hudebně literárních kabaretů zvaný *Kaleidoskop 61* měl premiéru na jaře roku 1962. Písničky, skeče a verše se střefovaly svou tematikou do noty mladé generace. Názvy jako *Písnička o lži*, *Foxtrot mnoha tváří* či píseň věnovaná *Pánovi s dodatečnou morálkou* odstiňovali poetiku „semaforské“ podoby. Na písních a kabaretních montážích se podíleli vedle Milana Škuce, Vladimír Ditrich a Miroslav Zikmund.⁶⁵ Perfektním pěveckým přednesem altově zabarveného hlasu v něm vynikaly zpěvačky Jana Ovčáková a šansoniérka Hana (Johanna) Tesařová.⁶⁶ Při doprovodech představení Skumafky soubor podle počtu členů alternoval název Skumafka-trio či Skumafka-

⁶³ *Skumafka-Divadélko na předměstí*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245)

⁶⁴ LAZORČÁKOVÁ, T.: *Hudební složka olomoucké Skumafky*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5453>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5453)

⁶⁵ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Čas malých divadel*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. s. 38-39

⁶⁶ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Skumafka-Od kabaretní montáže k politické satíře*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5452>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5452)

combo. Pod názvem *Combo-skupina OPUS 63* soubor účinkoval v divácky úspěšné komorní revue nazvané *Setkání melodií*, kde se vedle sólistů divadelního souboru představili také hosté Hana Vítová a R. A. Dvorský.⁶⁷ Vedle orchestru OPUS, tvořeném studenty Univerzity Palackého, v divadle působil rovněž *Big Beat René Gabzdyla*.⁶⁸ René Gabzdyl, syn výtečného ostravského choreografa, herec, zpěvák, tanečník a dobrý kamarád Richarda Pogody i Pavla Dostála, byl zaslouženou hereckou hvězdou Skumafky. V Semaforské jazzové opeře *Dobře placená procházka* z roku 1965, jejíž scéna se celá odehrávala v koupelně, vyhrál konkurz na hlavní roli Uliho, kterou měl původně obsadit Karel Gott. Gabzdyl byl vedle Karla Gotta stejně charismatický, pohledný a hlasově vyspělý.⁶⁹

Divadlo opakovaně bojovalo s řídicími orgány správy a muselo se zpovídat Hlavní správě tiskového dozoru. Touto správou procházely texty ke schválení. Obhajování inscenací se ujal Pavel Dostál a v zachraňování tvorby souboru musel být velmi důsledný, neboť to vrhalo špatný stín i na zřizovatele souboru, který rozhodně neplánoval řešit jakékoli problémy s režimem. Vedení souboru bylo požádáno o přeměnu na „*společensky užitečnou organizaci*“, což v překladu znamenalo vzdát se své osobitosti a přestat revoltovat. Hlavsa tomuto nařízení nevyhověl a toto rozhodnutí mělo i své dopady. Roku 1963 se *Skumafka* rozchází se svou zřizovatelskou institucí a nachází nový domov v Závodním klubu Železáren Petra Bezruče.⁷⁰ Malá divadla se obecně potýkala s cenzurními problémy. Jiří Flíček, jedna z dalších zasloužilých postav olomoucké kultury, který povznesl jako dramaturg Divadla Oldřicha Stibora amatérskou Skumafku i *Zápalku* na vyšší úroveň, napsal pro Skumafky hru *Čtyři karty ve hře* (1962) píseň s tímto veršem: „*Tuhle jsem viděl padat hvězdu, padala jako chuligán. Nedbala zatáček a do průjezdu, do průjezdu padla k nám.*“⁷¹ Text se režimem na Národním výboru v Olomouci znelíbil a doslova překroutil. Argumentem strany bylo, popisuje Dostál, v té době člen strany, který Skumafku vysekával z různých

⁶⁷ LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1996, s. 49

⁶⁸ LAZORČÁKOVÁ, T. *Účinkující a hudebníci*. In: *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5454>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5454)

⁶⁹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

⁷⁰ LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1996, s. 54

⁷¹ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 5“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

omylů: „*Ale pane soudruhu, vždyť hvězdy nepadají, alespoň ne ta, kterou autor myslel...toho se nedočkáte!*“⁷²

Pořadem trefně nazvaném - *Skumafka je jinde doma* (1963) se soubor znovu vrací k uvolněnému komediálnímu stylu. Avšak hlubším společenským dopadem uzavřela sezónu 1963/1964 premiéra v sále Domu pionýrů v Olomouci až kabaretní montáž nazvaná *Mám právo pít blues*⁷³. Divák sedící v sále horlivě tleská, směje se, až v pochybnosti zjistí, že vlastně tleská vlastní hlouposti. A to už je opravdu generační výpověď dané doby. Na hudební stránce se podílí samotní muzikanti ze Skumafky, dále Big Beat s Jaromírem Hobzou a Big Beat René Gabzdyla. Scénář je řazen po jednotlivých číslech např.: blues, foxtrot, monolog, šanson, orchestrální skladba, dialog, povídka ad.⁷⁴ *Mám právo pít blues* je znakem vrcholné formy Skumafky – tendence k muzikálovému pojetí, experimentu, nadhledu.

Skumafka „dohrála svou životní hru“ roku 1965, kdy o ní slýcháme poslední zprávy⁷⁵. Jen těžko si můžeme vysvětlovat, co bylo tou poslední ránou, která zapříčila, že soubor už se neodpíchl ode dna, do kterého spadl. Mohla jím být opětovná ztráta zázemí, protože sál železáren se měl bourat, stejně tak jím mohla být osobnostní rozepře či krize malých divadel, o které se diskutovalo na poli amatérské scény právě v druhé půlce sedmdesátých let⁷⁶. Trvalým znakem jí však zůstalo, že patřila mezi špičkové typy kabaretního divadla oné doby.

4.1.3 Význam Divadla Experimentu neboli DEX klubu

Velmi důležitou událostí pro danou dobu tvořilo založení *Divadla experimentu* (zkráceně DEX), jehož kořeny sahají do roku 1965. Ambiciózní nadaní organizátoři tehdejšího kulturního života – metodik Jaroslav Göbl, hudebník Richard Pogoda, textař a divadelní režisér Pavel Dostál toužili po založení vlastního divadelně-hudebního

⁷² Tamtéž

⁷³ *Skumafka-Divadélko na předměstí*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245>>

⁷⁴ Lazorčáková, T. *Účinkující a hudebníci*. In: *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5454>>

⁷⁵ *Skumafka-Divadélko na předměstí*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245>>

⁷⁶ LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1996, s. 76

klubu po vzoru klubů anglických, v kterém by se prezentovali začínající umělci, kapely, soubory ad. A tak po schválení provozovatele Modranské vinárny⁷⁷, které se říkalo „U rybek“ (v divadelní uličce vedoucí z Horního náměstí)⁷⁸ vznikají první pravidelné pondělní koncerty, v pauzách prokládané zkouškami kabaretu. Pogoda s Dostálem si moc dobře uvědomovali, co si publikum žádá, a proto místo swingového big-bandu složeného ze starších pánů, nasadili do vinárny mladou kapelu k tanci *The Teenagers* (později *The Bluesmen*), složenou ze studentů univerzity, hrající rhythm'n'blues i rokenrol. Ti svými hlučnými kytarami ve stylu Rolling Stones zanedlouho přilákali davy mladého publika. S kapelou vystupovala i Hana Ulrychová, která svým hutným hlasem perfektně vystihovala Arethu Franklin⁷⁹. Druhou fází ve vývoji klubu byla samotná výstavba roku 1966 ve sklepních⁸⁰ prostorách Domu armády⁸¹, vše na náklady samotných iniciátorů. Divadlo dostává název DEX klub a humorně se též nazývá Dostálova Existence⁸². Statutárně šlo o programové divadlo studiového typu. Hlavním manažerem vedle Pavla Dostála byl Jaroslav Göbl.

O přípravách DEXu se rychle rozkřiklo široko daleko a vzdušnou čarou se to neslo až do Prahy – do DEXu se pomalu začínají sjíždět umělci z celé republiky. Prvními návštěvníky byli: Hana Hegerová, Miroslav Horníček či Ivan Vyskočil⁸³. DEX také získává své první programové denní plány, mezi nimiž najdeme pořady tematicky zaměřené na folkové písně, beatovou poezii, bigbít, náročnější jazz, textová pásma, poetická dada pásma atd., vhodně pojmenovaná: *Písničkály*, *Jazz and Poetry* či *Beat-text-beat*. Netradičním programovým počinem se stal pořad *Hyde park* určený

⁷⁷ LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU: Na Moravě a ve Slezsku 60. - 80 let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003, s. 101

⁷⁸ Z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 3“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Podobně je se sklepními neoficiálními prostory (ve stylu neoficiálního klubu) v sedmdesátých letech spojena hudební scéna skrze Ladislava Šikla, Petra Večeře, Květoslava Richtera a Tomáše Ticháka, kteří založili hudební skupinu **WWS (Water Supply Specters = Vodovodní strašidla)** a později i s novými členy (Richtera a Šikla nahradili Jiří Lamač a Emil Pospíšil) koncertují ve sklepních prostorách bytu Pospíšila. Hudební skupina zanikla roku 1979, ale do té doby stihla plnit funkci bytového divadla (vystoupení Vlasty Chramostové), schůzek signatářů, vystoupení folkových zpěváků (Vladimír Merta) atd. viz LAZORČÁKOVÁ, T. *Divadelní dissent*. In *Kontexty III*. (Sborník Katedry teorie a dějin dramatických umění). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002, s. 52.

⁸¹ LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU: Na Moravě a ve Slezsku 60. - 80 let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003, s. 101

⁸² Z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 4“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

⁸³ POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 90

veřejnosti, sloužící k interpretaci vlastní poezie⁸⁴. Prostor se tedy transformoval do otevřeného, alternativního a multižánrového kulturního centra.

Do písničkových recitálů spadaly písně na dané téma (např. na téma láska, cirkus ad.), a tak i v autorských písních Dostála s Pogodou nalezneme tematické písně o klaunech (*Izabela*), o lásce (*Chtěl bych ti*), o hudbě (*Pánbůh stvořil dixieland*) aj. Z folkových písničkářů v DEXu vystoupil Jaroslav Hutka, z jazzových uskupení *Olomoucký dixieland* a vůbec první vystoupení na veřejnosti zde měl i Karel Kryl. Plachý mladík s kytarou doslova sebral Dostálovi s Pogodou dech, a proto ho okamžitě vzali mezi sebe. Kryl zde působil krátký čas i jako výtvarník⁸⁵. Roku 1967 vzniká pod hlavičkou Československé televize dokument příhodně nazvaný „Pozvánka do DEX klubu“⁸⁶, který Kryla celorepublikově proslavil a nastartoval jeho kariéru profesionálního národního umělce. DEX dále zastřešoval i některé studentské soubory (středoškolský *Index*)⁸⁷, a tak měl v souhrnu různorodé uplatnění.

S *Olomouckým dixielandem*, který se stal klíčovou kapelou DEXu, se nahrály mnohé písničky. Podle jedné z nich – *Pánbůh stvořil dixieland*, vzniklo dokonce samostatné recitační pásmo prokládané písničkovým cyklem. Písně také nazpívala řada známých osobností: Václav Neckář (*Chtěl bych ti*), Láďa Kerndl (*Pánbůh stvořil dixieland*), Sandra Pogodová (*Izabela*) Lucie Vondráčková (*Labutí píseň* – duet s R. Pogodou pro velký swingový orchestr)⁸⁸. V DEXu často hostovaly i jiné význačné soubory, kde častokrát probíhaly první reprízy jejich her. Mezi soubory nemohl chybět ani Semafor. Jiří Suchý dokonce pro DEX klub nazpíval některé písničky, mj. ve svižném tempu se linoucí *Pane vrchní, jeden koňak*. Pro Pavla Dostála to byla vyslovená pocta: „*Kdyby se mě někdo zeptal, jaké mám největší pocity štěstí v životě, tak to vůbec není to, že jsem se stal ministrem, nebo že jsem se stal v něčem slavnějším.*

⁸⁴ HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 35

⁸⁵ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 4“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

⁸⁶ Pozvánka do DEX klubu. In *Ceskatelevize.cz* [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na www.ceskatelevize.cz/porady/1117288659-pozvanka-do-dex-klubu/36745100366/

⁸⁷ HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 35

⁸⁸ viz Pavel Dostál – Písničky malých divadel 60. let [CD] 2005, nahrávky v osobním archivu.

Největší pocit štěstí jsem měl, když Jiří Suchý nazpíval můj kuplet Pane vrchní, jeden koňak.“⁸⁹

Rok 1967 byl nemilým zvratem v budoucnosti klubu, který v očích režimu bilancoval na příliš tenké niti. Po pouhých dvou letech působení v Domě armády musel být klub pro jisté „nevyhovující hygienické podmínky“ zavřen. Jednoduše řečeno, netrvalo dlouho a z klubu se stal prostor pro „praktičtější“ využití – na dočasnou dobu sloužil jako márnice pro sovětské vojáky⁹⁰. Znovuoživení DEX klub již nepamatuje, neboť rok na to vstoupily do Olomouce ruské tanky. Poslední hudební recitál DEXu, jako takové ohlédnutí za jeho činností, proběhl v prosinci roku 1969 v Divadle hudby pod názvem – *Dobrá večer, pane Ditrich*⁹¹.

Divadlo experimentu bylo v rámci Olomouckého kraje něčím neopakovatelným. DEX můžeme přirovnat k pražské Redutě. Byl prostředkem otevřeného prostoru, který skýtal možnost střetávání umělců různých směrů, žánrů, vyznání i názorů. Nesloužil pouze k zábavě, nesl hlubší vyjádření. Právě zde se Richard Pogoda nechává unést jazzovou muzikou, pro kterou sice neměl patřičné vzdělání ani techniku, ale mohl alespoň díky osobnostem, které v DEXu potkával (Luděk Hulan, Karel Velebný⁹²) nasávat atmosféru příbuzných žánrů.

4.1.4 Pražská scéna vs. olomoucká scéna - SEMAFOR po Olomoucku

Tvorbu Pavla Dostála a Richarda Pogody svým divadelním a hudebním zaměřením můžeme přirovnat k tvorbě autorské dvojice Semaforu: Jiřímu Suchému (autorovi textu) a Jiřímu Šlitrovi (autorovi hudby). Následující podkapitola je jakýmsi zamyšlením nad uvažováním pražských autorů v kontrastu s autory olomouckými. Zohledňuje okrajově vznik divadla Semafor, tvůrčí záměry, divadelní i hudební prvky.

⁸⁹ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 4“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 35

⁹² Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

Podobně jako Olomouc měla v šedesátých letech svůj DEX klub, v Praze se scházeli významné osobnosti v programově bohaté *Redutě* na Národní třídě, kde dozrávaly zárodky *text-appelu* (divadelně literární kabaret apelující textově na posluchače).⁹³ Jiří Suchý nejprve začínal v Divadle na Zábradlí, založeném roku 1958,⁹⁴ ale zanedlouho pocíťoval potřebu mít vlastní kolektiv a pracovat pro divadlo, v kterém bude písňovým textům dáván větší prostor. Nezdržoval se tedy dlouho a svou energii začal přetvářet do hmotné podoby – pro divadelní historii tak význačného - divadla Semafor.

Divadlo *Semafor* vzniklo roku 1959 v Praze zásluhou Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra. Úmyslem zakladatelů bylo, věnovat se co nejširšímu spektru uměleckých žánrů a forem: od poezie k filmu, loutkám, tanci, výtvarnému umění, jazzu i hudební komedii. Odtud také pramení označení zkratky SEdm MAlých FORem.⁹⁵ Původně divadlo sídlilo v nynějších prostorách Činoherního klubu na Praze 1, ale již po dvou letech své existence se muselo přestěhovat do tehdejší pasáže Alfa (nynější pasáž U Stýblů) na Václavském náměstí. Semafor, člen *Státního divadelního studia*, se potýkal s nestabilním zázemím, což se rozhodně nedá říci o Amatérském studiu při Divadle O. Stibora v Olomouci. Jenom v sezóně 1961-1962 vystupoval soubor v desítkách sálů po celé Praze. Po nuceném odchodu z centra Prahy působil též v již neexistujícím divadle *Na Slupi*, kde Suchý se Šlitrem ztvárnili roku 1962 úspěšnou hru *Jonáš a tingltangl*.⁹⁶ Autoři si byli vědomi toho, že divadlo si žádá experimenty, mladé herce i mladé publikum, totožně uvažovali Dostál s Pogodou v kraji olomouckém. Úspěšné hry na sebe nenechaly dlouho čekat.

Podobně jako R. Pogoda se nechával inspirovat dobovými šlágry z rozhlasu, i J. Suchý přemýšlel, jakým způsobem by zaujal mládež, a proto rokenrolový rytmus je v mnoha písničkách patřičný. S tvorbou textů se v poetickém divadle Semafor rodí velmi kvalitní hry písňové formy. Zábavné, lehce výchovné texty měly za úkol hlavně pobavit diváka. Komédie pracovaly s aktuální situací na pódiu, scénky se přibližovaly obyčejnému divákovi, jakoby ho vtahovaly do samotného děje. Suchý se Šlitrem (stejně

⁹³ HUVAR, Michal. *Suchý (písníkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 13

⁹⁴ Tamtéž, s. 16

⁹⁵ Heslo *Semafor*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29>

⁹⁶ *Divadlo Na Slupi*. In *Databáze divadel*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=429>>

jako Dostál s Pogodou) sázeli na humorné hudební komedie. Doprovod tvořil orchestr Ferdinanda Havlíka (ten se po smrti Šlitra roku 1969 připojuje k Suchému).⁹⁷

První hra Semaforu *Člověk z půdy* měla nádech hudební komedie a alternovalo jí několik herců. Následovalo pásmo úspěšných písniček – *Zuzana je sama doma* (1960) a *Zuzana je zase sama doma* (1961) a se Semaforem postupně začínají spolupracovat osobnosti jako Hana Hegerová, Miroslav Horníček či režisér Jiří Menzel.⁹⁸ Původní hudební čísla s povídkou a recitály pozvolna přerůstaly v muzikál. *Dobře placená procházka* (1965) byla již plnohodnotným muzikálem po vzoru Voskovce a Wericha⁹⁹.

Po smrti Jiřího Šlitra končí „zlatá éra“ Semaforu. Suchý se potýká s obcházením režimu, úpravami her, odvoláním z funkce uměleckého vedoucího a také s otázkou zvolení nového partnera pro divadlo. Jako správné rozhodnutí se jeví hudební spolupráce s Ferdinandem Havlíkem a herecká spolupráce s Jitkou Molavcovou. Havlík prokázal své kvality v zřejmě nejúspěšnější semaforické hře sedmdesátých let pojmenované podle Erbenovy sbírky *Kytice* (jde o moderní muzikál na pomezí jazzu a rocku).¹⁰⁰ Výrazně hudebně vstoupil Havlík též do hry *Výhybka* (1989), na které se režijně podílel Suchý. Havlíkova hudba znázorňuje stav duše v atmosféře jazzového věku. Je to snad poprvé od začátku jejich spolupráce, co hudba oslovuje více nežli Suchého libreto. Havlík se ve hře představil i jako zdatný dirigent značně početného orchestru¹⁰¹. Molavcová pro změnu prokázala svůj herecký um nejen jako suverénní klaunka a talentovaná instrumentalistka.

Dvojice Suchý – Molavcová upadá v další fázi divadla (1967), kdy vstupují na scénu noví komici Jiří Grossman a Miroslav Šimek. Ti tak trochu ubíhají od původního záměru divadla a vedou ho méně intelektuálním směrem. S odchodem Grossmana na onen svět (roku 1971) Šimek spolupracuje s Luděkem Sobotou a divadlo mírně sklouzává do plytkého humoru televizních estrád. Po roce 1990 se divadlo potýká

⁹⁷ HUVAR, Michal. *Suchý (písničkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 40

⁹⁸ Heslo *Semafor*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29)

⁹⁹ HUVAR, Michal. *Suchý (písničkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 32

¹⁰⁰ KOLÁŘ, Jan. *Jak to bylo v Semaforu*. Praha: SCÉNA, 1991, s. 67

¹⁰¹ Tamtéž, s. 99

s různými spory uvnitř souboru, nezaniklo ovšem a díky hereckým partnerům Suchý – Molavcová, se znovu navrácí ke kořenům legendární dvojice Suchý – Šlitr¹⁰².

Písňe autorů Suchý – Šlitr a Dostál – Pogoda mají mnoho společných uměleckých prvků. Sloužily posluchačům jako nástroj útěku před společenskou problematikou. Díky jednoduché ovšem originální poetice si v ní každý vnímaný posluchač dokázal vložit vlastní významy. Jejich písňové texty v době normalizačních poměrů nepostrádaly vtip, nadsázku ale i jakousi podprahovou vážnost, lehce čitelnou mezi řádky. Obě autorské dvojice bouraly angažovanou básnickou vizi. Do divadla Semafor se chodilo zejména proto, že se lidé chtěli bavit na inteligentní úrovni, chtěli si zazpívat známé písničky a zároveň pocítit sounáležitost v tak těžké době.

Jiří Suchý psal většinu textů napřed jako verše. Pavel Dostál měl podobnou techniku. Složit text, ten předat ke zhudebnění a postupně ho dotvářet, přetvářet společně podle potřeby muzikálových čísel. Ovšem prudký růst populární písňe začal devalvovat hodnoty populární hudby a odsouvat ji na periferii čehosi méněcenného¹⁰³ (pozn.: původní záměr obou dvojic rozhodně nebylo vytvářet spotřební hity), a tak se můžeme ptát: V čem je tedy poetika těchto autorů tak neopakovatelná?

Z hlediska textového je důležitým faktorem soulad mezi přednesem a slovními obraty. Suchý psal texty přímo na tělo, pohrával si s metaforou a striktně dodržoval rým: „*Mám rád, když se písničky rýmují naprosto perfektně, protože rým má sám o sobě zpěvnou hodnotu.*“¹⁰⁴ Dostál sázel též na tematické písňe, které jemu či jeho kolegům mluvily z duše. Textové výpovědi neuvízli v čase, nesou s sebou určitou nadčasovost humoru a všedních starostí.

Z hlediska hudebního - písňové texty vyžadují hudební ztvárnění. Hudba jim dodává pomyslný třetí rozměr. Stojící sami neplní funkci písňového textu a nemůžou být ani poměřovány s kvalitou básně. V minulosti proto nenajdeme mnoho příkladů vyvážených hudebně slovních celků, jaké vytvářela dvojice Suchý – Šlitr¹⁰⁵ a v jejich šlépějích jdoucí, ovšem osobitost si uchovávající, Dostál s Pogodou. Richard Podoga mluví o nepopsatelném citu, který má při skládání (nikdy se profesionálně hudebně

¹⁰² Heslo *Semafor*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29)

¹⁰³ HUVAR, Michal. *Suchý (písničkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 67

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 68

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 73

nevzdělával).¹⁰⁶ Ani Šlitr neměl hudební vzdělání, vystudoval Právnickou fakultu.¹⁰⁷ Co je tedy nutné? Textař si musí uvědomit, že když píše, jde přímo na ruku skladateli. I on tedy musí ovládat rytmiku, aby mohl pokládat do melodie přízvuknou slabiku na těžkou dobu.¹⁰⁸ Suchého (Dostálovy) verše různě střídají motivy, Šlitrova (Pogodova) hudba poté kompatibilně reaguje a pracuje s dynamikou i melodií.

Na tvorbě dvojice Suchý-Šlitr a Dostál-Pogoda je zprvu očividné, že primárním cílem nebylo za každou cenu mířit na režim. Naopak režim je častokrát absurdně obviňoval. Nešlo přeci o jednoduché „střelování se do vosího úlu“, nýbrž soustředit se na funkci estetickou, reformní a pak až užitkově bavit (ani Pogoda s Dostálem si v prvních chvílích neuvědomovali váhu jejich počínů, dokud nepřišly úspěšné muzikály a s nimi jejich síla). Miroslav Horníček ve své *Eseji o Semaforu* hovoří o dvou způsobech vzniku divadla – cestou organizační a cestou organickou, kdy v zárodku nestojí „plán ani kalkulace, ale nutnost. Často neuvědomělá, živelná. Začne se kdekoli a jakkoli, protože se nemůže nezačít. Vyráží to ze země, protože to vyrazit musí. Na počátku je vtíp, poezie, nezadržitelná potřeba vyjádřit se po svém.“¹⁰⁹ Na samotných počátcích nikdo nemohl vědět, že původní nevinná revolta je nevyhnutelným aktem, který přerůstá v obranu, cílenou satiru a protest. To dokládají nejen písně Semaforu, okatě nazvané: *Kdo chce psa bít, vždycky si hůl najde* nebo *Člověk to zní hrdě* ze hry *Jonáš a doktor matrace* (1969),¹¹⁰ volného pokračování úspěšné hry *Jonáš a tingltangl*.

Ani námětově se obě autorské dvojice nelišily, opěvovaly lásku, mládí, komiku a divadelní atmosféru klaunů. Stejným rysem je taktéž jazyková zvukomalebnost jednolitých kupletů či herecký nápad – hrát sami sebe a skrze svou přirozenost nepředstírat umělost profesionalismu.

¹⁰⁶ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁰⁷ Jiří Šlitr. In *Osobnosti.cz* [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://zivotopis.osobnosti.cz/jiri-slittr.php>](http://zivotopis.osobnosti.cz/jiri-slittr.php)

¹⁰⁸ HUVAR, Michal. *Suchý (písníkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999. s. 73

¹⁰⁹ KOLÁŘ, Jan. *Jak to bylo v Semaforu*. Pardubice: SCÉNA, 1991. s. 12

¹¹⁰ Tamtéž, s. 50

4.1.5 Ostatní malé jevištní formy – dozvuky divadelní reformy

Krátká kapitola, která je v diplomové práci předělem mezi obecnými divadelními a hudebními prvky daných let (klasifikací populární hudby a klasifikací divadel) a stěžejním záběrem na osobnost Richarda Pogody (jeho život a muzikálovou tvorbu) má snahu v bodech připomenout i ostatní vybraná divadla malých forem, v kterých zásadní roli sehrála populární hudba, ať už v podobě písní, hudebně-tanečních čísel s kapelou atp. V možnostech ani smyslu této práce tedy není chronologicky vypsat (dále viz online portál *Databáze českého amatérského divadla*) všechny malé olomoucké scény (rekonstruovat jejich hudební počiny), neboť bychom jich napočítali kolem dvou desítek. Dotyčná divadélka jsou zároveň prvními dozvuky reformní vlny, která se přehnala šedesátými léty.

ZÁPALKKA-kabaret – „Zápalka“ (1962 - 1963)

Status: studentský soubor při Univerzitě Palackého

Autoři: Bohuslav Matyáš, Bohumil Smrček, Vítězslav Švalbach, Jana Ovčáčková a drg. činohry DOS Jiří Fliček

Zápalka, to je studentská recese přesně namířená proti běžným konvencím. Soubor se zaměřoval na recitování sovětské poezie „východních beatníků“ v kombinaci s jazzovými rytmy studentské kapely *Dixieland AB*. V programu *Aneb cirkus Zelená husa* se uskupení pustilo i do složitější koncipované dramaturgie s použitím jazzové sekce¹¹¹. Programově vyzrálí členové slavili úspěchy na *Wolkrově Prostějově* a založili i vlastní klub, tzv. *Študáč* který se stal centrem vysokoškolského života ve skladech podniku RaJ ve Švédské ulici¹¹². Sláva Zápalky dohasíná již rok po jejím založení, tedy v krátké ale o to intenzivnější etapě svého působení.

¹¹¹ LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1996, s. 94

¹¹² Tamtéž, s. 107

HEJ RUP – „HEjčínští RUšitelé Pořádku“ (1962 – 1964)

Status: středoškolský soubor při školní organizaci ČSM v Olomouci-Hejčíně

Autoři: Petr Novotný s členy J. Zácha, L. Kořínek, J. Kanyza, H. Maciuchová, J. Löffler, M. Dlouhý, F. Preisler ad. (soubor se z původních 7 členů rozrostl na 36)

HEJ RUP, to je studentská parodie, satira, literárně-hudební montáže, písně z vlastní dílny i vlastní jazz-band. Soubor se svými odehranými tituly jako *Komu hrana vyzvání aneb Kabaret pod drnem* (1963) sklízel nesmírný ohlas a pro studentské publikum znamenal odnož pražského Semaforu.¹¹³

RADIONkabaret – RADIONKA (1962 – 1965)

Status: kabaret při *Parku kultury a oddechu*

Autoři: herci činohry DOS - Milada Procházková, Miluše Hradská, Rudolf Máhrla, Václav Brtna, Milan Riehs za vedení Karla Pokorného¹¹⁴

Radionka, to je intelektuální humor ve stylu pánů Ivana Vyskočila a Jiřího Suchého. Skládala se z profesionálních herců olomouckého divadla a dosti spolupracovala se souborem *Skumafka*. Vystoupení v Domě osvěty byla neustále vyprodaná. I v Radionce hrály nezastupitelnou funkci písničky. Na hudbě se podílel nadaný kabaretiér a muzikant Vladimír Ditrich.¹¹⁵

¹¹³ LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU: Na Moravě a ve Slezsku 60. - 80 let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003, s. 127-8

¹¹⁴ LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1996, s. 126-7

¹¹⁵ Heslo *RADIONkabaret*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 25. 3. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=241>>

5 ŽIVOT A DÍLO RICHARDA POGODY

5.1 Průřez životními peripetemi

Šedesátá léta byla pro Olomouc fascinující příchodem nové vlny umělců, kteří se snažili o pozdvižení kulturního života, současně ale ideologicky podkopávala volnomyšlenkářské počínání. Jedním z takových umělců byl i herec, pianista, zpěvák a popularizátor hudebního života v jedné osobě Richard Pogoda, přezdívaný Pohoda.

Richard Pogoda se narodil jako prvorozený syn 16. srpna 1944 v Olomouci do umělecky založené rodiny. Celý jeho život je spjat s kulturou města Olomouce, kde vyrůstal do společenského kvasu šedesátých let. Divadelní a hudební sklony se projevíly skrze jeho otce Rudolfa Pogodu, který byl váženou osobou nejen jako pracovník Osvětového domu v Olomouci, ale také jako organizátor Filmového klubu či iniciátor a dlouholetý ředitel Divadla hudby, o jehož založení se zasloužil v Olomouci roku 1968.¹¹⁶ Richard o svém otci mluví s hrdostí: „*Od počátku šedesátých let usiloval o divadlo, kde by hudba a poezie měly to hlavní slovo. Vydupal ze země a vyvzdoroval na odboru v prostorách bývalého Radionbaru Divadlo hudby. Tam jsem poprvé stál před veřejností jako moderátor svých pořadů o jazzu a namátkou jmenuji umělce, jejichž profily jsem (za občasně spolupráce Emila Viklického) tehdy uvedl: Jimmi Smith, Charlie Parker, Miles Davis aj.*“¹¹⁷ Nutno dodat, že hudební pořady měly odvážnou dramaturgii, vynikající zvukovou aparaturu a na tu dobu téměř nulovou konkurenci široko daleko v okolí.

Dětství prožil Richard vedle takových jmen, jako byl například Pavel Dostál, s kterým později tvořil autorskou dvojici. Již od mládí ho uchvacovala pestrost českého jazyka, hledání slovních hříček, četba poezie a literatury jako takové. V době, kdy pro obyčejného člověka Vančurova či Nezvalova literatura nebyla až tak blízká, pro Richarda se stala těžištěm v tvorbě písňových forem, zejména šansonů a kupletů.

¹¹⁶ Heslo *Rudolf Pogoda*. In *Datábaze českého amatérského divadla* [online] Cit. 30. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2052 >](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2052)

¹¹⁷ POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 91

Dospívání v očích šestnáctiletého kluka nabíralo zcela jiný rozměr. Kolem roku 1966, kdy jeho otec uvažoval o založení Divadla hudby a možné variantě přestěhování rodiny z Olomouce do Prahy, se nakonec rozhodnutí zůstat v rodném městě jevílo jako to správné. Sedmdesátá léta ovšem neskýtala jednoduchý život pro to či ono město. Sílicí vliv normalizace přinesl své oběti, a proto byl otec nucen roku 1972 místo v Divadle hudby opustit a přijmout pozici pracovníka oddělení práce s mládeží v Okresním kulturním středisku¹¹⁸. Zde mohl i nadále pokračovat v tvorbě komentářů k filmovým klubům, hlavní však byla práce na pořadech pro mládež, kterými se zabýval také syn Richard. Matka Helena působila jako učitelka v mateřské škole v Michalském výpadě, poté si dodělala učitelské minimum a vyučovala na prvním stupni základní školy. Richard svojí maminku popisuje jako velice zdatnou v jazycích (v němčině, angličtině, francouzštině). Solidní vzdělání bylo samozřejmostí v rodině vedené tatínkem plukovníkem (dědeček Richarda) a maminkou převychovanou Rakušankou. Láska k textu a hudbě se u Richarda zrodila už například tím, že mu každý večer matka předčítala hodnotné pohádky světového autora Wilhelma Hauffa.

Richard pochází ze čtyř dětí: Helena (jménem i profesí po mamince), Tomáš (profesí instalatér) v osmdesátých letech emigroval do Německa, nyní žije s rodinou v Praze a Kateřina, která vystudovala filmovou školu, ale odmala se věnovala synchronizovanému plavání na profesionální úrovni (dodnes patří k nejuznávanějším členům v tomto sportovním odvětví). Richard má také nevlastní sestru, známou divadelní organizátorku, bývalou uměleckou vedoucí Divadla Na Zábřadlí, momentálně děkanku na DAMU, Doubravku Svobodovou, s kterou mají společného tatínka.¹¹⁹

Olomouc se stala domovem pro Richardovo základní i středoškolské vzdělání. Vyšel základní školu Na hradě (naproti nynější secesní vile Primavesi), pouze o ročník níže nežli Pavel Dostál. S Pavlem, který byl v podstatě klukem ze sousedství, si hráli již od útlého věku pěti let. Richard s úsměvem vzpomíná na každodenní zážitky a dětská šibalství s Pavlem spojené například s každoroční výpomocí při stavbě cirkusu Berousků, který rok co rok kotvil na místě Tržnice. Divadelní sklony dvanáctiletých kluků se projeví při prachobyčejné příležitosti, jakou byla výpomoc na pouti ve strašidelném hradu. „*Pavel tak urputně strašil, až dostal doslova nafackováno od*

¹¹⁸ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹¹⁹ Doplnění k rodině Richarda Pogody získáno elektronickým dopisem 6. 4. 2014, dostupné v archivu autora.

jednoho z návštěvníků,“ směje se Richard a dodává: „Traduje se, že to bylo prvně, co dostal takto po hubě, což ho doprovázelo jakožto vyhraněného člověka, který si nenechal nic líbit po zbytek jeho života.“¹²⁰

Richard vystudoval po gymnáziu na popud tatínka (bývalého novináře) typografickou školu v Praze (v letech 1961 až 1963)¹²¹, byť se tomuto řemeslu v budoucnosti nikdy neplánoval věnovat. Ke hře na klavír ho přivedla maminka, která byla též výbornou klavíristkou. Klavír byl považován za neodmyslitelnou součást takzvané slušné rodiny. Hra na klavír mladého Richarda ze začátku neuchvátala, nebavily ho věčné etudy a prstová cvičení. Prvotní nechuť ke hraní se však obrátila k jeho prospěchu. Richard zjistil, že na to slyší jak učitelé na gymnáziu tak mladé slečny. Ne nadarmo se říká, za vším hledej ženu, a tak Richard začal již na gymnáziu sbírat desky se swingem a jazzem a Suchého písničky, ke kterým neodmyslitelně patřil i klavír. Klavír mu otevřel i nový prostor pro spojení kvalitního poetického textu s kvalitní hudbou. Již v tomto brzkém Richardově věku tedy můžeme hovořit o formování určitého pohledu na směřování jeho života.

První náznaky uvědomění si toho proč tu je a co chce lidem dát, vyústily v názor dělat umělce na volné noze - hrát a bavit lid. Jednoho dne za ním přišel jeho spolužák ze základní školy a nabídl mu, jestli nechce dělat ve Slovanském domě hudební vsuvky mezi jednotlivými divadelními pasážemi kabaretu. Richard mluví o neskutečné náhodě, jakým způsobem vznikla spolupráce s těmito lidmi a hlavně s Pavlem Dostálem: *„Přišel jsem do Slovanského domu. Na jevišti stála Hana Maciuchová, jako téměř čtrnáctiletá dívenka, a dole seděl Pavel Dostál s houfem asi dvaceti děcek a dělali scénky jakožto parodie Červené knihovny. Pavel složil pořad a pobídl mě, ať mezi to něco zkusím zahrát. Tak jsem v doprovodu vokálu Hany něco zahrál a zakončil to Meckie Messerem, aby to znělo úderně. To ovšem nebylo optimistické nýbrž temné, tak mě napadla jedna píseň z Vest pocket revue, kterou jsem se tehdy naučil. Celý americký šlágr byl v podstatě postavený na dvou tónech, tedy strašně jednoduchý. Nikdo však nečekal, že sklídí ohromný úspěch.“¹²²* Konkrétně šlo o Werichův charleston „Že se nestydíte takhle kazit dítě“, jejíž původní skladbu „Yes Sir, That’s My Baby“ složil roku 1925 brooklynský pianista a skladatel populárních hitů Walter Donaldson. „Yes

¹²⁰ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹²¹ Tamtéž

¹²² Tamtéž

Sir, That's My Baby“ nazpívala odlišnými způsoby řada zpěváků mj. Frank Sinatra či herec a hudebník George Segal.¹²³

Spolupráce byla rázem na světě. Mělo to ovšem malý háček. Nejenže Richard studoval školu v Praze, kde i přičichl k divadlu SEMAFOR a do Olomouce se vracel nahodile, tak byl oproti Pavlovi, který po nehodě na motorce dostal propustku, tzv. modrou knížku, povolán na vojnu. K Semaforu to Richarda přitáhlo kolem roku 1962 (rok předtím maturoval na gymnáziu). Nehledal v tom nějakou pointu, prostě to tak cítil. V té době potkává, seznamuje se s tvůrci a interprety divadla, mezi nimiž byli Horníček, Suchý a další. Skrze program Hodolanského divadla obdivují s Pavlem semaforový náboj a shodnou se na tom, že to je přesně to, co chtějí v rámci své spolupráce vytvářet.

Na vojně, kde Richard strávil dva roky (po studiích od října 1963 do září roku 1965), vytvořil s kolegy dle svých představ kabaret, s kterým objížděli armádní soutěže a svou bezprostředností upoutávali pozornost. Psal se rok 1964 a ovzduší pocíťovalo určité stalinské uvolnění.¹²⁴ Po návratu z vojny, o rok později, už byla Skumafka v rozpuku. Do tohoto roku zároveň datujeme první zmínku o vzniku Divadla experimentu (dále jen DEX klub). Pavel se neprodleně dozvídá o návratu Richarda a neztrácí čas v přípravách poloprofesionální spolupráce. Richard usedá za pianistickou stoličku v Divadle Oldřicha Stibora kde mezitím, co byl pryč, vzniklo Amatérské studio vedené zkušeným hercem Kamilem Markem. „*Doslova jsem do toho vpadl, jak do studené vody a než „jsem se utopil“, tak jsem napsal dvě písničky na motivy amerických jazzových šlágrů, kterými jsem se hodně inspiroval,*“¹²⁵ konstatuje Richard.

V Českých Budějovicích, kde trávil vojenskou službu, se též Richard zapojuje do útvaru radiotelegrafistů, kteří v utajení poslouchali Svobodnou Evropu či Mnichov. Ve volných chvílích se Richard připojoval k německým stanicím vysílaným pro americké vojáky, kde běžně pouštěli Elvise Presleyho a další velikány, které tak dobře otextoval Jiří Suchý. Nejen tímto Richard načerpal rokenrolový drive potřebný pro tvorbu populárních muzikálů. Pavel toho času, co byl Richard pryč, napsal několik písničkových textů, které hodlal přetvořit v muzikál. V hlavě se rozvíjela myšlenka

¹²³ Ukázky písní k poslechu na *oficiálních stránkách Donaldson Publishing Co.* [online] Dostupné na [www: <http://www.walterdonaldson.net/>](http://www.walterdonaldson.net/)

¹²⁴ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹²⁵ Tamtéž

opravdového rockového muzikálu. Nikdo netušil, že takový muzikál se opravdu povede vytvořit a že Pogoda a Dostála nečekaně katapultuje do předních linií poslechu mládeží.

Prvním muzikálem *Kdyby všichni kluci světa* se autorské dvojici otevřeli roku 1966 vrátka do zahraničí. Některé části hry byly přeloženy do angličtiny. Dostál s Pogodou vzpomínají na první pocit při ochutnání imperialistického nápoje Coca-cola i na první faux-pas, které se jim při představení stalo. V závěru písně *Blues o nose*, která popisuje dívku s neskutečně výrazným nosem, se zpívá: *...a od těch dob, zuby mám na tácku, do cizích nosů už se nepletu, fakt!* Přičemž slovo „fakt“ po odmlce s akcentem a se spolknutým písmene „t“ zní spíše jako anglická nadávka. „Pořadatelé na mě ukazovali, že jsem snad na hlavu. Dámy omdlávaly a já, nevěda anglicky, jsem vážně netušil, co jsem udělal.“¹²⁶ vysvětluje vtipně Dostál.

Zájezdová činnost měla jisté výhody i pro prezentaci stranických orgánů. *Kdyby všichni kluci světa* se vymykali, a možná proto získali v Londýně čest a slávu. Publikum si vážilo takových počínů a hlavně v polovině šedesátých let znamenalo vycestování dvaceti mladých lidí za hranice něco neobvyklého. Díky takovémuto možnostem mohli Pogoda s Dostálem načerpat mj. atmosféru ze zákulisí Mrožkových a dalších inscenací, za což by tehdejší divadelní kritici dali cokoliv. Mladí autoři si v té době ještě tolik neuvědomovali, do jakých kruhů je to přivádí a že nabývají zcela jiné společenské postavení ve svém životě – statut společenské špičky. Přitom Londýn se pro ně stal zdrojem pro tvorbu kabaretu. Richard s údivem sledoval zdejší britskou taneční zábavu, hudbu, kterou poté promítl do malé divadelní scény Amatérského studia při Divadle O. Stibora.

Prostor pro čerpání inspirací neměl ovšem pouze takzvaně nový svět za hranicemi našeho státu. Než Richard odjel na vojnu, navštěvoval různá olomoucká kulturní zákoutí, mezi která patřil Národní dům v Olomouci, kde se pravidelně připravovali swingové podvečery pro mládež na tvorbu Jiřího Suchého, ovlivněnou i americkou černošskou muzikou (například zpěvákem a pianistou Fatsem Dominem)¹²⁷. Podobných taneční rock'n'rollových zábav, na kterých se Richard s Pavlem ukazovali,

¹²⁶ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 3“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

¹²⁷ Fats Domino se narodil roku 1928 v New Orleans. Podle jeho písně „The Big Beat“ je pojmenovaný československý hudební žánr bigbít. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online] Cit. 30. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fats_Domino>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Fats_Domino)

začalo přibývat a stávali se tak trnem v oku Veřejné bezpečnosti. „Říkali jsme jim Švestkaři, podle barvy uniformy,“ vypráví Richard. „Jednou za čas se stalo, že tzv. Švestkaři vběhli do sálu a zastavili taneční zábavu. Většinu z nás měli vytipovanou, a tak nás čapli, strčili do antonu a vyvezli asi sedm kilometrů z Olomouce kamsi na pole. Dali nám do rukou motyky a asi hodinu a půl jsme museli okopávat řepu. Touto cestou nám chtěli dokázat, že láska k socialismu není žádná sranda,“ směje se a dodává: „Připadalo mi to jak scénka ze Švoveckého románu.“¹²⁸ Stranické orgány se svým způsobem bály a snažily se udržovat jasné hranice v době určitého uvolňování, kdy navenek vyplouvaly nelibé a častokrát parodované informace. Mladí lidé se ani tak nehlásili ke kapitalismu jako takovému, nýbrž opravdu věřili v socialismus s lidskou tváří.

Poté, co se Richard se souborem s velkým úspěchem vrátili z Londýna, neusnuli na vavřínech a okamžitě začali tvořit další čísla. Pavel ještě nebyl velkým autorem, aby mohl vytvořit celý příběh na dané téma. Poskládal tedy do celku jednotlivé scény ze studentského života (inspiraci načerpal z filmu *Cesta do hlubin studákovy duše*), které se staly v následujících letech podkladem pro tak význačný muzikál *Výtečníci*. Na muzikálu pracovali Richard s Pavlem celý rok 1967. Od září probíhaly pravidelné zkoušky do té doby, než si byli jistí, že můžou takové dílo vypustit ven.¹²⁹ Ojedinelost díla plynula též z toho, že Pogoda i Richard vystupovali pod svými jmény. Byli studenti - hráli studenty, tedy sebe samé, a tím se i snáz dokázali přiblížit dospívajícím, kteří v nich lehce našli zalíbení, ztotožnění se.

Výtečníci spatřili světlo světa v únoru 1968 a nikdo netušil, co s sebou přinesou. Práce v semaforickém duchu sklídila obrovské přijetí, a tak se *Výtečníci* dočkali své sté reprízy včetně vystupování v rámci různých studentských festivalů a přehlídek.¹³⁰ „Připadal jsem si, jak na rockovém koncertě,“¹³¹ vzpomíná Richard. I přes Pogodovu muzikálnost, ve *Výtečnicích* vypluly na povrch jeho hudebně-teoretické nedostatky (na konzervatoř docházel až při studiích vysoké školy). Vzhledem k tomu, že veškerou tvorbu hrál sám na piano bez doprovodu dalšího nástroje, nepotřeboval přemýšlet o

¹²⁸ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ Heslo *Amatérské studio DOS*. In *Datábaze českého amatérského divadla* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194 >](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)

¹³¹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

souhře s bicími či basou. Přitom rozšíření nástrojového obsazení určovalo nový směr a jistý posun v tvorbě.

Richard si začínal uvědomovat své postavení i poslání, chtěl dělat muzikál. Nasával olomoucké kulturní podhoubí, stýkal se s významnými postavami populární i vážné hudby, spolupracoval s uznávanými umělci a opíral se o své kamarády z kulturní sféry. Jako velmi přínosné bylo jeho přátelství s Emilem Viklickým, významným jazzovým pianistou, s nímž tvořil jazzové pořady pro Divadlo hudby a s nímž se vidá dosud (Emil vystudoval matematiku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého a Olomouc navštěvuje dodnes v rámci jeho koncertních šňůr¹³²). Dále také s představitelem pražského kulturního dění – Miroslavem Horníčkem, který ho zasvěcoval do divadla Semafor.

V jeho vile ve Vídeňské ulici se scházela celá řada známých osobností. Od sedmdesátých let splňovala vila funkci tzv. bytového divadla, kde vznikl i kus příhodně nazvaný „Čaj u pana Pogody“. Šlo o jakousi recesi ve stylu hry Osvobozeného divadla *Vest Pocket Revue*. *Čaj u pana Pogody* byl jedním z posledních veřejných vystoupení Dostála a Pogody těsně před normalizací v dubnu roku 1969. Odehrálo se v Divadle hudby.¹³³ Navazující pásmo *Čaj u pana Pogody 2* již hraničil s trestnou činností, a proto probíhalo v utajení již pouze jako bytové divadlo o skupině zhruba třiceti kamarádů. Bytová divadla měla v období normalizace neuvěřitelnou sílu a stala se populární u více známých osobností, například u Václava Havla. Ve vile Pogodových našla zázemí sorta lidí od operních pěvců přes politicky nevhodné hudebníky a disidenty. Takový Karel Kryl byl Richardovým velkým vzorem: „*On byl geniální v tom, že skoro každý text skládal už dopředu s muzikou, která byla velice úderná, melodická. Díky Karlovi jsem si uvědomil, že jedna věc je skládat písničky a druhá věc je napsat opravdu hodnotný text.*“¹³⁴

Ke Karlovi Krylovi se váže jedna historka. Richard podporoval a propagoval hudbu tohoto kamaráda, bral to jako samozřejmost, protože věděl, že jeho hudba má národní hodnotu. Nečekal, že ho režim až takto tvrdě vyhmátne. „*To si dodnes pamatuju,*“ pouští se do popisování Pogoda. „*Sebrali mě přímo v práci v tiskárně 7.*

¹³² *Oficiální stránky Emila Viklického* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.viklicky.com/biografie.php>](http://www.viklicky.com/biografie.php)

¹³³ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹³⁴ Tamtéž

června 1972. Nasadili mi klepeta a vlekli mě jako nějakého defraudanta. Snažili se mě uvrtat na to, že jsem zapisoval Krylovy písničky, protože Kryl neuměl stejně jako Plíhal noty. Jenomže to jsem dělal v roce 1966, 1977, kdy jsem ještě nemohl vědět, že dva roky na to Kryl emigruje.¹³⁵ Richard zůstal ve vazbě pouze pár dní. Dodnes se domnívá, že byl propuštěn na slovo ředitele Svetozara Vítka, který ho potřeboval pro nové podněty v divadle.

Tvrdá normalizační léta se odrážela i na práceschopnosti a rodinném příjmu. V období normalizace si Richard Pogoda přivydělával jako diskžokej na různých zábavách, kde pouštěl i zakázané hity. *Disco-sound* jakožto doména osmdesátých let vystřídal taneční rokenrolové zábavy let šedesátých a sedmdesátých. Pogoda získal kvalifikaci pro oficiálního ohlašovatele diskotékových pořadů a mohl tak vystoupit na celé řadě míst Olomouckého kraje. Diskotéková pásma (jazzová, soulová, rocková aj.) pojímal též jako výchovné poslechové pořady, v nichž zaznívala hudba domácí i světové pop-music. Podobné zábavy nechyběly snad v žádném večerním podniku. Často šlo o vinárny (*Panorama, Viola* ad.).¹³⁶ Hlavním zdrojem příjmu byly tzv. Pianotéky (odvozené od tanečních zábav typu diskoték), kdy reprodukováná vystoupení prokládal živými vstupy a mluveným slovem. Po nástupu do Amatérského studia získával i autorský honorář, živil se ale i dalšími neuměleckými profesemi. Po celou dobu pracoval na pořadech pro mládež. Od osmdesátých let uváděl koncerty *Moravské filharmonie* pro mládež, psal komentáře a recenze k albům jazzové a swingové hudby.¹³⁷ Od devadesátých let působí jako hudební redaktor a hudební dramaturg ve studiích Českého rozhlasu, kde se věnuje zejména jazzové hudbě a jazzovému zpravodajství. Poslední jazzový pořad připravil koncem roku 2013.

S manželkou Evou, vystudovanou psycholožkou, se Richard seznámil ve studiu při tvorbě *Výtečníků*. Richard se oženil v šestadvaceti letech. Roku 1975 se jim narodila dcera Sandra, talentovaná divadelní a filmová herečka, která žije v Praze a působí na několika scénách (například v Divadle Na Fidlovačce). Sandra byla častokrát obsazována do filmů Juraje Jakubiska. Nejvíce jí ovšem sedí role muzikálové herečky, neboť má výrazný hlasový rozsah. Kolegové ji často zpodobňují s herečkou Ivou

¹³⁵ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹³⁶ Tamtéž

¹³⁷ Heslo *Richard Pogoda*. In *Datábase českého amatérského divadla* [online] Cit. 27. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5417>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5417)

Janžurovou kvůli jejímu citu pro oblast komična. Starší dcera Petra (narozená r. 1971) se taktéž takzvaně „potatila“. Vystudovala Univerzitu Karlovu – obor Film a divadlo a později i obor Práva. V devadesátých letech fungovala v Divadle Na Zábradlí jako pravá ruka legendárního režiséra Petra Lébla. V současnosti působí na právním oddělení Českého rozhlasu v Praze. Povila dvě dcery, jejichž otcem je významný rockový kytarista, člen kapely J.A.R. či Illustratosphere Miroslav Chyška, který se zvýraznil spoluprací s Danem Bártou mj. na tvorbě hudebního podkladu k filmu *Snowboardáci*.¹³⁸

Richardova manželka se i přes své vzdělání potýkala v Olomouci v sedmdesátých letech s nedostatkem vhodných pracovních míst. Nakonec se uchýtila jako referentka osvětové besedy v kulturním zařízení *Parku kultury a oddechu*, který v té době vedl výborný muzikant a varhaník Svatopluk Ščudlík. Eva Pogodová taktéž působila na Ministerstvu sociální věcí, kde díky zahraničním stážím a zkušenostem z oboru sociální problematiky získala dostatek znalostí pro post kvalifikované přednášející.¹³⁹

V současné době Richard Pogoda pracuje na vzpomínkových pořadech a na pořadech pro mládež na objednávku, tematicky zaměřených dle daných výročí na Osvobozené divadlo ad. Vcelku úspěšně se uchýtily tyto pořady na gymnáziích. Richard neoblomně koncertuje. Svá vystoupení, jak sám říká „pokleslých žánrů“, vtipně prokládá koláží mluvených vzpomínek z dob sedmdesátých, osmdesátých let a Suchého písničkami. Trio ve složení R. Pogoda (klavír), M. Švihálek (saxofon) a L. Schneider (kytara) koncertuje i v rámci výročí slavných osobností, kamarádů. Sedmnáctého dubna letošního roku proběhl další koncert za podpory Muzea umění v Olomouci. Koncert, z cyklu příznačně nazvaném „Utěšování R. Pogody“, vznikl jako vzpomínkové setkání k sedmdesátému výročí narození Karla Kryla.

Richard taktéž pracuje na různých hudebních konceptech. Jedním z nejnovějších jmenujme pravidelná improvizální vystoupení v prostorách divadla *Šantovka*, sídlícím v Galerii Šantovka v Polské ulici v Olomouci, kde chystají každou neděli s kolegou Mirkem Švihálkem pravidelné odpolední vyhrávky. Náhodní procházející si tak mohou

¹³⁸ Doplnění k rodině Richarda Pogody získáno elektronickým dopisem 6. 4. 2014, dostupné v archivu autora.

¹³⁹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

poslechnout oblíbené kousky Voskovce a Wericha, kuplety divadla Semafor, šlágry třicátých let, americké evergreeny na texty Josefa Kainara, či některé kousky Miroslava Horníčka. Jako velký popularizátor hudebního života moderoval několik ročníku folkového festivalu zaměřeného na písničky Karla Kryla – *Krylonoce* a podílel se na pořádání různých kulturních akcí (*Jazzový festival Bruntál*)¹⁴⁰.

„Osobnost Richarda Pogody lze charakterizovat jako věčně nadšeného muzikanta, který je stále aktivním muzikantem a nadšencem kulturního dění v Olomouci.“¹⁴¹ Olomouc mu doslova přirostla k srdci. Dodnes zde žije a působí. Vídeňská ulice je i kontaktní adresou jeho firmy pro zprostředkování kulturních akcí, tzv. koncertů na klíč.

5.2 Spolupráce s Pavlem Dostálem

Život Richarda Pogody naplňovalo dlouholeté přátelství s dvěma osobami. S Miroslavem Horníčkem se seznámil až v šedesátých letech při vstupu do manželství společného kamaráda Pavla Dostála a jejich spolupráce započala těsně před sametovou revolucí, kdy ho Horníček zvolil za svého dvorního pianistu v rámci vzpomínkového pořadu o Voskovci a Werichovi nazvaném *Hovory H o V+W*. Pogoda doprovázel na klavír v tomto představení Horníčka více jak deset let (Horníček zemřel roku 2003 po těžkých zdravotních obtížích v osmdesáti čtyřech letech)¹⁴². S Pavlem Dostálem to bylo jiné. Znali se od brzkých dětských let, vystudovali spolu základní školu a již jako náctiletí zkoušeli vymýšlet první divadelně-hudební čísla. Přátelství mělo jednu chybu na kráse, skončilo dříve než by si oba dva přáli (roku 2005 prohrává Pavel svůj boj s rakovinou a umírá v předčasném věku šedesáti dvou let¹⁴³). Podle Richarda to byl typ

¹⁴⁰ Tamtéž

¹⁴¹ VRAŠTIL, Jaroslav. O Richardu Pogodovi. Rozhovor skrze elektronický dopis vznikl 18. 4. 2014, odpověď z 28. 4. v archivu autora.

¹⁴² KRÁLOVÁ, Stanislava. *Vy nemáte kakao? Tak vodku! Říkával Horníček po hospodách*. In *iDnes.cz* [online] 2012-02-22. Dostupné na [www: <http://pardubice.idnes.cz/vy-nemate-kakao-tak-vodku-rikaval-hornicek-po-hospodach-pii-/pardubice-zpravy.aspx?c=A120217_1734581_pardubice-zpravy_mav>](http://pardubice.idnes.cz/vy-nemate-kakao-tak-vodku-rikaval-hornicek-po-hospodach-pii-/pardubice-zpravy.aspx?c=A120217_1734581_pardubice-zpravy_mav)

¹⁴³ Heslo *Pavel Dostál*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Dost%C3%A1l>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Dost%C3%A1l)

člověka, který si až do poslední chvíle (i těsně před jeho smrtí) byl schopný udržet svůj osobitý humor.

Pavel Dostál se narodil roku 1943 v Olomouci. Vynikající rétor vstoupil na českou dráhu jako divadelní dramaturg, textař, scénárista, režisér, publicista a po sametové revoluci také jako politik. Asi nejvýrazněji ho máme v paměti jako populárního ministra kultury v letech 1998 až 2005.¹⁴⁴ Talent textaře se u Pavla Dostála začal projevovat již v patnácti letech, kdy zkoumal americké šlágry a psal na ně české texty. „*Dostál byl vůdčí osobnost už od narození. V osmnácti letech vstoupil do strany jen proto, aby mohl dělat kulturu. Co si umanol, to udělal. Stále věřil v to, že to půjde skloubit, obnovit stranu a vést jí tím správným směrem. Jeho otec byl skalním stalinistou, který měl v padesátých letech silný vliv. Prohřešky, které napáchal, mu Pavel nikdy neodpustil,*“¹⁴⁵ popisuje Richard Pavlovi stranické zkušenosti.

Z KSČ vystoupil roku 1969, byl označen za disidenta a prošel různými dělnickými profesemi. Na začátku šedesátých let (r. 1961) se stal tedy v pouhých sedmnácti letech zakládajícím členem divadelního souboru SKUMAFKA a díky pozdějšímu pražskému působení vnesl do Skumafky závan divadla Semafor. Roku 1966 také inicioval vznik legendárního klubu DEX.¹⁴⁶ Ve Skumafce zastával stejné funkce jako o dvanáct let starší a zkušenější Radek Hlavsa, občasně se i vžíval do role herce (v prvním kabaretním pásmu *Kaleidoskop 61*). „*Tehdy mě velice urazilo, dnes se tomu směji, že jsem Radka Hlavsu nezajímalo jako autor ale spíše tedy jako herec. Druhý kabaret Skumafky – „Čtyři karty ve hře, tam už jsem se podílel nejen herecky, ale také autorsky a režijně. Myslím si, že nejlepší začátky byly právě v tom jednašedesátém roce v Kaleidoskopu, kde písničky psal Spilka s Hlavsou a muziku psal Milan Škuca. Na tu dobu to byly skutečné šlágry,*“¹⁴⁷ vnímá osobním pohledem Dostál, který postupně nabírá nové podněty pro realizaci textů na hudbu Milana Škucey.

Na začátku normalizace více spolupracuje s Amatérským studiem při hlavním divadle v Olomouci. Touto dobou oficiálně vzniká autorská dvojice **Pogoda – Dostál**.

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁴⁶ Heslo *Pavel Dostál*. In *Osobnosti.cz* [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://zivotopis.osobnosti.cz/pavel-dostal.php >](http://zivotopis.osobnosti.cz/pavel-dostal.php)

¹⁴⁷ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 1“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

Dostál píše a režíruje nejslavnější muzikály Studia (viz podkapitola *Muzikálová tvorba*) a častokrát se musí schovávat pod jiným jménem. Spolupráce Dostála s Pogodou, kterého tudíž určil dvorním skladatelem hudebních podkladů pro Amatérské studio, donutila svým způsobem Pogodu se vypracovat a přicházet s vlastními nápady, v čemž zanedlouho nespátkoval velký problém, protože měl pro hudbu cit. Překážkou mu nebyla ani neznalost akordových postupů či hudebních stupnic, poslechem hudby nahlédl do potřeb mladých lidí a vytvořil si vlastní písničkový styl. Přepis z předlohy knížky Ericha Kästnera, který se stal podkladem pro jejich první muzikál, pramenilo z popudu ředitele Divadla O. Stibora a zároveň ředitele Amatérského studia JUDr. Svetozara Vítka. „*Byl jsem požádán o tucet písní na Pavlovy texty, které mne okamžitě chytly svými rýmy. Muzika byla napsána „za pochodu“ během pouhých tří týdnů. Písň jsem musel odzpívat sám od píána. Mně se to líbilo, protože jsem to viděl v Semaforu a bláhově jsem si myslel, že jsem druhý Jiří Šlitr.*“¹⁴⁸ dokládá první oficiální spolupráci autorské dvojice Pogoda. Užitečnou praxí se Pogodovi stala i skladatelská tvorba na texty Dostála pro Divadlo experimentu (tzv. DEX klub¹⁴⁹), u jehož počátků oba stáli. Řada z nich vznikala ve stylu písniček slavných semaforských her (kupříkladu *Jonáš a tingl tangl* z roku 1962), v druhém případě šlo o písničky psané na přání.

Pogoda s Dostálem vytvořily kolem třiceti stabilních písní, které variovali, znovu otextovávali podobně jako Voskovec s Werichem, kteří byli schopní přetáhnout tatáž píseň i do několika her. Tvorbou písní se vyloženě bavili, a tak neměli prvotní cíl vytvářet takzvané protestsongy, jako tomu bylo u tvorby Kryla, který se vyloženě pasoval do role národního buřiče. Písničky se dochovaly v ručních notových zápisech v osobním archivu Richarda Pogody (některé z nich, které putovaly do výtisku audiovizuální agentury DILIA, postrádaly v notovém zápisu předznamení). Textová nápaditost častokrát přiváděla samotné autory do nesnází. Kupříkladu píseň příhodně nazvaná *Tyjátr* se uvedla v trochu nešťastnou dobu (v tom samém roce totiž vyšly i Husákovy paměti). Úryvek z ukázky:

¹⁴⁸ POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 89

¹⁴⁹ *DEX klub* (programový jazzový klub) neboli Divadlo experimentu se stalo v 60. letech populární nejen v Olomouci, ale i po celé republice. Vzniklo za popularity big beatové kapely The Teenagers, z které v podstatě přerostl v divadelní klub. (ještě než oficiálně vzniklo roku 1966, bylo známo jako Teenager club). V jeho prostorách začali svou kariéru např. Karel Kryl, Jaroslav Hutka či Hana Ulrychová. [online] Cit. 25. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.rozhlas.cz/lide/czp_olomouc/_zprava/114496>](http://www.rozhlas.cz/lide/czp_olomouc/_zprava/114496) Dále viz samotná kapitola o DEX klubu.

*Znova a znova, slova jen slova,
až uniká mi někdy smysl všech těch vět.
Publikum brečí a herec v křeči,
hraje svou trapnou roli v „Divadle Svět“.
Sólisté neznají své role říkat zpaměti,
starý sbor za scénou falešně písňě kdáká.
Principál sepisuje všechny svoje paměti,
v hledišti pionýr tleská, zaplacená plaká.¹⁵⁰*

Dostál přestože uměl intonovat, nikdy se sám od sebe oproti Pogodovi nepouštěl do pěveckých čísel. Po vzoru Suchého spíše vykládal, než zpíval. Přesto vzniklo několik duetů i písní pro DEX klub, kde se Dostál pěvecky projevil (*Blues o nose, Láska studentská* ad.)

V případě Dostála platí vcelku tenká hranice mezi vstupem do amatérské a profesionální sféry. V devadesátých letech vykonával post režiséra operety v Moravském divadle v Olomouci. Souběžně se zapojuje více do politického života a zastupuje Občanské Fórum jako poslanec Sněmovny národů Federálního shromáždění.¹⁵¹ Neboť věřil ideálům sociální demokracie a vláda nutně potřebovala nového ministra kultury, vstupuje za vlády ČSSD nejprve do funkce člena Poslanecké sněmovny a poté do funkce samotného ministra pro kulturu. Jedinou nevýhodou na takto vysoké pozici se mu stala neznalost cizích jazyků, a proto musel na zahraničních schůzkách jezdit s překladateli.

Richard neustále oprašuje Pavlův odkaz, ať už pravidelnými koncerty či vzpomínkovými pořady. Také vyšlo několik vzpomínkových alb na CD, roku 2005

¹⁵⁰ Ukázka písňě z rozhovoru s R. Pogodou 30. 10. 2013, nahrávka v osobním archivu autora.

¹⁵¹ *Občanské fórum* (OF) vzniklo jako politické hnutí na začátku tzv. sametové revoluce. Odmítalo totalitní komunistický režim. Politicky se orientovalo do pravého středu. Prvním neformálním lídrem byl Václav Havel, který sepsal i úvodní prohlášení po brutálním útoku na studenty na Národní třídě. Formálním předsedou byl zvolen Václav Klaus. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 25. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%A9_f%C3%B3rum>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%A9_f%C3%B3rum)

vydal Multisonic, a.s. CD divadelních písniček Pavla Dostála s názvem *Hledá se srdce člověčí*, které obsahuje písničky z muzikálů *Gaudeamus Igitur* či *Dva na smetišti*.¹⁵²

5.3 Vlivy

Za hnací motor v písničkové tvorbě Richarda Pogody, který se orientoval v oblasti nonartificiální hudby a výrazně přispěl do kulturního života tehdejší doby, můžeme považovat několik faktorů: a) vlivy rodinné a působení okruhu jeho nejbližších (kulturních osobností), b) dopad politický a společenský, c) vlivy divadelní a hudební.

Jak už bylo řečeno, ke hře na klavír ho přivedla v útlém věku matka. Později i samotný Richard spatřuje hudební základy jako nutnost v tom, co chce dále rozvíjet. Zprvu se vzdělává jako samouk a tvoří podle intuice, po střední škole už navštěvuje klavír na konzervatoři v Olomouci u prof. Františka Preislera¹⁵³. Více nežli matka na něho měl pomyslný silný vliv otec Rudolf. Ten měl velmi blízko k psaní, poezii, filmu i hudbě. Stál u zrodu recitačního kroužku – divadélka *Štafeta* (1956), který metodicky řídil, u zrodu festivalu poezie *Wolkrův Prostějov* (1957), načež jeho úsilí vyústilo roku 1968, kdy zřídil v Olomouci Divadlo hudby. Byl též členem organizačního štábu Academia filmu.¹⁵⁴

V Divadle hudby, kde s otcem pracoval i Richard, byly uváděny popularizační pořady s doprovodem reprodukované hudby. Populární hudba díky poptávce převyšovala hudbu vážnou. Díky širokému gramofonovému archivu se tematicky přehrávaly nahrávky Elly Fitzgerald, Elvise Presleyho či Rolling Stones.¹⁵⁵

Richard Pogoda je typickým „produktem“ šedesátých let a dozvuky těchto let jsou patrné i v letech následujících. Často se obklopoval kulturními ikonami tehdejší

¹⁵² Věnováno Richardem Pogodou.

¹⁵³ Heslo *Richard Pogoda*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5417>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5417)

¹⁵⁴ Heslo *Rudolf Pogoda*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2052>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2052)

¹⁵⁵ Exkluzivní nahrávky získali díky Gramofonovému klubu (1951), Gramofonovým závodům. Heslo *Divadlo hudby*. In *Český hudební slovník osob a institucí* [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3780>](http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3780)

doby, kterých si vážil a které ho řadě věcí naučili. Výčet lidí, kteří mu vkročili do života a zanechali v něm inspirační tendence, by byl nemalý: Pavel Dostál, Miroslav Horníček, Svetozar Vitek, Karel Kryl, René Gabzdyl, Emil Viklický ad. Co je ovšem nejpatrnější, Richarda okouzlili hlavní hudební protagonisté divadel malých forem. O generaci starší Milan Škuca, který skládal hudbu pro divadlo Skumafka, byl dokonce Pogodovým vzorem. Škuca dokázal z jednoduché formy vykouzlit na piáno neuvěřitelně melodickou píseň a tak není divu, že se Pogoda snažil o styl na podobné bázi. Jiří Suchý, představitel Semaforu, zase v Richardovi zanechal otisk živelného stylu hry na klaviaturu. Richard se ani netají tím, že si vždy přál být druhým Jiřím Šlitrem, jehož skladatelský um zůstal nedotčen.

Změna režimu a následný společenský dopad na celé území Československa zrodilo impuls pro nové revoltující umění, které se promítlo do písničkových i malých jevištních forem. Tvůrci záměrně přicházeli s netradičními uměleckými prvky, kterými směřovali k ohnisku smýšlení mladých lidí. Richard poslouchal zahraniční desky a písně doslova šil mladým posluchačům na míru. Jako zpětná vazba mu stačil fakt, že to něco se mladým lidem líbilo a že režim to naopak chtěl smést ze stolu. Příchod nových směrů, souborů, kapel, interpretů a proti politických humoreskních čísel neměl jiné možnosti než vyplout na povrch, z nutnosti doby, z potřeby: „*Olomouc šedesátých let je něčím neopakovatelná. Na jedné straně je to škoda, na straně druhé je to strašně dobře, protože šedesátá léta jasně vymezují ony liberalizační tendence a člověk si musí uvědomit, že nejenom divadlo ale i muzika, výtvarnictví atd., to všechno prodělávalo historický proces kvasu a mělo to úžasné výsledky.*“¹⁵⁶ praví Pavel Dostál, který v podstatě odpovídá na otázku pasující k této době – umění má jednu krásnou vlastnost, nemůže být umlčeno.

Vlivy divadelní sahají ke kořenům Osvobozeného divadla a satiry Jiřího Voskovce a Jana Wericha. Ze satiry vznikly hudební formy kupletů s žertovným obsahem a šansony. Kabaretní písničky a skeče skládal Pogoda nejradši, hudba v divadle pro něj znamenala cosi divotvorného. Věřil své intuici, a proto skládal nahodile. Pracoval s rozšířenou malou písňovou formou, kterou lehce nalezneme v šansonech populární hudby. Pokud se mu zdálo, že něco nesedí, tak to znovu a znovu

¹⁵⁶ Citováno z rozhlasového pořadu „Takoví jsme byli 5“, který vznikl roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.

přetvářel, dokud to publikum nepřijalo s údivem. V Praze sledoval mnohá divadla a inspiroval se jimi – z těch méně známých jmenujme alespoň soubor *Paravan*. Zásadní zkušeností tvořilo též členství ve sdružení *Klub spřízněných duší* při divadle Semafor opětovně fungující od roku 1972 pod jménem *Jonáš-klub*¹⁵⁷. Zde se setkával se všemi přívrženci této pražské významné scény i politicky nevyhovujícími umělci.

Hudebních vlivů je celá škála – od jednotlivých stylově žánrových druhů a typů přes taneční styly k hudebním ikonám a kapelám. Swing, jazz, blues a hlavně líheň rock'n'rollových velikánů a kapel, to byl Pogodův svět. Za oblíbené ikony považoval Raye Charlese či barytonistu Nata „King“ Cola, mezi hodnotné kapely řadil Manhattan Transfer, Bee Gees či The Beatles.¹⁵⁸ Z tanečních forem čerpal z 3/4 taktu valčíku či 4/4 taktu foxtrotu. Poslouchal americké šlágry a navštěvoval zábavy ve stylu amerických tanečních zábav při zpěvu Mikiho Volka („českého krále rokenrolu“). Místo svazáckých košilí se tehdy nosily úzké kalhoty, tzv. Elvisovy rourky. I to byly atributy dané doby.

5.4 Hudba

Co se týče hudebních prvků Podogových písní lze je přirovnat k tvorbě Jiřího Šlitra, ovšem musíme brát v potaz fakt, že originalitu a muzikálnost Šlitra málokdo předčil. Pokud přistupujeme k tvorbě Pogody z hlediska hráčských schopností, Pogoda i Šlitr byli dixielandovými pianisty. *Dixieland*, stylově žánrový druh jazzu, vznikl ve dvacátém století v New Orleans jazzovými průkopníky a odkazuje se na tradiční jazz. V roce 1940 prošel určitou obrodou a jeho obliba sahá i do 21. století. Dixieland jazz není připisován pouze černošským hudebníkům. Za otce tzv. bílého jazzu byl považován „Papa“ Jack Laine.¹⁵⁹ Výrazové prostředky dixielandu tkví zejména v rozmanitější harmonii, byť hudební faktura zůstává čitelná. Pozdější *soul* postrádal zajímavější melodické linky. Postupně se stylově žánrové druhy populární hudby zjednodušovaly až do podoby současné, pro konzumního posluchače přijatelné.

¹⁵⁷ Heslo *Jonáš-klub*. In *Slovník české literatury po roce 1945* [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=249>](http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=249)

¹⁵⁸ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, v archivu autora.

¹⁵⁹ Heslo *Dixieland*. In *Encyclopædia Britannica Online* [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/166820/Dixieland>](http://www.britannica.com/EBchecked/topic/166820/Dixieland)

Pogoda hovoří o své hudbě jako o *eklektické*, takzvaně čerpající z různých minulých myšlenkových a uměleckých směrů. Vnímá tehdejší dobu jako krutou z hlediska volnosti slova a vyslovování vlastních názorů, ale na druhou stranu jako krásnou, protože tehdejší lidé se pro hudební kulturu dokázali nadehnout. Současnou kulturu brzdí určitý ekonomický diktát. Průměrný posluchač se topí v množství lákadel, které na něj působí ze všech stran. Opakované přezpívávání písničkových cyklů Pogody a transformace do zcela jiného hávu, např. s prvky *rapu* (rytmicky mluvenými rýmy), už nekoresponduje s tehdejší dobou, v které písničky vznikaly. Zkrátka jim to nesedí, byť neztratily svým námětem na aktuálnosti (písňe ze studentského prostředí, politiky). Pojmenováním „ekonomický diktát“ bychom mohli otevřít další téma spadající do hudební sociologie. Muzikály dneška se tvoří pro masu, popularitu a komerční zisk. Theodor W. Adorno, významný představitel tzv. *Frankfurtské školy*¹⁶⁰, německý filosof, hudební teoretik a estetik minulého století již ve své době zmiňuje „standardizaci“ populární hudby, kdy hudební trh tzv. standardizuje výrobu, distribuci a vytváří sériové nahrávky, které prodává v podobě produktů jako na běžícím páse. Adorno však opomenul evoluční vývoj populární hudby a její vymanění se ze stejné formy. Každá hudba je odrazem dané společnosti. Šedesátá léta jsou odrazem tmelení národa zejména skrze tuto hudbu.

Většina Pogodových písní vznikala jako improvizace na daný text, slova. Do partitury se vše nezaznamenávalo, naopak melodické linky se vytříbily až při samotném zkoušení hudebních pasáží na jednotlivých zkouškách, tím myšleno tzv. „na fleku“ (např. k base se přidávaly rytmicky další nástroje). Richard se inspiroval swingovými big-bandy, jazzovými koncerty i bluesovým stylem hry na klavír v podobě taneční hudby *Boogie-woogie*. Inspirační svatyní mu byl v letech 1962 až 1963 Národní dům¹⁶¹, kam chodil za poslechem hudebních kousků Glenna Millera nebo Harryho Jamese v podání big-bandu Věroslava Mlčáka. „*Olomouc byla v šedesátých letech významným jazzovým doupětem. Vedle celé řady komorních seskupení tu působily hned dva poloprofesionální a řada amatérských orchestrů při různých podnicích. RaJ Big Band Věroslava Mlčáka hrával až čtyřikrát týdně a Emilu Viklickému ještě nebylo ani patnáct*

¹⁶⁰ Více o tomto myšlenkovém směru na [www: <http://www.marxists.org/subject/frankfurt-school/>](http://www.marxists.org/subject/frankfurt-school/)

¹⁶¹ POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 88

let, když s ním sbíral první zkušenosti.“¹⁶² Emil Viklický je spojován s významným jazzovým konceptem, který vznikl na začátku sedmdesátých let – s *Free Jazz Triem*. Pogoda navštěvoval i pražské koncerty kapelníka hudebního souboru Semaforu Ferdinanda Havlíka, který taktéž těžil z amerických šlágrů. Havlík zajímavým způsobem upravoval a aranžoval hudbu Elvise Presleyho, na kterou psal české verze J. Suchý (např. *Kočka není pes*¹⁶³ - v originále *Don't be cruel*).

Z dalších milníků v hudebních zkušenostech Richarda Pogody nelze vynechat spolupráci s Karlem Plíhalem, několika násobným držitelem ceny hudebního festivalu *Porta*. Známý folkový písničkář vystudoval střední školu v Olomouci a několik let zde pracoval jako řadový zaměstnanec. Kariéru započal nejprve jako neznámý mladík v různých olomouckých kapelách. Jednou z nich byla i country-swingová kapela *Falešní hráči*, která vznikla na začátku sedmdesátých let a která se ve svém vývoji - další etapě svého působení chtěla odlišit od klasických country kapel hráčem na piano, a tak přibrala do svého týmu Richarda. Vedoucím kapely byl v té době Miroslav Nop, který využíval semaforický repertoár. Ve Falešných hráčích Richard své písně neuplatnil. Kapela přerostla v trio Karla Plíhala a změnila název na *Plíharmonye*.¹⁶⁴ Ta sloužila v podstatě jako přestupní stanice v sólové kariéře Karla, který ji v osmdesátých letech opouští.

5.4.1 Muzikálová tvorba

Z autorské dílny dvojice Richard Pogoda a Pavel Dostál můžeme evidovat šest stěžejních muzikálů, které vznikly pro Amatérské studio při Divadle O. Stibora a byly plnohodnotně uvedeny. Dalším tři hry záměrně stavím na okraj zájmu a to z těchto patřičných důvodů: jedna z nich nebyla psána pro olomoucké amatérské divadlo (premiéru měla v Brně), druhá byla pro svůj výřečný obsah radši upozaděna na úkor jiné tvorby (z existenčních důvodů Amatérského studia taktéž neměla premiéru v Olomouci) a třetí sice byla složena jako první (písně do nich komponoval Richard už

¹⁶² KOUŘIL, Vladimír. *Ze života jazzové avantgardy v srdci Evropy /Free Jazz Trio*. In *His Voice* [online] 2009, č. 2. Cit. 4. 5. 2014. Dostupné na [www: < http://www.hisvoice.cz/clanek_93_ze-zivota-jazzove-avantgardy-v-srdci-evropy-free-jazz-trio.html >](http://www.hisvoice.cz/clanek_93_ze-zivota-jazzove-avantgardy-v-srdci-evropy-free-jazz-trio.html)

¹⁶³ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, v archivu autora.

¹⁶⁴ Tamtéž

na vojně), ovšem hudba v ní plnila pouze doplňkovou funkci. Pogoda se také věnoval tvorbě pohádek, které většinou vyplňovaly čas mezi tvorbou muzikálů. Společně s libretem Dostála takto vznikla *Bílá paní a ti druzí* (1967), přetvořená do podoby detektivní komedie. Richard komponoval hudbu i na libreta jiných autorů, spolupracoval například na hudební komedii Václava Tomšovského *Jak se čerti ženili*, která měla premiéru roku 1975 v Hudebním divadle (Hodolanské divadlo)¹⁶⁵. V následujícím výčtu budou uvedeny hlavní hry i s datem premiér a názvy her ostatních s krátkým komentářem. Většinu si obsahově přiblížíme i v kontextu obtíží, které v dané době pociťovaly.

Hlavní muzikálové hry autorské dvojice	Datum premiéry ¹⁶⁶
Kdyby všichni kluci světa	23. 3. 1966
Výtečníci	14. 2. 1968
David a Dominika	30. 1. 1970
Kdyby všechny holky světa	8. 3. 1972
Princ a Chudřas	20. 2. 1974
Festival	9. 3. 1976

Bláznivá komedie ve stylu grotesky *Případ Grandwall* vznikla již roku 1964 a byla uvedena v Hodolanském divadle. Tato hra ovšem obsahovala pouze čtyři písně, proto nikdy nebyla prototypem muzikálu. Hra *Gaudeamus Igitur* byla pro svůj vážný obsah stažena z tvorby Amatérského studia, premiéru musela mít v Brně a v osmdesátých letech ji nastudovala jiná divadla v Přerově, Praze ad. Muzikál podle povídky M. Horníčka *Dva na smetišti* byl psán pro brněnské Satirické divadlo *Večerní Brno*. Premiéru měl v Olomouci až v devadesátých letech¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Informace k jednotlivým hrám (názvy, premiéry ad.) získány z programových brožur, které jsou uloženy v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS. Kopie brožur jsem nasbírala v průběhu listopadu 2013. Brožury též vlastní Státní okresní archiv v Olomouci a ty památeční jsou uloženy v osobním archivu R. Pogody.

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ Posezení s R. Pogodou 25. 9. 2013, v archivu autora.

Kdyby všichni kluci světa

Muzikál začali tvořit Dostál s Pogodou již měsíc po návratu Richarda z vojenské služby (od října 1965)¹⁶⁸. Námětem se stala německá detektivní povídka *Emil a detektivové* významného spisovatele dvacátého století Ericha Kästnera, která je v první řadě určena dětem. Hlavní postavou je chlapec Emil, který pochází z chudší rodiny. Linie příběhu se jeví svým námětem vcelku jednoduše, ovšem jeho samotná pointa nabírá zajímavou zápletku. Matka je na výchovu malého Emila sama, a proto ho pošle na prázdniny k babičce do Berlína. Vybaví ho na cestu uspořenou nemalou finanční částkou sto čtyřiceti marek. Emil si peníze pečlivě uschová v kabátu a nic netušíc usne ve vlaku. Po probuzení zjišťuje, že mu kapesné ukradl jakýsi pán, který s ním seděl v kupé. Vydá se proto po jeho stopách. Při cestě z vlaku se seznamuje s chlapcem Gustavem, který mu společně s partou berlínských kamarádů pomáhá v pátrání. O pátrání se dozvídají další děti na předměstí, dokonce i samotný lupič tuší, že je sledován. Zápleтка končí v momentě, kdy se Emil dozvídá, že právě v této osobě se ukrývá dlouho hledaný bankovní lupič a dopomůže policii v jeho dopadení. Emil po zásluze získá odměnu tisíc marek a vrací se spokojeně z letních prázdnin domů.¹⁶⁹

Provedení literární předlohy zůstalo zachováno. Premiéra byla odehrána na městské scéně divadla pod hlavičkou režie Kamila Marka. Výtvarně se na scéně podílel významný malíř Slavoj Kovařík. Nástrojové obsazení tvořil pouze klavír Richarda Pogody, který hnal děj úderně dopředu. Rytmicky například připodobňoval zvuk vlaku. Ústřední píseň svolává všechny kluky světa. Hudba neobsahovala žádné složité formy. Vyskytují se v ní hudební prvky dixielandu, swingu a popu. Rekvizity byly tvořeny jednoduše, ale čitelně vystihovaly dané situace. Do hlavní role Emila byl obsazen František Preisler. Klučičí partu pak tvořili například Jan Kanyza, Ivan Řehák či Pavel Dostál (role Gustava). Ve hře zazněla mimo jiné *Píseň Gustavovy party*, která musela být pro „urážku“ Gustava Husáka (Gustavova parta-j) vyškrtnuta z repertoáru.¹⁷⁰

Soubor odehrál několik repríz (s touto hrou odehrálo celkově deset představení) muzikálu pro dětské osazenstvo v divadle v Hodolanech a odjel s ním v půlce roku 1966 zkusit štěstí rovnou na festival divadelní mládeže do Londýna. Překlad obstaral Herbert

¹⁶⁸ Tamtéž

¹⁶⁹ Heslo *Emil a detektivové*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_a_detektivov%C3%A9 >](http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_a_detektivov%C3%A9)

¹⁷⁰ Posezení s R. Pogodou 25. 9. 2013, v archivu autora.

Novotný – otec baviče Petra Novotného¹⁷¹. „V Londýně se k nám chovali jako ke králům. Vozili nás taxi, zajistili nám pěkné ubytování. Až jsme si říkali, že to za tou železnou oponou není zas tak špatný, jak se o tom mluví,“¹⁷² komentuje zahraniční výjezdy z Československa Pogoda a v duchu tuší, že se mu stal muzikálový typ divadla osudným. Británie už byla načichlá kapelou *The Beatles*, která odstartovala revoluci na poli rockové scény. Není ani divu, že taková atmosféra začínající divadelníky dostala do kolen. *Kdyby všichni kluci světa* byli zfilmováni ostravskou televizí roku 1969, pouze půl roku po natočení *Výtečníků*. Obě nahrávky zůstaly kdesi v propadlišti dějin. Zajímavostí je, že jednou ze sboristek televizní nahrávky byla i Marie Rottrová či Věra Špinarová s doprovodem členů kapely *Flamenco*.¹⁷³

David a Dominika

Písničkový cyklus o sedmi a půl obrazech je bláznivou komedií o špionech. Vznikl po úspěších muzikálů: *Kdyby všichni kluci světa* a *Výtečníci* jako dílo tzv. „o ničem“, jen aby politicky nevadilo. „*David a Dominika* byla v podstatě zábavová slátanina, parodie na Jamese Bonda, která nemohla nikoho urazit.“¹⁷⁴ hodnotí muzikál Pogoda. Hra s kombinací milostných písní a rock'n'rollu neměla valných hudebních kvalit a hodila se spíše na večerní taneční zábavu. Hlavní role ztvárnili samotní protagonisté, v roli Davida - Richard P., v roli Dominika - Pavel D. V dalších rolích se vyskytl například muzikant Vladimír Ditrich, který byl též výborným kabaretiérem. Muzikál odehrál prvně na nové scéně Hudebního divadla v Hodolanech, poté dvanáct představení a skončil derniérou 17. června 1970.¹⁷⁵

Kdyby všechny holky světa

Inscenace na motivy námětu protiválečné komedie *Lisystraty* (*Lisy ztráty*) řeckého dramatika *Aristofanése* měla premiéru v Hodolanském divadle. Hudební mix

¹⁷¹ viz programová brožura *Kdyby všichni kluci světa*, anglická verze, v archivu R.P.

¹⁷² Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁷⁵ Informace získány z programového listu hry (Index 236), který je uložen v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

bluesu a *foxtrotu* tvořil doprovod flétny a piána. Hudebního ztvárnění se ujala skupina ve složení: Richard Pogoda, Kateřina Hudcová a Čenda Švec.¹⁷⁶ Písničky zapadaly do konceptu socialismu (písně protiválečné, o práci, o lásce, míru), tudíž sklízely úspěchy v Olomouci i okolí. V zahraniční by takové představení kritikou jistě propadlo, proto sami autoři neměli v případě této hry ambice vycestovat. Divadelně z Lisy ztráty autoři vytáhli zejména komiku. Před každým představením této hry byla nad jeviště umístěna cedule s heslem: *Válka je vůl!*, která perfektně vystihovala charakter celého děje.¹⁷⁷ Režijně se muzikálu ujal Jiří Kroc a výtvarné stránky místo dvorního malíře Kovaříka pro změnu Zdeněk Havel. Muzikál měl i vlastní choreografii pod záštitou Evy Jahodové.¹⁷⁸ Pogoda i Dostál se opět vžili do role herců, i když jejich heslem bylo udržet si vždy přirozený přístup k danému dílu. Mezi hereckým obsazením se objevila i manželka Pogody Eva.

Gaudeamus Igitur

Muzikál ubíhá od komična k závažnosti. Byl inspirován předlohou povídky *Vyšší princip* z povídkového souboru *Němá barikáda* (1946) spisovatele Jana Drdy, jež byla zfilmována roku 1960 režisérem Jiřím Krejčíkem. Originál povídky vykresluje těžkosti druhé světové války, těsně po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Tři gymnazisté – Havelka, Moučka a Ryšánek byli zastřeleni pro údajné schvalování atentátu poté, co je jeden ze spolužáků udal Gestapu. Vyšší princip vypovídá o absurditě daného systému. Třídní profesor je povolán, aby předstoupil před studenty a uznal vinu zastřelených spolužáků, místo toho pronese slavnou větu, jež vysloví souhlas s atentátem: „*Z hlediska vyššího principu mravního vražda na tyranu není zločinem.*“¹⁷⁹

Gaudeamus Igitur jako autorská tvorba Dostála a Pogody neprošel. Vzbudil roztržku mezi autory, kteří hru chtěli uvést a tvrzením ředitele S. Vítka: „*Hoši, já vám tu hru nechám uvést a oni nám ji dva dny před premiérou zarazí. Já přijdu o flek a*

¹⁷⁶ Tamtéž

¹⁷⁷ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁷⁸ Informace získány z programového listu hry (Index 242), který je uložen v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

¹⁷⁹ Heslo *Vyšší princip*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bm%C3%A1_barik%C3%A1da>](http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bm%C3%A1_barik%C3%A1da)

*Studio skončí, protože bude moct hrát jenom pohádky od jiných autorů. Síla Studia je v tom, že mám autorskou dvojici.*¹⁸⁰ interpretuje Pogoda. Na základě toho se Dostál s Pogodou umoudří a hru odkládají. Netrvá však dlouho a nalézají novou skulinku pro obejití mocenského diktátu. Pavel přichází s tím, že by dle *Vyššího principu* mohli „napadnout“, v očích socialismu nenáviděnou, Ameriku a přitom záměrně nezvolí amerického autora. Tím vzniká podnět ke vzniku další hry – muzikálu *Festival* (viz rozbor této hry).

Dva na smetišti

Muzikálová hra *Dva na smetišti* byla nastudována podle povídky Miroslava Horníčka, kterou Pavel Dostál textově přetvořil k obrazu svému. Hudebně jde o jakousi koláž šansonů. Hra měla premiéru v osmdesátých letech v Brně Satirickém divadle *Večerní Brno* (SD VB), kde mohli Pogoda s Dostálem tvořit (v Olomouci jim byla komunisty na jistou dobu zavřena vrátka). Herecky hru ztvárnili Leopold Franc a zpěvačka Lenka Filipová-Kudelová. V Olomouci měla premiéru po revoluci v devadesátých letech již v obsazení Antonína Jahody a Vlasty Hartlové.¹⁸¹

Inscenační provedení zpodobňuje dva klauny, starého a nového. Záměrně byla do role starého klauna obsazena herečka jakožto holka, která ztratila ideje a byla symbolicky vyhozena na smetišť. Richard dostal již hotový scénář s prostorem pro hudební složku. Ten dokonce šáhl i do prvotní tvorby – asi třech divadelních písní z DEX klubu, které do scénáře pasovaly (kabaretní skeč *Pane vrchní jeden koňak* či *Jako za Shakespeara*). Použitou píseň o Shakespearovi zpíval Dostál Horníčkově k jeho osmdesátinám. Roku 2004, rok na to podlehl rakovině Pavel Dostál, nastudoval *Dva na smetišti* pro své divadlo Radek Brzobohatý ve spolupráci s vokálem herečky Sandry Pogodové. Klavíru se chopil syn Ondřej Brzobohatý. Uvažovalo se i o realizaci televizní inscenace s výborným hercem Františkem Řehákem (režim preferoval M. Horníčka), ale nikdy k tomu nedošlo.¹⁸² Televizní inscenace se dočkaly pouze dva nejslavnější muzikály: *Výtečníci* a *Kdyby všichni kluci světa*.

¹⁸⁰ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁸¹ Tamtéž

¹⁸² Tamtéž

5.4.2 Nejvýznamnější muzikály

V následující podkapitole se zaměřím na rozbor tří nejzvučnějších muzikálů – *Výtečníci* (největšinou nejvýpravnější muzikál), *Princ a Chudšas* (nejvýpravnější muzikál) a *Festival* (nejlépe prokomponovaný muzikál). Každý z těchto muzikálů obsahoval v průměru třicet minut hudebních čísel a pro každý z nich bylo použito kolem patnácti písní. Zohledním osobnosti, které se na tvorbě podíleli, herecké obsazení, nástrojové obsazení, přiblížím námět dané hry a její obsahové vyjádření (jednotlivé pasáže), výtvarnou stránku, scénu (dále viz obrázkové přílohy), textovou stránku (ukázky písní) atp. Na muzikály si bohužel nemůžu vytvořit vlastní subjektivní názor, jednotlivá představení se buď nenatáčela, nebo se nahrávky nedochovaly. Jako dokumentace nám mohou postačit fotografické ukázky (představení dokumentoval Ivan Šimáček) a ukázky notové (psané rukou R. Pogody) v přílohách na konci této práce.

5.4.2.1 Rozbor hry „Výtečníci“

Muzikál (neboli dříve řečeno ryze „zpěvy“) o osmi obrazech pro studenty o studentech, v němž postavy hrají sami sebe pod vlastními jmény.

Obsazení:

Richard:	Richard Pogoda
Pavel:	Pavel Dostál
Ivan:	Ivan Řehák
Zdeněk:	Zdeněk Havel
Miloš:	Miloš Zatloukal
Mirek:	Mirek Kadlčík
Eva:	Eva Skoupilová
Blanka:	Blanka Zemanová
Marcela:	Marcela Špičková
Jitka:	Jitka Růžičková
Míša:	Míša Stejskalová
Zdena:	Zdena Kolmašová

Jitka:	Jitka Gartnerová
Jufka:	Jufka Spurná
Magda:	Magda Haluzová
Karla:	Karla Bílková
Vlasta:	Vlasta Tománková

Do role ředitelky školy byla vpasována Jaroslava Denčerová, do role profesorky Hlavaté Ludmila Pecinová, profesora Macháčka ztvárnil Jaroslav Rataj, profesora Holečka Jan Pecina a nakonec školníka Tomečka se ujal Roman Tomeček.¹⁸³

Režie:	Kamil Marek, Pavel Dostál
Choreografie:	Jiří Čada
Scéna:	Slavoj Kovařík
Texty písní:	Pavel Dostál, Vratislav Spilka, Karel Žalud
Hudba a doprovod:	Richard Pogoda
Premiéra v:	Nové divadlo v Hodolanech
Představení:	26
Minutáž:	85/ z toho cca 30 min hudebních čísel
Úspěchy:	1968 – vítěz <i>Jiráskova Hronova</i>
Derniéra:	3. 5. 1969 ¹⁸⁴

Připodobnění scény a náplně představení:

Výtečníci jsou typickou hrou ze studentského prostředí. Děj muzikálu autoři založili na jednoduchém komponentu – trhacím kalendáři, který zobrazuje maturitní ročník gymnázia. Kalendář začíná v září a končí maturitami v květnu. Každý obraz má své hudebně taneční číslo, premiéra pak tvořila šestnáct hudebních čísel.¹⁸⁵ Hra je založena na prvcích studentského humoru, humoru mládeže, a tak každého diváka navrací do

¹⁸³ Informace čerpány z programového listu hry (Index 230), pořízeném v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS. Památeční první vydání nafoceno 30. 10. 2013, v osobním archivu R. Pogody.

¹⁸⁴ Tamtéž

¹⁸⁵ Z komentáře Richarda Pogody o muzikálu *Výtečníci*. Získáno 7. 12. 2013 elektronickým dopisem. Dostupné v archivu autora.

studentských let. Studenti měli jednoduché stejnokroje (viz foto-ukázky) – holky šaty a rozverně kravaty, kluci džíny a kostkované košile. Ve hře se nahlíží i na problémy mládeže a poukazuje se na jejich mladistvé manýry. Přináší proto jisté poučení, že člověk se má držet dobrých mravů. „*Výtečníci jsou opravdu divadelním muzikálem, podobně jako jim byli „Starci na chmelu“.* Představení má všechny potřebné znaky muzikálu – dokonalé a logické propojení slovní, hudební a taneční složky.“¹⁸⁶ Na inscenaci se podílela řada neherců (povoláním učitel, doktor, písař ad.), přesto hra získala nemálo pozitivní ohlasů.

Písně:

Na tvorbě muzikálu se dvojice Pogoda - Dostál neustále doplňovala. Dostál dodal hotové libreto s texty písní, Pogoda zkomponoval hudební čísla a předěly. Při zkouškách byly použity již hotové písně ze scény DEX klubu. Například píseň *Klika* (3min), na které textově spolupracoval Dostál se Žaludem, se pomalým bluesovým až romantickým tempem na klavír doprovázel Richard Pogoda. Pozdější verze např. v hudební úpravě *X-tetu Víta Fialy*, který se zasloužil roku 2004 o vydání třech CD s písničkami malých divadel, můžeme v druhém z nich v písni *Klika* zaslechnout i basu, saxofon či kytaru. Z dalších písní užitých ve *Výtečnicích* CD obsahuje duety Dostála a Pogody *Píseň o pomníku* či *Láska studentská*.¹⁸⁷ Vůbec všechny písničky ve *Výtečnicích* se ze začátku komponovaly jen pro piáno, a tak vokály obstarával pouze doprovod piána. K výraznému zhutnění nástrojového obsazení dochází až u muzikálů *Princ a Chud'as* a *Festival*.

Shrnutí:

Muzikál, chcete-li hudební komedie, byla přeložena do německého jazyka. Nejčastěji soubor vyjížděl do Německa či Rakouska. Na jaře stihl odehrát třicet repríz a v srpnu už se pyšnil úspěchem na festivalu *Jiráskův Hronov*. Hra sklidila největší úspěch, byla

¹⁸⁶ KUČERA, Miroslav. *Výtečníci*. In *Zpravodaj 38. Jiráskova Hronova*. 1968, 17. srpna. Recenze pořízena 30. 10. 2013 v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

¹⁸⁷ *Písničky malých divadel 60.let* CD2, nahráno r. 2004 studiem LUMECO, spol. History, s.r.o.

aktualizována na základě politické situace o politický podtext.¹⁸⁸ „V dubnu 1969 nastoupil do vedení komunistické strany Gustav Husák a už se to začalo stírat. Řada umělců a učitelů musela tzv. skřípat zuby, aby neskončili v kotelně,“¹⁸⁹ doplňuje Pogoda politické poměry doby. *Výtečníci* se dočkali sto padesáté reprízy a také televizní inscenace, kterou natočil pro Československou televizi v ostravském studiu olomoucký rodák, dramaturg a spoluzakladatel souboru SKUMAFKA Václav Čapek. Muzikál vydala ve spisu roku 1968 agentura *Dilia*.¹⁹⁰ O Amatérském studiu při Divadle O. Stibora se po úspěchu hry *Výtečníků* uvažovalo v duchu profesní kariéry. Soubor měl svého choreografa (baletního mistra), výrvarníka, výborné herce a vůbec všechny predispozice pro to hrát na vysoké úrovni. Činnost ovšem přerušila ruská okupace, která přetvořila i kulturní tvář k obrazu svému.

5.4.2.2 Rozbor hry „Princ a chud’as“

Muzikál o dvou dílech na motivy Marka Twaina s překladem F. Stiera a v úpravě G. Karpathyho.

Obsazení:

Princ Edward:	Zdena Vamberová
Tom:	Zdeněk Havel
Lady Elizabeth:	Eva Eremiášová
Lady Jane:	Jitka Lěharová
Lord Hartfort:	Vlastimil Dlabal
Lord St. John:	Čenda Švec
Humphrey:	Dmitrij Denčev
Canty:	Roman Tomeček
Páter Andrew:	Zdeněk Kolmaš
Bet:	Jaroslava Bílá
Chlapci:	Eva Pogodová, Majka Boháčková

¹⁸⁸ Z komentáře Richarda Pogody o muzikálu *Výtečníci*. Získáno 7. 12. 2013 elektronickým dopisem. Dostupné v archivu autora.

¹⁸⁹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁹⁰ Heslo Richard Pogoda: *Výtečníci*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=8116>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=8116)

Hendon: Josef Dušek
Černá Bess: Věra Hloušková
Yokel: Pavel Šrom
Soudce: Richard Pogoda
Halapartník: Jiří Staněk
Nosič vody: Jiří Lamač
Dvorní dáma: Marie Londová
Muži: Emil Močička a Jan Máj
Ženy: Renata Krupičková, Sylva Maciuchová, Věra Pechalová, Eva Holasová

Režie: Jiří Kroc
Choreografie: Jiří Čada
Scéna: Zdeněk Havel
Kostýmy: Miluše Hradská
Libreto: P. Dostál
Hudební nastudování: R. Pogoda
Hudební doprovod: R. Pogoda, Kateřina Hudcová, Jiří Černý, Čenda Švec, Jiří Hudec

Představení řídili: Jiří Hlaváč a Jan Vambora.
Premiéra v: Nové divadlo, Hodolany
Představení: 15
Hudební pasáže: cca 30 min
Úspěchy: 1974 – cena Ministerstva kultury, *Jiráskův Hronov*
první cena: *Festival Napajedla, Mezikrajská přehlídka Krnov, Festival přátelství Bruntál*¹⁹¹
Derniéra: 18. 12. 1974¹⁹²

¹⁹¹ Heslo *Amatérské studio DOS*. In *Datábase českého amatérského divadla* [online] Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194 >](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)

¹⁹² Informace čerpány z programové brožury *Princ a Chudás* 54. sezóny olomouckého divadla, pořizené v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

Přípodobnění scény a náplně představení:

Muzikál vznikl na motivy románu amerického spisovatele a satirika uměleckého jména Marka Twaina. Román napsaný roku 1882 nás zavádí do 16. století a pojednává o dvou ústředních postavách, chudém chlapci Tomu Cantymu a následníkovi britského trůnu princí Edwardovi, kteří si jsou velmi podobní. Princ se zasteskne po životě obyčejného člověka a vymění si s Tomem šaty. Jen marně oba chlapci později vysvětlují, že nejsou tím, za koho se vydávají. Mezitím nezbyvá Tomovi nic jiného nežli vžítí se do role následníka trůnu, který po smrti krále změní všechna nespravedlivá nařízení. Edward se pro změnu seznamuje s Tomovým zlým otcem a jeho nesprávnými činy. V závěru románu, při samotné korunovaci budoucího následníka, si oba chlapci proměňují zpátky své role. Tomovi se dostává lepšího života i vzdělání.¹⁹³

Zajímavé je, že často byly v muzikálech do mužských rolí obsazovány ženy a naopak. Mladičkého prince ztvárnila Zdena Vamberová. Soubor si zakládal na mladých hercích, čímž prokazoval flexibilní reakci na současnou generaci. Autoři v podstatě ponechali kostru příběhu, dvě hlavní postavy chlapců, pouze hru zhustili humornými pasážemi a chytlavými písněmi. Sbor měl kolem dvaceti členů a plnil doplňkovou úlohu sloužících, chudiny, žebráků atp. Veškeré přechody a změny (převlíkání kostýmů, kulisy) probíhaly přímo na scéně. Každý obraz uzavírala některá z vložených písní. Na muzikálu se podíleli i někteří hráči Moravské filharmonie (Josef Černý, Jiří Hudec). Hudební atmosféru umocňovala kapela, která byla vždy součástí scény a nikdy jí nebyla schovaná. Pogoda uvádí, že hudba nástrojově korespondovala s potřebami scény. Doprovod tvořil klavír, flétna, basa i bicí.¹⁹⁴

Písně:

Byly psány hovorovou řečí. Neměly v úmyslu nabourávat režim, i když takto byly nesčetněkrát označovány. Písně londýnské chudiny s sebou nesly určitou přidanou informaci hlubšího významu. Jako příklad můžeme uvést velké hudební číslo s tanci a

¹⁹³ Heslo *Princ a Chudás*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 4. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://en.wikipedia.org/wiki/The_Prince_and_the_Pauper >](http://en.wikipedia.org/wiki/The_Prince_and_the_Pauper)

¹⁹⁴ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

sborem (cca 10 min) písně *Naše sny ty bejvaj někdy báječný*, která předznamenávala iniciativu *Charty 77*¹⁹⁵. Úryvek z písně:

*„Naše sny ty nemůžou nám zakázat,
ledacos v nich člověk může dokázat.
A hned má chuť dál žít!*

*Já nenosím ve snu z pytlů šaty,
ale prvotřídní brokáty.
Šatníky mám doma vrchovatý,
klobouky, kožichy a kabáty.*

*Prosím klid a absolutní ticho,
vaše sny jsou značně neskromný.
Já sním o tom, že mám plný břicho,
ve spíži zásoby mám ohromný.*¹⁹⁶

Shrnutí:

Muzikál *Princ a Chud'as* lze označit za nejvýpravnější a největší počín v oblasti muzikálové tvorby Pogody a Dostála. „*Nejlepší věci jsme tvořili v době nejtvrděší normalizace, protože jsme souhlasili, že nebudeme na plakátech a že je pro nás zásadní dělat divadlo,*“ konstatuje a doplňuje: „*Státní bezpečnost mě brala za úplného blba, který umí noty, ale vůbec nechápe politiku.*“¹⁹⁷ Do takové společenské role se Richard před bezpečností dostával takticky, aby ho vlastně nebrali vážně, dělali si z něho srandu a on si přitom mohl hrát po večerech ve vinárnách a skládat hudbu pro divadlo. Po premiéře měl soubor možnost vyjet do Rakouska a do Vídně ale za podmínky, že Pavel

¹⁹⁵ *Charta 77* byla neformální občanskou iniciativou, která kritizovala „politickou a státní moc“ za nedodržování lidských a občanských práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu „Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě“ (KBSE) v Helsinkách. *Prohlášení Charty 77* iniciovali signatáři Jan Patočka, Jiří Němec, Václav Benda, Václav Havel, Ladislav Hejdránek, Zdeněk Mlynář, Pavel Kohout, Petr Uhl, Ludvík Vaculík a Jiří Hájek. [online] Cit. 27. 3. 2014. Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Charta_77>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Charta_77)

¹⁹⁶ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 20. 11. 2013, nahrávka v archivu autora.

¹⁹⁷ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

Dostál nepojede. Když si soudruzi usmysleli i Richarda Pogodu, postavil se za ně ředitel Vítek. Nakonec Richard vycestoval s náhradním služebním pasem. Inscenace sklídila pozitivní kritiku na domácí i zahraniční scéně.

5.4.2.3 Rozbor hry „Festival“

Smýšlená muzikálová rekonstrukce festivalu na motivy Tibora Déryho s překladem Anny Rossové.

Obsazení:

Josef:	Vlastimil Dlabal
Manuel:	Pavel Dostál
Matka:	Věra Hloužková
Muž:	Slavomír Hloužek
Policista:	Zdeněk Kolmaš
Beverly:	Marie Boháčková
Ester (z davu):	Jarka Bílá
Holka (z davu):	Eva Pogodová
Reportérka (z davu):	Eva Eremiášová
Micky a Pekelný anděl:	Josef Dušek
René (z davu):	Petr Švehlík
Zpěvačka:	Kateřina Hudcová
Zpěvák:	Jaroslav Švec

Další z davu hráli: Luděk Čtvrtlík, Jana Dlabalová, Ludmila Chytková, Eva Jančíková, Emil Močička, Renata Moštická, Jan Máj a Marie Sedláková

Představení řídili: Jiří Hlaváč.

Režie: Rudolf Máhrla

Choreografie: Eva Jahodová

Scéna: Slavoj Kovařík

Kostýmy: Miluše Hradská

Libreto:	P. Dostál
Hudební nastudování:	R. Pogoda
Hudební doprovod:	R. Pogoda (klavír), Kateřina Hudcová (flétna), Milan Opravil (saxofon), Miroslav Vykydal (bicí), František Mikulec (basová kytara) ¹⁹⁸
Premiéra v:	Hudební divadlo, Hodolany
Představení:	4
Hudební pasáže:	cca 45 min
Úspěchy:	1976 – hlavní cena, <i>Jiráskův Hronov</i>
Derniéra:	28. 9. 1976 ¹⁹⁹

Připodobnění scény a náplně představení:

Novela s názvem *Pomyslná reportáž o americkém pop-festivalu* jakožto zpráva o americkém festivalu šedesátých let maďarského dramatika a esejisty Tibora Déryho (+1977), vyšla v originále roku 1971 a stala se hlavním námětem pro zásadní muzikál z dílny Pogody a Dostála, muzikál *Festival*. Kniha se díky svému pojetí stala světovou klasikou. Nastavuje zrcadlo masovým festivalům, které vznikaly v druhé polovině šedesátých let na území Ameriky. Jedním z nejznámějších rockových hudebních festivalů vůbec se stal *Woodstock*, jehož první ročník se uskutečnil ve stejnojmenném městečku v severozápadní části Spojených států amerických. Déry líčí festival jako dějiště davové psychózy s rasistickými sklony skrze osud dvou maďarských emigrantů, hledající smysl života. Tragickým se jim stává cesta v podobě narkomanie a následné sebestrukce.²⁰⁰

Dostál s Pogodou pojmu *Festival* jako takové spojení dvou předloh – předlohy *Vyššího principu* a předlohy *Pomyslné reportáže o americkém pop-festivalu*. Do středobodu příběhu staví asi pětatřicetiletého profesora, který se seznámí se svou

¹⁹⁸ Informace čerpány z památeční programové brožury *Festivalu 56. sezóny olomouckého divadla* uložené v osobním archivu R. Pogody. Brožura vypůjčena 30. 10. 2013.

¹⁹⁹ Informace čerpány z programového listu hry (Index 1043), pořízeném v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

²⁰⁰ *Pomyslná reportáž o americkém pop-festivalu*. In *Baila – databáze knih* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na [www:<http://baila.net/kniha/100213699/pomysl-na-reportaz-o-americkem-pop-festivalu-tibor-dery >](http://baila.net/kniha/100213699/pomysl-na-reportaz-o-americkem-pop-festivalu-tibor-dery)

sedmnáctiletou studentkou. Profesor dává dívce moudra do života, ale ona má vlastní hlavu. Nechá se zlákat partou kamarádů a odjíždí na velký festival, kde experimentuje s drogami. Toto experimentování se jí však stane osudným. Profesor se jí snaží ještě pomoci, ale už je příliš pozdě, dívka umírá na předávkování. Inscenace pracuje s filmovým střihem, na plátně běží ukázky amerického festivalu. Stylem se podobá záznamovému představení divadla Ypsilon.²⁰¹ Výtvarné stránky se ujal talentovaný jevištní výtvarník Slavoj Kovařík.

Písně:

Již jde o muzikál čistě rockového ražení, který obsahoval dvacet kusů písní. Dostál s Pogodou posouvají hranice. Muzikál je úderným tvrzením a dokladem protestu proti režimu. Úvodní píseň začínají dechy – saxofon, přidává se kapela, vstupuje sbor s rock'n'rollově zabarvenou písní: „...*Nechce nás jít pěšky a bosé, nechce nás jít a šlapat v rose. Nechte nás jít, hledáme štěstí. Nechte nás jít a třeba v dešti. Nechte nás jít, no tak nechte nás jít, kde kapely hrají beat!*“²⁰² Festival obsahuje i lyrické písně. Například slavnou píseň *Jidáš* uvedenou Semaforem, kterou soubor v rámci Amatérského studia nemohl odehrát. Působivá textová ukázka mluví za vše:

Kdo zavínil že na kříži, dav čumilů tě prohlíží.

Kdo jednou rukou zvedá tě a druhou rukou bodá tě.

Kdo tvářil se tak oddaně, než podřízl tě ve vaně.

Kdo říká, stav se, neměj strach a pak pod nohy ti hodí hrách.

Druhý refrén:

Jidáši, občas tě vyplaší děsivý sen, co se ti zdál.

*Země se zachvěla, tys viděl anděla. Tys viděl anděla, jak se ti smál.*²⁰³

Mluvíme o hudebně nejvíce prokomponovaném muzikálu: neustálý tok hudebních čísel, zvuků a backgroundových šumů. Pogoda tentokrát nezpíval a vedl

²⁰¹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

²⁰² Tamtéž

²⁰³ Tamtéž

kapelu. Do muzikálu byla nasazena početná skupina mladých náctiletých herců. Festival obsahuje i dvě sloky krásné melodické písně *Srdce člověčí* začínající:

*Vyvěste všude, kde se dá,
hledá se srdce člověčí.
Bez něj svět není zahrada,
bez něj svět není v bezpečí.²⁰⁴*

Pozornost na sebe upoutala i píseň *Vstupenka do ráje*, kde se hlavní melodie line v pozadí uprostřed dialogů jednotlivých postav.

Shrnutí:

Dle názoru Richarda Pogody jde o nejdotaženější muzikál pod jejich taktovkou. Opakovaně se stalo, že se Pavel Dostál nemohl pod hru podepsat jako autor, proto ho režijně nahradil Jiří Kroc. *Festival* dosáhl na přehlídce *Jiráskův Hronov* srovnatelného úspěchu jako hra *Výtečníci*. S Festivalem se soubor dostal až do Monaka, dokonce bez stranických soudruhů. Za soubor se postavil i samotný *Ústav lidové umělecké tvořivosti*.

5.4.3 Úspěchy kabaretu a reprezentace v zahraničí

Za činnosti autorské dvojice Dostál – Pogoda se souboru Studia amatérského divadla při hlavní olomoucké scéně podařilo několikrát vyjet za hranice Československa. Originální autorské hry kabaretu sklízely úctu v Anglii (Londýně), Rakousku (Vídni), Maďarsku (Kazincbarciku), dále v Západním Německu, Itálii i v Monaku. Soubor byl zván na různé přehlídkové festivaly amatérských divadel po celém území tehdejšího Československa a většinou odjížděl s hlavním oceněním. O časté zahraniční stáže se zasloužil dobrosrdečný umělecký ředitel souboru Svetozar Vítek, který působil v divadle v letech 1957 až 1976.²⁰⁵ V roce 1976, kdy se soubor vrátil s muzikálem *Festival* z Monaka, přišel do souboru Amatérského divadla nový

²⁰⁴ Text propůjčen R. Pogodou 22. 10. 2013, dostupné v archivu autora.

²⁰⁵ STÝSKAL, Jiří. *Milníky osmdesáti let*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*, Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000. s. 21

ředitel, protiklad Svetozara Vítka, Josef Srovnal, který fungoval jako ředitel hlavní scény Divadla Oldřicha Stibora (nynějšího Moravského divadla v Olomouci) do roku 1985²⁰⁶. Krátká podkapitola zohledňuje největší úspěchy muzikálových her do doby, než musela autorská dvojice divadlo opustit.

Za největší úspěchy souboru v rámci našeho územního celku můžeme považovat opakovaná vítězství divadelních muzikálů na prestižní přehlídce *Jiráskův Hronov*,²⁰⁷ konkrétně na 38. ročníku s hrou *Výtečníci* (hereckou cenu navíc získal za roli školníka Roman Tomeček), na 44. ročníku s *Princem a Chud'asem* (cenu za nejlepší herecký výkon navíc získal Zdeněk Havel) a na 46. ročníku s generační hrou *Festival*²⁰⁸. Za ojedinělou skutečnost jsou považovány opakované výjezdy souboru do cizích států a to již v první půlce šedesátých let. V květnu roku 1966 vycestovalo Amatérské studio do Londýna na *International Youth Drama Festival* s vůbec prvním muzikálem *Kdyby všichni kluci světa* a získalo jejich první mezinárodní uznání, o dva roky později (ke konci května 1968) se s *Výtečníky* zúčastnilo Mezinárodního festivalu v německém Wanne – Eickelu a mimo to také na přehlídce v rakouském Sankt Lambrechtu.²⁰⁹ Socialisticky laděná hra *Kdyby všechny holky světa* sice nespátřila svět za železnou oponou, získala však během roku 1972 až nečekaně mnoho cen na československých soutěžích: první cenu na Festivalu v Napajedlech, cenu za inscenaci na *Mezikrajské přehlídce Jablonec*, první cenu na *Festivalu mladého amatérského divadla FEMAD* v Poděbradech, první cenu na *Festivalu přátelství Bruntál* a nakonec Zlatou medaili V. K. Klicpery udělenou souboru Ústavem pro kulturní výchovnou činnost²¹⁰.

Soubor sice měl stabilní zázemí, které mu poskytla hlavní divadelní scéna, při které vznikl, na druhé straně je skutečnost, že si musel na svůj provoz vydělat sám. Jako pozitivním řešením se jevil fakt, že si mohl soubor na jednotlivých vystoupeních

²⁰⁶ Tamtéž

²⁰⁷ *Jiráskův Hronov* byl založen v roce 1931 v Hronově, kde se konal jeho první ročník na oslavu osmdesátých narozenin Aloise Jiráska. Festival od té doby existuje nepřetržitě a je to nejdéle trvajícím amatérským festivalem na světě. Za devětasedmdesát let své existence se Jiráskův Hronov stal celostátní přehlídkou, na které se představují všechny divadelní žánry. Jsou tu k vidění inscenace klasické činohry, experimentálního a studentského divadla i malých jevištních forem. In *Oficiální stránky Jiráskův Hronov* [online] Cit. 29. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.jiraskuvhronov.cz/jh/clanky.php?id=6370>](http://www.jiraskuvhronov.cz/jh/clanky.php?id=6370)

²⁰⁸ Heslo *Hronov-Jiráskův Hronov, CP* (jednotlivé ročníky). In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 29. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehlidka&id=3>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehlidka&id=3)

²⁰⁹ Heslo *Amatérské studio DOS*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 25. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194 >](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)

²¹⁰ Tamtéž

účtovat honorář, který činil kolem tří tisíc Československých korun²¹¹. Pokud se navíc souboru podařilo zajistit movitého sponzora, mohl si dovolit vyjet za hranice na vlastní náklady. Pogoda s Dostálem za svou organizační a nemalou tvořivou práci pro Studio získávali i autorský honorář, což zanedlouho straně neskonale vadilo, přitom nebýt jich dvou, tak se straničtí soudruzi za takovýchto podmínek do uměleckých kruhů v zahraničí nikdy nedostali.

5.4.4 Ohlasy a význam hudební tvorby

Z hlediska ohlasů zkoumaného prvku – muzikálů autorské dvojice Dostál a Pogoda se pohybujeme v prvních dvou dekádách fungování scény, v rámci které tvořili – Amatérského studia při DOS. Recenze, které se dochovaly, dokládají, že o Studiu a jeho tvorbě se mluvilo v duchu: plodnosti, zapálenosti (soubor zkoušel i 4x do týdne), nadsázky, humoru, ojedinělosti, generačním (přeci jen byly tvořeny pro mládež), přirozenosti (herci hráli většinou sami sebe), propojenosti jeviště s hledištěm (tak patrné např. na muzikálu *Festival*, kdy několik herců jsou herci z davu), divadelně-hudební syntézy (písně ušité na míru scéně a divadelním prvkům, proti-politickém (čtení mezi řádky) atd. O uvedených inscenacích se bohužel v mnoha případech hovoří pouze z hlediska divadelního. Na uchopitelné recenze, které by se opíraly čistě o populární hudbu a reflektovaly ji, jen těžko narazíme. Přesto z poslechu jednotlivých písní, které se nám dostanou k uchu (ať už od žijících autorů, z rozhlasových pořadů či vzpomínkově nazpívaných na sbírce CD) a textů, které se nám dostanou k rukám, dokážeme určit, oč jde.

Písně užití v těchto muzikálech oslovují obyčejného člověka, který se vyskytl v určité době (normalizační poměry), opěvují léta minulá – jazz, swing, blues, oprašují groteskní humor – aktualizace Voskovcova a Werichova a přibližují se semaforickému stylu hry. Mají rokenrolový drive a zanáší nás do západního světa, mají taneční drive – využívají prvku dixielandu a *honky tonk* piána a jsou založeny na jednoduchých melodiích, akordových postupech a formách. Přesto mají určitou „přidanou hodnotu“, vlastního ducha, který je obecně důležitým faktorem v umělecké tvorbě.

²¹¹ Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.

Olomouc se v průběhu šedesátých, sedmdesátých let potýkala s problémem nedostatečného publikačního prostoru. Chyběl zde stabilní komunikační kanál – vlastní rozhlas, časopis.²¹² Recenze o muzikálech je možno dohledat v ostravském *Červeném květu*, v olomouckém listu *Stráž lidu*, levicově orientovaném deníku *Nová svoboda*, v různých festivalových zpravodajích či v pražské *Amatérské scéně*, ale většinou nedosahují valných kvalit. Výjimku si zaslouží poslední zmiňovaná *Amatérská scéna*, v které vycházely (a ještě dodnes vycházejí) vcelku hodnotné kulturně-analytické články. V jednom takovém čísle (3/1965) vyšel zajímavý rozhovor s vedoucím režisérem Kamilem Markem. Rozjímá v něm o smyslu amatérského divadla a upozorňuje na získávání mladých herců pomocí trpělivosti, motivace na tvořivost, dávání pocitu seberealizace. Mluví také o generačním propadu mezi moc mladými herci a naopak zkušenějšími staršími herci a přístupu k nim, o nedostatku času a řeholi, o vyváženosti poměru přátelství a autority, o kolektivu. Když se zamyslíme nad úspěchem souboru, odrazu úspěchu, vždy zde musí působit faktor pozitivní atmosféry. Dnešní úspěchaná doma zacílená na výsledek a zisk trochu opomíjí osobnost jednotlivce, který se stává pouhým produktem, nástrojem doby. I tak mohou působit na své soubory někteří dnešní umělečtí vedoucí.

Na závěr vkládám trefný ohlas jednoho z diváků 38. ročníku Jiráskova Hronova na adresu muzikálového nejúspěšnějšího čísla, které svou lehkostí, přátelskou atmosférou, přirozeností a jevištním tvarem zaplnilo plné sály:

„*Nové slunce zazářilo nad ochotnickým divadlem – Výtečníci!*“²¹³

²¹² LAZORČÁKOVÁ, T. a kol. *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998. s. 23

²¹³ Anketa listu. In *Zpravodaj 38. Jiráskova Hronova*. 1968, 17. srpna, pořízeno v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.

6 Závěr

Olomouc svým uměleckým provozem divadel malých scén a tvorbou populární hudby, která v ní bujela, představovala v šedesátých letech, následujících letech sedmdesátých a v dozvucích let osmdesátých neopakovatelnou generační tvůrčí vlnu, která vyvrhla na „divadelně-hudební břeh“ mnoho významných skladatelů a textařů, zpěváků a herců, kapel a souborů. V době nastávajících normalizačních poměrů se tvořily nejúspěšnější hudební čísla, která stmelovala publikum, bez něhož by netvořila celek pomyslného trojúhelníku: skladatel a jeho dílo – interpret a recipient. Olomouc se v oné době mohla pyšnit svým poloprofesionálním *Amatérským studiem* při hlavní kamenné scéně, které mělo i svou autorskou dvojici po vzoru Suchého a Šlitra – Pavla Dostála a Richarda Pogodu, slavnými muzikály *Výtečníci* či *Festival*, o které měla zájem i Československá televize, multižánrovým kabaretem „*Skumafka*“, který svou koncepcí lehce konkuroval pražskému Semaforu, hudebním klubem DEX, který sloužil jako otevřený prostor pro hudební koncerty, večery poezie i divadlo a propojil svou činností Olomouc s řadou dalších, nejen pražských, hvězd, jazzovými umělci (Petr Junk, Emil Viklický), swingovými big bandy (Olomoucký dixieland) i rokenrolovou kapelou západního stylu – aplaudovanými The Bluesmen.

Z hlediska kvantitativního bychom napočítali kolem dvaceti malých jevištních forem, které se uskupovaly zejména při Univerzitě Palackého nebo při Divadle Oldřicha Stibora (nynější Moravské divadlo). Některé vznikaly i při jiných institucích (často osvětových domech) či výjimečně tvořily soukromý sektor (Divadlo experimentu neboli DEX). Všechna z nich využívala neotřelých jevištních prvků, na danou dobu neobvyklých. Na jejich vzniku se podíleli významní kulturní metodici (Rudolf Pogoda, Jaroslav Göbl, Radek Hlavsa), režiséři (Vratislav Spilka, Kamil Marek, Jiří Kroc i Pavel Dostál), významní hudebníci (Milan Škuca, Vladimír Ditrich, Miroslav Zikmund i Richard Pogoda), významní herci (Hana Maciuchová, Jan Kanyza, František Řehák, Marie Spurná ad.) Olomouc sloužila jako odrazový můstek řadě později slavných zpěváků a hudebníků např. Karel Kryl, Karel Plíhal, Leona Machálková ad.

Předkládaná práce se pohybuje výčtem divadelních a v nich hudebních aktivit v letech šedesátých až v letech osmdesátých. Záměrem práce nebylo vyplnit veškerý

časový prostor, naopak vyzdvihnout kulturně nejčinnější soubory, které hudebně obohatily Olomoucký kraj. A vzhledem k jejich kvantitě i kvalitě se otvírá nový prostor pro ještě hlubšího zamyšlení, vyvozování a zpracování. Časové milníky slouží jako opěrné body a jejich výběr je vzhledem k názvu práce logický. Šedesátá léta jsou důležitým milníkem ve vzniku moderní populární hudby a nástupu stylově žánrového druhu *rocku*, i důležitým milníkem v divadelním chování, které vykazuje až reformní sklony. Obě složky se navíc perfektně navzájem doplňovaly a přály tak jevištnímu tvaru – *muzikálu*. Druhý časový milník – revoluční rok 1989 znovu přetvořil jevištní i hudební styl, a proto by léta, která po něm nastupovala, byla předmětem dalšího zkoumání.

Druhá část práce se soustředí na osobnost Richarda Podogy, který se stal pro Olomouc klíčovou postavou v tvorbě vynikajících muzikálů. To je doloženo na příkladech a rozborech samotných muzikálů (*Kdyby všichni kluci světa*, *Výtečníci*, *Princ a Chudás*, *Festival*), které sklidily i mezinárodní uznání. Za dobu svého celoživotního působení v Olomouci, se Richard Pogoda přičinil organizačně i popularizačně o oživení kulturní složky, svými kabaretními výstupy, programovými pořady pro mládež i koncerty, které úspěšně vede dodnes.

7 Resumé

Předložená diplomová práce se zabývá populární hudbou v provozu divadel malých scén v Olomouci v časovém rozhraní 1960 až 1989. Opírá se tedy svým zaměřením o teoretické poznatky z oblasti vzniku moderní populární hudby i z oblasti vzniku divadel malých forem. Cílem práce je promítnout historii v kontextu doby pomocí dobových materiálů a rozhovorů s pamětníky.

Zkoumaným předmětem jsou samotná divadla, z kterých vycházeli význačné hudební osobnosti a jejich hudební počiny, přičemž práce primárně zohledňuje ty nejvýznamnější. Příkladovou studií je Amatérské studio při Divadle O. Stibora, kabaret „Skumafka“ a Divadlo experimentu neboli DEX klub.

Větší část práce se zaměřuje na osobnost a dílo Richarda Pogody, který se zasloužil o kulturní pozdvižení Olomouckého kraje nejen svými úspěšnými muzikály. Kapitoly mapují okolnosti vzniku jeho tvorby, hudební vlivy i hudební spolupráce.

K zhodnocení jeho autorské práce slouží rozborů tří muzikálových inscenací: *Výtečníci* (1968), *Princ a Chud'as* (1974) a *Festival* (1976), které popisují obsazení, scénu i hudební složku. Muzikálová čísla sklidila úspěch na domácí i zahraniční scéně.

8 Summary

The presented diploma work deals with popular music within small theatres in Olomouc in the time resolution 1960 to 1989. By its scope it is based on the theoretical findings from the area of beginning of the modern popular music and also from the era of origination of small theatre forms. The aim of the work is to project history of the times in the context of the period materials and the interview with personal witnesses.

The subjects under the examination are the theatres themselves, from which significant personalities were coming out and their music creations, whereas the work primarily takes into account those the most remarkable. The case study represents The Amateur Studio of The Theatre of O. Stibor, cabaret „Skumavka“ and The Theatre of Experiment by another name The DEX Club.

The most part is aimed on the personality and the work of Richard Pogoda, who had merit in cultural uprising of the Olomouc region, not only by his successful musical plays. The chapters map out the circumstances of the origin of his production, musical influences and collaborations.

As the resources of the evaluation of his author work serve analysis of the free musical inscenations: *Výtečníci* (1968), *Princ a Chud'as* (1974) a *Festival* (1976), which describe cast, scene and musical part. Therefore the musical performances achieved the success on the domestic as well as the international stage.

9 Zusammenfassung

Die vorliegende Diplomarbeit beschäftigt sich mit der populären Musik im Theaterbetrieb der kleinen Szenen in der Stadt Olomouc im Zeitraum von 1960 bis 1989. Die Arbeit hat einen Fokus auf theoretische Kenntnisse aus dem Gebiet der Entstehung der modernen populären Musik und auch aus dem Gebiet der Entstehung der kleinen Theaterformen. Die Zielsetzung der Arbeit ist die Geschichte im Kontext der Ära mit der Hilfe der historischen Materialien und Interviews mit den Zeitzeugen beschreiben.

Die Forschungsobjekte sind die Theater selbst. Von deren die herausragenden musikalischen Persönlichkeiten und ihre musikalischen Taten gingen. Die Arbeit berücksichtigt vor allem die wichtigsten. Die Fallstudie ist ein Amateurstudio beim Theater O. Stibora, Cabaret "Skumafka" und Experimenttheater alias "DEX-Club".

Der größte Teil der Arbeit konzentriert sich auf die Persönlichkeit und das Werk von Richard Pogoda, der fürs kulturelle Aufheben in der Region Olomouc nicht nur für seine erfolgreichen Musicals verdient hat. Die Kapitel monitorieren die Umstände der Entstehung seiner Schaffung, musikalische Einflüsse und musikalische Zusammenarbeit.

Zur Beurteilung seiner Arbeit dienen drei Analysen der Musicalinszenierungen: Vytečnici (1968), Princ a Chud'as (1974) und Festival (1976), die die Besetzung, die Scene und die Musik beschreiben. Die Musiknummern wurden auf der häuslichen und auch internationalen Szene erfolgreich.

10 Anotace

Jméno a příjmení: Anna Nebeská

Název katedry a fakulty: Katedra muzikologie, Filozofická fakulta

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jan Blüml

Rok obhajoby: 2014

Název práce: Populární hudba v olomouckém provozu divadel malých scén v rozmezí let 1960 až 1989 (Život a dílo Richarda Pogody)

Název práce v angličtině: Popular music of small theatres in Olomouc since 1960 to 1989 (Richard Pogoda's life and work)

Anotace práce: Diplomová práce se zabývá populární hudbou v provozu olomouckých divadel malých scén v letech 1960 až 1989. Opírá se o teoretické poznatky z oblasti vzniku moderní populární hudby i z oblasti vzniku divadel malých forem. Cílem práce je promítnout historii v kontextu doby pomocí dobových materiálů a rozhovorů. Zkoumaným předmětem jsou divadla, z kterých vycházeli význačné hudební osobnosti a jejich hudební počiny. Větší část práce se zaměřuje na osobnost a tvorbu Richarda Pogody.

Klíčová slova: populární hudba, rokenrol, písně, muzikál, divadla malých forem, Olomouc, Richard Pogoda, rozbor hudebního představení

Anotace v angličtině: The presented diploma work deals with popular music within small theatres in Olomouc in the time resolution 1960 to 1989. By its scope it is based on the theoretical findings from the area of beginning of the modern popular music and also from the era of origination of small theatre forms. The aim of the work is to project history of the times in the context of the period materials and the interview. The subjects under the examination are the theatres themselves, from which significant personalities were coming out and their music creations. The most part is aimed on the personality and the work of Richard Pogoda.

Klíčová slova v angličtině: popular music, rock'n'roll, songs, musical, theatres of small forms, Olomouc, Richard Pogoda, analysis of musical performance

Přílohy vázané v práci: obrazová příloha, notové ukázky

Rozsah stran: 77

Jazyk práce: čeština

11 Soupis pramenů a literatury

LITERATURA:

- LAZORČÁKOVÁ, T. *Čas malých divadel (O divadlech malých forem v šedesátých letech)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1996
- LAZORČÁKOVÁ, T., ROUBAL, J. *K NETRADIČNÍMU DIVADLU na Moravě a ve Slezsku 60. – 80. let dvacátého století*. Praha: Pražská scéna, 2003
- DORŮŽKA, Lubomír. *Panoráma populární hudby 1918/1978 aneb Nevšední písničkáři všedních dní*. Praha: Mladá Fronta, 1981
- HUVAR, Michal. *Suchý (písničkář a básník)*. Brno: Print-Typia a Carpe diem, 1999
- Kolektiv autorů. *PÓDIA Z KRABÍČKY*. Praha: Národní informační a poradenské středisko, 2005
- KOLÁŘ, Jan. *Jak to bylo v Semaforu*. Praha: SCÉNA, 1991

STUDIE:

- HUDEC, V., LAZORČÁKOVÁ, T., STÝSKAL, J., ŠTĚRBOVÁ, A. (ed.) *Olomoucké kulturní klima v šedesátých letech*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998.
- POGODA, Richard. *Divadelní a společenský kvas šedesátých let*. In *Oznámení o Ikarově letu*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998
- KOTEK, Josef. *Nonartifciální (populární) hudba a sociologické aspekty jejího osvojování*. In: ZENKL, L. - CHYBA, M.(eds.) *Sborník Hudební sociologie a hudební výchova*. Praha: Česká hudební společnost, 1982
- STÝSKAL, Jiří. *Milníky osmdesáti let*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000
- LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Amatérské studio*. In *Almanach Moravského divadla Olomouc 1920-2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000
- LAZORČÁKOVÁ, T. *Divadelní disent*. In *Kontexty III*. (Sborník Katedry teorie a dějin dramatických umění). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002

TISK:

- OPEKAR, Aleš. *Bigbítové šlápoty – Bluesmen, Beat & blues z Olomouce (část druhá)* In *Rock&Pop*, červenec 1998, s. 64
- KUČERA, Miroslav. *Výtečníci*. In *Zpravodaj 38. Jiráskova Hronova*. 1968, 15. srpna. Recenze pořizena 30. 10. 2013 v Dokumentačním centru UP v kartonu Amatérského studia DOS.
- DOSTÁL, P.: *Patnáct sezón olomouckého studia aneb Proč děláme muzikál?*, In: *Amatérská scéna*, 13, 1976, č. 4, s. 3-5
- KOKTA, Z.: *Ještě se dějí zázraky /olomoucký soubor DEX/*, v *Amatérská scéna*, 4, 1967, č. 2, s.12-13

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- LAZORČÁKOVÁ, T.: *Hudební složka olomoucké Skumafky*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5453>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5453)
- *Skumafka-Divadélko na předměstí*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=245)
- LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Skumafka-Od kabaretní montáže k politické satíře*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 10. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5452>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5452)
- *Divadlo Dostavník – oficiální stránky* [online] Cit. 20. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.divadlodostavnik.cz/historie>](http://www.divadlodostavnik.cz/historie)
- KOLÁŘ, Bohumír. *Zemřel emeritní ředitel olomouckého divadla JUDr. Svezozar Vitek*. Vydáno 8. dubna 2008. In *zpravodajstvi.olomouc.cz* [online] Cit. 30. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Zemrel-emeritni-reditel-olomouckeho-divadla-JUDr-Svezozar-Vitek-8763>](http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Zemrel-emeritni-reditel-olomouckeho-divadla-JUDr-Svezozar-Vitek-8763)
- Heslo *Amatérské studio Divadla Oldřicha Stibora*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 25. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194)
- *Studio Forum*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 15. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=159>](http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=159)
- Heslo *Moravské divadlo*. In *Databáze divadel* [online] Cit. 20. 4. 2014 Dostupné na [www: <http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=36>](http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=36)
- Heslo *Hudební výrazovost*. In *Encyclopædia Britannica Online* [online]. Cit. 2. 5. 2014. Dostupné na [www: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/399165/musical-expression>](http://www.britannica.com/EBchecked/topic/399165/musical-expression)
- Heslo *The Beatles, nástrojové obsazení*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/The_Beatles>](http://cs.wikipedia.org/wiki/The_Beatles)
- Heslo *Antonín Drašar*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Dra%C5%A1ar>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Dra%C5%A1ar)
- *Oficiální stránky kapely Olympic*. [online] Cit. 25. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html>](http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html)
- Heslo *Golden Kids*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. Cit. 25. 3. 2014 [online] Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Golden_Kids>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Golden_Kids)
- Heslo *Šafrán (sdružení)*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 24. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0afr%C3%A1n_%28sdru%C5%BEen%C3%AD%29>](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0afr%C3%A1n_%28sdru%C5%BEen%C3%AD%29)
- *Oficiální stránky kapely Olomoucký Dixieland Jazz Band* [online] Cit. 24. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://www.olomouckydixieland.cz/>](http://www.olomouckydixieland.cz/)
- *Petr Junk – ukázky skladeb*. In *Bandzone.cz* [online] Cit. 22. 3. 2014 Dostupné na [www: <http://bandzone.cz/petrjunk?at=info>](http://bandzone.cz/petrjunk?at=info)

- *Oficiální stránky České jazzové společnosti*. In čl. red.: *Emil Viklický získal státní vyznamenání*. 10-31-2011. [online] Dostupné na www: <<http://www.czechjazz.org/en/news/s/1444-news-emil-viklicky-ziskal-statni-vyznamenani>>
- LAZORČÁKOVÁ, T. *Účinkující a hudebníci*. In: *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=5454>>
- Pozvánka do DEX klubu. In *Ceskatelevize.cz* [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1117288659-pozvanka-do-dex-klubu/36745100366/>>
- Heslo *Semafor*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Semafor_%28divadlo%29>
- *Divadlo Na Slupi*. In *Databáze divadel*. [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=429>>
- Jiří Šlitr. In *Osobnosti.cz* [online] Cit. 1. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/jiri-slitr.php>>
- Heslo *RADIONkabaret*. In *Databáze českého amatérského divadla*. [online] Cit. 25. 3. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=241>>
- Heslo *Rudolf Pogoda*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 30. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=2052>>
- Ukázky písní k poslechu na *oficiálních stránkách Donaldson Publishing Co.* [online] Dostupné na www: <<http://www.walterdonaldson.net/>>
- Fats Domino. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online] Cit. 30. 4. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Fats_Domino>
- Heslo *Amatérské studio DOS*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=194>>
- *Oficiální stránky Emila Viklického* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.viklicky.com/biografie.php>>
- Heslo *Richard Pogoda*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 27. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5417>>
- KRÁLOVÁ, Stanislava. *Vy nemáte kakao? Tak vodku! Říkával Horníček po hospodách*. In *iDnes.cz* [online] 2012-02-22. Dostupné na www: <http://pardubice.idnes.cz/vy-nemate-kakao-tak-vodku-rikaval-hornicek-po-hospodach-pii-pardubice-zpravy.aspx?c=A120217_1734581_pardubice-zpravy_mav>
- Heslo *Pavel Dostál*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_Dost%C3%A1l>
- Heslo *Pavel Dostál*. In *Osobnosti.cz* [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://zivotopis.osobnosti.cz/pavel-dostal.php>>
- *Občanské fórum (OF)* In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 25. 4. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%A9_f%C3%B3rum>
- Heslo *Divadlo hudby*. In *Český hudební slovník osob a institucí* [online] Cit. 2. 5. 2014 Dostupné na

www:<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=3780>

- Heslo *Jonáš-klub*. In *Slovník české literatury po roce 1945* [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=249>>
- Heslo Dixieland. In *Encyclopædia Britannica Online* [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na www: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/166820/Dixieland>>
- KOUŘIL, Vladimír. *Ze života jazzové avantgardy v srdci Evropy /Free Jazz Trio*. In *His Voice* [online] 2009, č. 2. Cit. 4. 5. 2014. Dostupné na www: <http://www.hisvoice.cz/clanek_93_ze-zivota-jazzove-avantgardy-v-srdci-evropy-free-jazz-trio.html>
- Heslo *Emil a detektivové*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 3. 5. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_a_detektivov%C3%A9>
- Heslo *Vyšší princip*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 5. 5. 2014 Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bm%C3%A1_barik%C3%A1da>
- Heslo *Princ a Chudás*. In *Wikipedia: the free encyclopedia*. [online] Cit. 4. 5. 2014 Dostupné na www: <http://en.wikipedia.org/wiki/The_Prince_and_the_Pauper>
- *Pomyslná reportáž o americkém pop-festivalu*. In *Baila – databáze knih* [online] Cit. 28. 4. 2014 Dostupné na www:<<http://baila.net/kniha/100213699/pomyslna-reportaz-o-americkem-pop-festivalu-tibor-dery>>
- *Oficiální stránky Jiráskův Hronov* [online] Cit. 29. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.jiraskuvhronov.cz/jh/clanky.php?id=6370>>
- Heslo *Hronov-Jiráskův Hronov, CP (jednotlivé ročníky)*. In *Databáze českého amatérského divadla* [online] Cit. 29. 4. 2014 Dostupné na www: <<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=prehledka&id=3>>

NAHRÁVKY:

- Rozhlasové pořady „Takoví jsme byli 1 - 5“, které vznikly roku 2005 v Českém rozhlasu Olomouc. Rozhovor připravil a nahrávku poskytl dramaturg Jan Sulovský.
- *Pisničky malých divadel 60.let* CD2, nahráno r. 2004 studiem LUMECO, spol. History, s.r.o. V sobním archivu.
- Dokumentární seriál BBC o populární hudbě – *Příběh popmusic* (série 1-3), který odvysílala i Česká televize. Poznámky v osobním archivu.
- Rozhovor s R. Pogodou ze dne 22. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.
- Rozhovor s R. Pogodou ze dne 30. 10. 2013, nahrávka v archivu autora.
- Rozhovor s R. Pogodou ze dne 20. 11. 2013, nahrávka v archivu autora.

PROGRAMOVÉ BROŽURY:

Kdyby všichni kluci světa (premiéra 23. 3. 1966)

Výtečníci (premiéra 14. 2. 1968)

David a Dominika (premiéra 30. 1. 1970)

Kdyby všechny holky světa (premiéra 8. 3. 1972)

Princ a Chud'as (premiéra 20. 2. 1974)

Festival (premiéra 9. 3. 1976)

OSTATNÍ MATERIÁLY Z OSOBNÍCH ARCHIVŮ:

VRAŠTIL, Jaroslav. *Olomoucká beatová scéna šedesátých let*. Materiál získán dopisem 28. 4. 2014, v archivu autora.

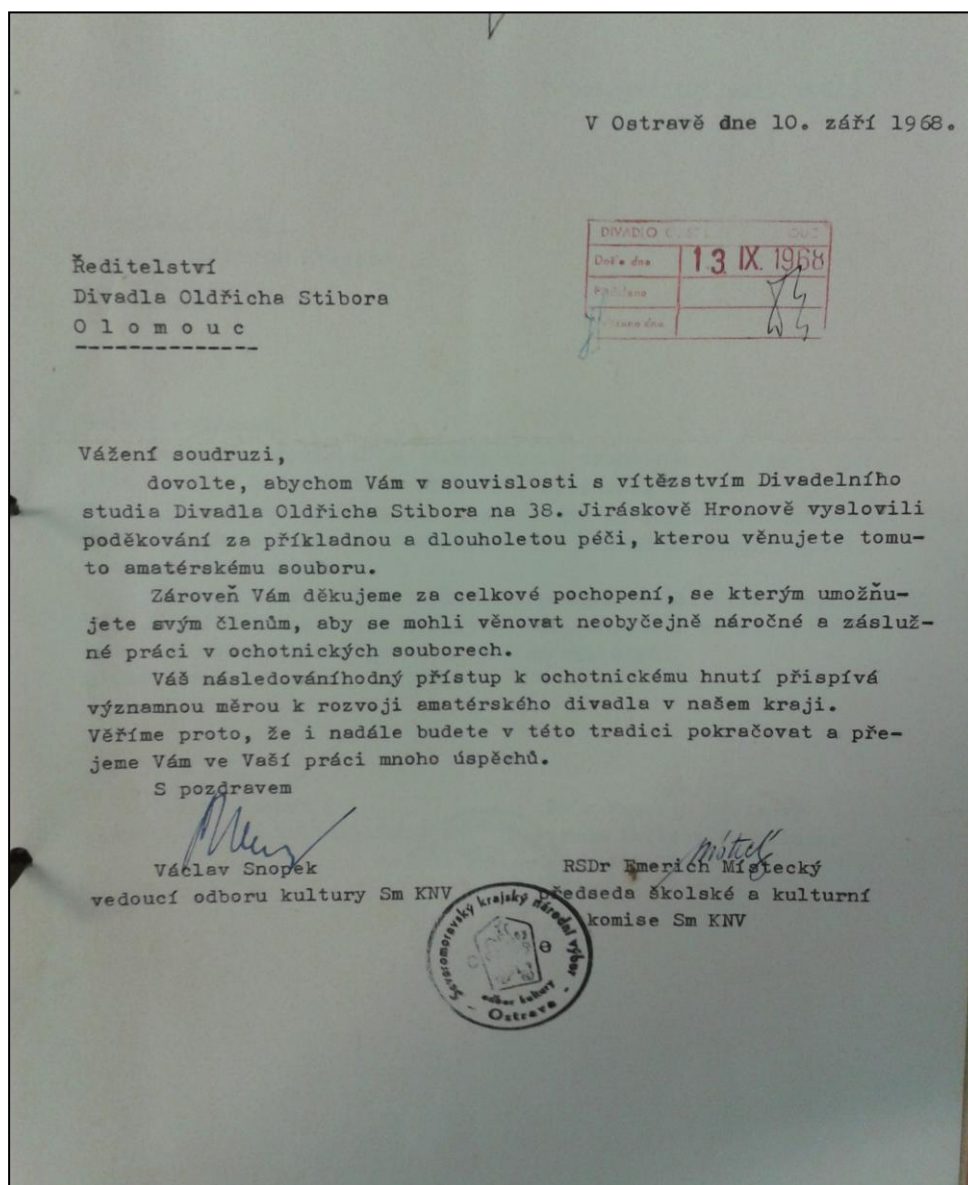
VRAŠTIL, Jaroslav. O Richardu Pogodovi. Rozhovor skrze elektronický dopis vznikl 18. 4. 2014, odpověď z 28. 4. v archivu autora.

12 Přílohy

Obrázek 1: Amatérské studio zvítězilo na 38. Jiráskově Hronově s muzikálem „Výtečníci“

Zdroj: Státní okresní archiv, karton Amatérského studia SDOS, inv.č. 1

Pořízeno: 30. 11. 2013

Obrázek 2: Premiéra „Výtečníků“ v divadle v Hodolanech (vpravo dole – Pavel Dostál)

Zdroj: osobní archiv R. Podogy

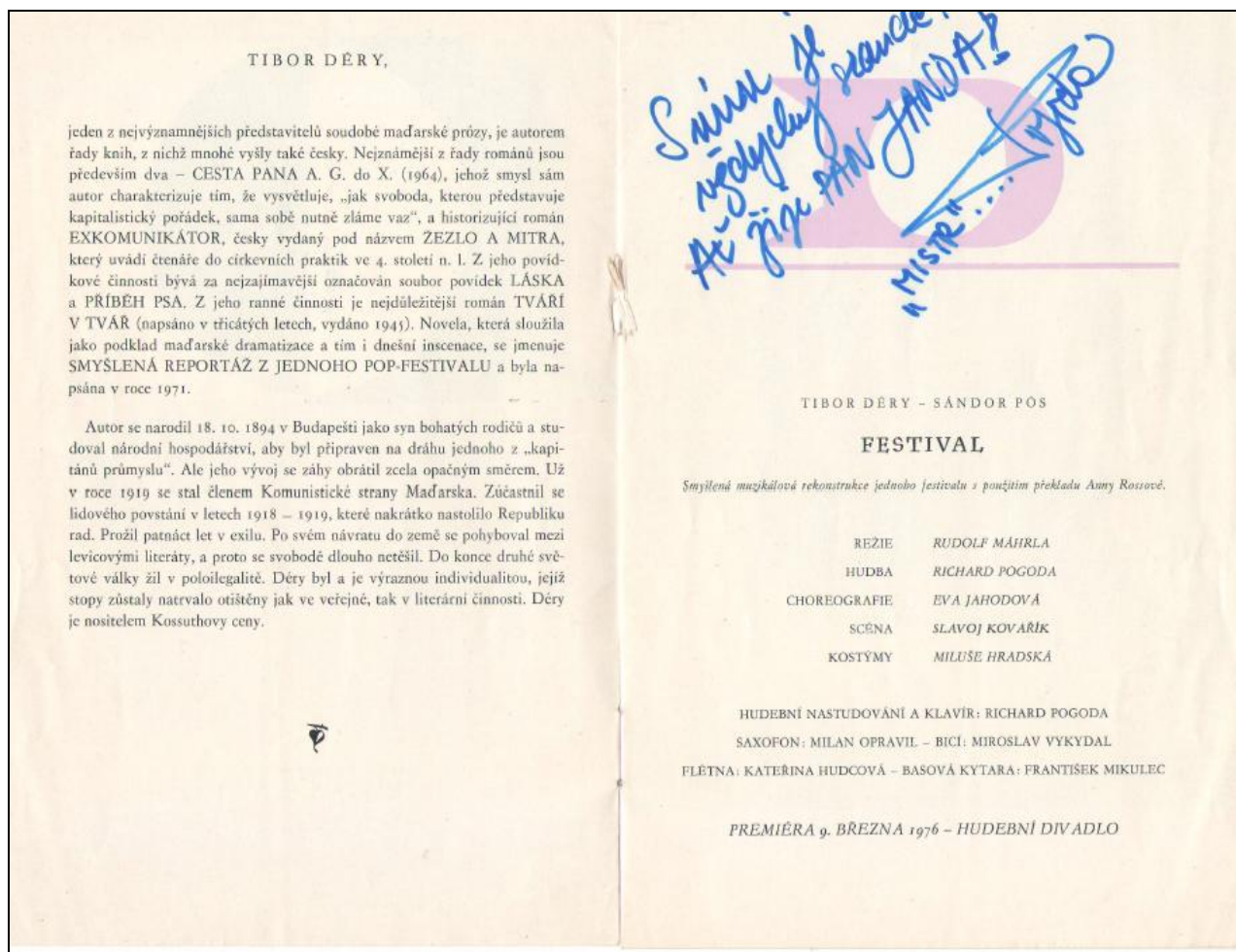
Pořízeno: 30. 10. 2013

Obrázek 3: Programová brožura muzikálu Festival

Zdroj: osobní archiv R. Pogody

Pořízeno: 30. 10. 2013

Obrázek 4: Tamtéž / na obrázku dole vidíme útržek plakátu, který dokumentuje výjezd Amatérského studia do Monaka

OSOBY A OBSAZENÍ	
JOSEF	VLASTIMIL DLABAL
MANUEL	PAVEL DOSTÁL
MATKA	VĚRA HLOUŽKOVÁ
MUŽ	SLAVOMIR HLOUŽEK
POLICISTA	ZDENĚK KOLMAS
BEVERLEY	MARIE BOHÁČKOVÁ
Jedna z davu, hrající ESTER	JARKA BILÁ
Jedna z davu, hrající JAKOUBI HOLKU	EVA POGODOVÁ
Jedna z davu, hrající REPORTÉRKU	EVA EREMIASOVÁ
Jeden z davu, hrající MICKYHO a PEKELNÉHO ANĚLA	JOSEF DUŠEK
Jeden z davu, hrající RENÉHO	PĚTR ŠVEHLÍK
ZPĚVAČKA	KATEŘINA HUĐCOVÁ
ZPĚVÁK	JAROSLAV ŠVEC
Daří z davu	LUDĚK ČTVRTLÍK JANA DLABALOVÁ LUDMILA CHYTKOVÁ EVA JANCÍKOVÁ EMIL MOČICKA RENATA MOSTICKÁ JAN MAJ MARIE SEDLÁKOVÁ

PŘEDSTAVENÍ ŘÍDÍ JIŘÍ HLAVÁČ
VEDOUcí JEVIŠTNÍ STAVBY FRANTIŠEK MIKULA
VEDOUcí OSVĚTLENÍ FRANTIŠEK BARTOŠEK

ZÁBĚR ZE ZKOUSKY AMATÉRSKEHO STUDIA

TEATRO COMUNALE "LAURO ROSSI" - MACERATA
 Martedì 6 Ottobre 1976 - Ore 21.30

Il GRUPPO "TE.MA" presenta l'
AMATERSKÉ STUDIO - STATNÍ DIVADLO OLDŘICHA ŠTĚPORA DI OLOMOUČ

FESTIVAL

Musical di Tibor Dery - Sándor - Pavel Dostál - Richard Pogoda - Musiche originali di Richard Pogoda

TEATRO COMUNALE "LAURO ROSSI" - MACERATA

Obrázek 5: Natáčení „Výtečníku“ ve studiu v Ostravě, dvojice Pogoda – Dostál pohromadě

Zdroj: osobní archiv R. Pogody

Pořízeno: 20. 11. 2013

Obrázek 6: R. Pogoda jako Dj programových „diskoték“, 1991 vs. R. Pogoda dnes

Zdroj: osobní archiv R. Pogody

Pořízeno: 22. 10. 2013

Obrázek 7: Hudební ukázka úvodní písně z muzikálu „Kdyby všichni kluci světa“

Zdroj: osobní archiv R. Pogody

Pořízeno: 20. 11. 2013

- 1 -

C / Am / Dm / G / C / A7 /
VOCAL
 KDYBY ŘEKLI VŠICHNI KLUCI SVĚTA
 ANEBY KBY-BY ŠI KLUCI ŘEKLI
 ZLODE-DOVE TAK TĚDA UŽ DOST ZLODEJŮM BY
 NASE HESLO JDE SE NA UHAŘE MNOZÍ CHAŘE
 RAŽEM ZHASLA META NEŠTÍPÍ BY NIKDE ANI KOST
 BYŠE JISTE VEKŮ
 UBALI BYŠE RAŇY DO TVAŘE PRO-TO-ŽE
DOUBLE TIME
 JEDEN KLUK ŠI NEVÍ RADY DEJME HLAVY DOHROMADY

UÍC NÁS TOTIŽ UÍCE DOKAŽE

SNAD TA MLADÁ GENERACE NEŽÍJE JEN PRO BENZACE

TO SE JEDNOU JISTĚ UKAŽE

UAC SE HADAT A MÍT PUMY KVALI JINÝ NEŽ U-MI

NEŽI JENOM HAZET GRANA-TY

KDYŽ DOMLUVA STARŠÍM NEJE TISÍC KLUKR SE HNEJ

Obrázek 8: Hudební ukázka písně „Vstupenka do ráje“ z muzikálu Festival

Zdroj: osobní archiv R. Pogody

Pořízeno: 20. 11. 2013

Handwritten musical score for the song "Vstupenka do ráje". The score is written on a single page with a key signature of one flat (Bb) and a 4/4 time signature. It consists of several systems of music, each with a vocal line and a guitar accompaniment line. The first system shows the beginning of the piece with a treble clef and a 4/4 time signature. The second system is marked "Solo Voc." and features a vocal line with lyrics "VSTUPENKOU DO RÁJE" and a guitar line with a single note. The third system is marked "CHOR" and features a vocal line with lyrics "TO LO SVĚT NESVEDE DOVEDE EL-ES-DE" and a guitar line with a single note. The fourth system features a vocal line with lyrics "IZEMI, ODÁVA PREJ I TI SIC MOZNOŠ TI" and a guitar line with a single note. The fifth system features a vocal line with lyrics "MOŽNA MĚL IDEAL KTEDEJ MU ŽIVOT VZAL" and a guitar line with a single note. The score is written in a clear, legible hand and includes various musical notations such as chords, clefs, and time signatures.

KDO VLASTNĚ VÍ CO JE TO UD- SKÝ NESTES - TI

G6 F G6 / C /

HALF TIME

SOLO VOCAL

A TAK NEVÍM...

F#m7 Bb

ANERO JSEM KAIN ZDA JSEM ANDEL NERO...

F#m7 Bb

MOJ DŮCH JE KO

F#m7 Bb F#m7 Bb

DRUH!

DOUBLE TIME

3 4 d. n. d. n. d. n. >> 4 4

3 4 F#m7 2 TT 2 TT F#m7 4 4 4

DAT →

JSME TA MILOVANA' | MLÁDEŽ | ZRALA' | TÁK

MILOVANA' | Fui /// | PRO PAS | Fui ///

Cui M - | Fui /// | Cui /// | Fui ///

CO VŠAK NE- | NA | ALE | VÍMEŽE

DOJEDE | LEZ | NA AB- | ŠTÁK

Cui // | Fui /// | B7 /// | B7

JSME TY MILOVANY | DĚTI | RANEC |

MILOVANY | Cui /// | NESNA' |

Gmi // | Cui /// | Gmi /// | Cui ///

NEDEKA- | | 4 4 MA' ME

ME NA OBJE - | | EXTRA (zi)

Fui // | Eb /// | Fui // | u u

Solo Piano

Chords: Eb6 / Ab, Eb6 / Ab

Rhythm: quarter notes, eighth notes

Solo Vocal

V DROZE MÁ ÚTĚCHU...

Chords: Eb6 / Ab, Eb6 / Ab

PAŘ KILOGRAMŮ ULSKY

A PŮLCE ZE SPANĚ

ŽE ČLOVĚK UMŘEL A S NÍM ŽE ŽEMĚ ČIT

RUBATO
A S NÍM ŽE ŽEMĚ ČIT

A TEMPO **SAX** FILL IN

POČÁTK SAX